

Syssemannen på Svalbard

Rapport 2/2008

Ny-Ålesund

Forvaltningsplan for de fredete bygningene i tettstedet

Adresse Sysselmannen på Svalbard, Pb. 633, 9171 Longyearbyen	Telefon 79 02 43 00 Telefaks 79 02 11 66 E-post firmapost@sysselmannen.no	Internett www.sysselmannen.no
Tilgjengelighet Internett: www.sysselmannen.no	ISBN: 978-82-91850-31-3 (PDF) Opplag: Ingen trykte eksemplarer	
Utgiver Sysselmannen på Svalbard, miljøvernavdelingen	Rapport nr: 2/2008 Årstall: 2008 Sider: 106	
Forfattere Siri Hoem, Bodil Paulsen		
Deltakende institusjoner Sysselmannen på Svalbard, Kings Bay AS		
Tittel Ny-Ålesund. Forvaltningsplan for de fredete bygningene i tettstedet	Title Ny-Ålesund. Management plan for the protected buildings in the settlement	
Referanse Sysselmannen på Svalbard 2008. Ny-Ålesund. Forvaltningsplan for de fredete bygningene i tettstedet. Rapport 2/2008. 106 s. Tilgjengelig på Internett: www.sysselmannen.no .		
Sammendrag Forvaltningsplanens del 1 gir en historisk beskrivelse av Ny-Ålesund, med kart og bilder som illustrerer utviklingen fram til i dag. Del 2 inneholder detaljerte retningslinjer for vedlikehold av typiske bygningsdeler. I tillegg er hver enkelt bygning beskrevet i et eget skjema, og det er gjort en vurdering av potensialet for endring og ny bruk. Bygningene er inndelt i fire kategorier avhengig av hvor bevaringsverdige interiørene er, og hvor store endringer som kan tillates. Del 3 redegjør for roller, ansvar og saksgang i forvaltningen.		
Emneord norsk - Forvaltningsplan - Fredete bygninger - Vedlikehold - Istandsetting - Ny-Ålesund - Spitsbergen - Svalbard	Keywords English - Management plan - Protected buildings - Maintainance - Reparation - Ny-Ålesund - Spitsbergen - Svalbard	
Forsidefoto Ny-Ålesund. Foto: Stine Eidissen Bya, 2007.		

INNHOOLD

	Side
Forord	5
Hensikten med forvaltningsplanen	6
Del 1 Beskrivelse av kulturmiljøet Ny-Ålesund	7
1.1 Ny-Ålesund i dag	7
1.2 Ny-Ålesunds historie og bygningshistorikk	8
1.3 Statusbeskrivelse	14
1.3.1 Registrering og dokumentasjon	14
1.3.2 Eiendomsforhold og bruk	14
1.3.3 Framtidig utviklingsbehov	14
1.3.4 Bevaringsarbeidet fram til i dag	16
Del 2 Vern og tiltak på fredete bygninger	17
2.1 Grunnholdninger til vern	17
2.1.1 Fredningens formål	18
2.1.2 Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper	20
2.1.3 Større vedlikeholdsarbeider og endringer	20
2.1.4 Tilbakeføring	21
2.1.5 Dokumentasjon av arbeidet	22
2.2 Retningslinjer for tiltak	22
2.2.1 Føringer i svalbardmiljøloven	23
2.2.2 Retningslinjer for vedlikehold og mindre reparasjoner	23
2.2.2.1 Fundamenter	23
2.2.2.2 Utvendig panel	25
2.2.2.3 Vinduer	26
2.2.2.4 Ytterdører	29
2.2.2.5 Taktekking	30
2.2.2.6 Piper	32
2.2.2.7 Bærekonstruksjoner	33
2.2.2.8 Innvendig panel og platekledning	34
2.2.2.9 Tregulv	35
2.2.3 Små tiltak, som skilt, belysning etc.	35
2.2.4 Krav til håndverkere	36
2.2.5 Farge- og bygningshistoriske undersøkelser	36
2.2.6 Klassifisering av bygninger	37
2.2.7 Retningslinjer for utvikling av hver enkelt bygning – skjema	39
2.2.8 Tiltak i sikringssonene	98
2.3 Brannsikringstiltak	98
2.4 Forholdet mellom svalbardmiljølovens fredningskapittel og arealplanen	99
Del 3 Roller, ansvar og saksgang	100
3.1 Mål for forvaltningen	100
3.2 Roller og ansvarsfordeling	100
3.3 Saksforberedelse og saksgang	100
3.3.1 Tidsfrister	101
3.3.2 Automatisk fredete bygninger	101
3.3.3 Sikringssoner	101
3.3.4 Tillatelse etter svalbardmiljøloven § 44	102
3.3.4.1 Krav til søknaden	103
3.3.5 Sanksjoner, svalbardmiljøloven kap. IX	104
3.3.6 Klagesaksbehandling	104
3.3.7 Svalbards miljøvernfond	105
Kilder	106
Aktuelle adresser	106

Forord

Ny-Ålesund har den største samlingen automatisk fredete bygninger på Svalbard. I selve tettstedet er det 29 fredete bygninger, fra forlegningsbrakker og hotell til båtnaust og lagerbygg. Disse husene er oppført i årene ca. 1916-45 og har tilknytning til stedets utvikling som gruveby. Husene danner et unikt kulturmiljø av nasjonal verdi.

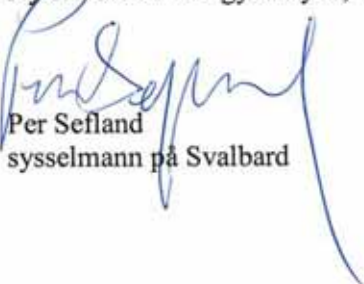
Det er en stor utfordring for Kings Bay AS å forvalte dette kulturmiljøet. Flere bygninger har lenge stått tomme, og verken funksjonelt eller bygningsteknisk tilfredsstillende moderne brukskrav. Stedet utvikles stadig som forskningsstasjon, og det er et økende behov for nye lokaler. Den fredete bygningsmassen er en potensiell ressurs. Bygningene er samtidig unike kilder til opplevelse og kunnskap om stedets historie, og de er sårbare for endringer. Det er ønskelig at kulturmiljøet som helhet bevarer sitt preg av arktisk småby innenfor en historisk byplan, og at ny bebyggelse ikke inntar strukturer eller får et omfang som endrer dette hovedinntrykket. Man bør derfor ta i bruk flest mulig av de fredete husene, så framtidig bruken er tilpasset husenes bevaringsverdi. Bruk motiverer til vedlikehold, samtidig som behovet for nye bygninger reduseres.

Utfordringen for Kings Bay AS og kulturminneforvaltningen er å finne et forsvarlig skjæringspunkt mellom bevaring og tilrettelegging for ny bruk. Svalbardmiljøloven gir overordnede rammer for forvaltning av fredete bygninger, men fredning ved lov gir ingen beskrivelse av fredningsformålet for den enkelte bygning. I praksis må det foretas en vurdering i hver enkelt sak – noen bygninger tåler mer endring enn andre, og det faglige skjønnemålet som utøves, kan variere over tid. Situasjonen blir dermed lite forutsigbar, og for Kings Bay AS er det vanskelig å ha en langsiktig plan for utvikling, bruk og vedlikehold av den fredete bygningsmassen.

I flere år har utarbeiding av en forvaltningsplan for de fredete bygningene stått på agendaen. De innledende arbeidene startet i 1999, men stanset opp. I 2006 ble det arrangert et oppstartmøte med representanter fra Miljøverndepartementet, Riksantikvaren, Sysselmannen og Kings Bay AS. Grunnet manglende kapasitet har ikke arbeidet blitt konkretisert før i 2007-08. Forvaltningsplanen er utarbeidet i samarbeid mellom Sysselmannen og Kings Bay AS. Planens del 1 er skrevet av Kings Bay AS ved rådgiver Bodil Paulsen. Del 2 og 3 er skrevet av Sysselmannen ved kulturminnerådgiver Siri Hoem, som også har hatt redigeringsansvaret. Riksantikvaren har vært involvert i arbeidet og slutter seg til planen. Det er oppnådd enighet om retningslinjer for vedlikehold og endring av hver enkelt bygning.

Forvaltningsplanen søker å gi langsiktige rammer, men det kan bli behov for mindre revisjoner. Siden planen ikke omfattes av noe vedtak eller lovfestet prosess, kan revisjoner gjøres i samarbeid mellom Kings Bay AS og Sysselmannen, for eksempel hvert femte eller tiende år. Riksantikvaren bør konsulteres, slik at planen til enhver tid er i samsvar med overordnet kulturminnepolitikk, og slik at saksbehandlingen blir forutsigbar.

Ny-Ålesund / Longyearbyen, 1. september 2008

Per Seffland
sysselmann på Svalbard

Oddvar Midtkandal
direktør Kings Bay AS

Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal bidra til at kulturmiljøet vernes og forvaltes på en forsvarlig måte og hindre at unødvendige konflikter oppstår. Forvaltningsplanen begrenser seg til den fredete bygningsmassen i tettstedet, samtidig som det gis føringer for tiltak i sikringssonene rundt disse kulturminnene.

Fredete kulturminner utenfor tettstedet omfattes ikke av denne forvaltningsplanen. Gruveområdet er behandlet i ”Helhetlig plan for miljøtiltak i gruveområdet i Ny-Ålesund (Kings Bay)”, utgitt i Sysselmannens rapportserie nr. 2/1999. Opprydding i gruveområdet er omhandlet i rapporten, men en registrering av kulturminnene og en informasjonsstrategi for området er ikke ferdigstilt. Dette arbeidet må videreføres, gjerne med en egen forvaltningsplan.

Målet med forvaltningsplanen:

- Eier, brukere og lovforvaltere skal få økt kunnskap og forståelse for kulturminneverdiene i Ny-Ålesund.
- Eier og brukere skal få nødvendig kunnskap om lovverket, fredningens formål og konsekvenser, samt muligheten for å søke tillatelser og økonomiske tilskudd.
- Det skal gis retningslinjer for vedlikehold og mindre reparasjoner, slik at arbeider som ikke krever søknad etter svalbardmiljøloven § 44, kan skje på en forsvarlig måte uten saksbehandling.
- Utviklingspotensialet for hver enkelt bygning skal få en overordnet avklaring, særlig med tanke på muligheten for innvendig ombygging, modernisering og etterisolering.
- Planen skal gi føringer for en forutsigbar og enhetlig forvaltning hos kulturminnemyndighetene.

Forvaltningsplanen er ikke rettslig bindende. Målet er likevel at planen skal gi føringer for både den private og offentlige forvaltningen. Planen innebærer ikke endring av fredningsforholdene slik de er beskrevet i svalbardmiljøloven *Kapittel V. Kulturminner*. Fredningen av bygningenes eksteriør, interiør og eventuelt eldre inventar opprettholdes, uavhengig av de endringene det åpnes for i forvaltningsplanen.

Hver gang det skal gjøres søknadspliktige endringer, må Kings Bay AS søke kulturminneforvaltningen om tillatelse. Forvaltningsplanen gir klare føringer for hvilke typer tiltak som krever søknad, og hvilken saksgang som skal følges. Det tas forbehold om at nye momenter og vurderinger i noen tilfeller kan gi et annet utfall ved søknadsbehandling enn hva forvaltningsplanen legger opp til.

Forvaltningsplanen inneholder ikke tilstandsvurderinger (større skader er kun unntaksvis nevnt) eller FDV-plan (forvaltning, drift og vedlikehold). Det vil være en fordel om Kings Bay AS utarbeider en FDV-plan med rutiner for tilsyn etc. Tilstandsvurderinger av den enkelte bygning vil ha kortvarig gyldighet, da dette gjerne leder til istandsetting. Forvaltningsplanen angir overordnede rammer og retningslinjer som vil være premissgivende for slike konkrete arbeider og FDV-planer.

Del 1 **Beskrivelse av kulturmiljøet Ny-Ålesund**

1.1 Ny-Ålesund i dag

Ny-Ålesund eies og drives av Kings Bay AS. Stedet har utviklet seg fra å være et samfunn bygget opp rundt kullutvinning til å være et samfunn som eksisterer på grunn av den internasjonale forskningsvirksomheten og forskernes ønske om å bruke stedets geografiske plassering og uberørte natur som utgangspunkt for sine studier.

Stedet er hjem for 35 personer som er fast ansatt i Kings Bay AS eller på forskningsstasjonene. I sommersesongen kan antall mennesker i byen komme opp i 180.

Norge, Storbritannia, Tyskland, Frankrike, Italia, Japan, Korea, Nederland, Kina og India har forskningsstasjoner i byen, og Norge, Tyskland og Frankrike har stasjoner med permanent bemanning.

I Stortingsmelding nr. 9 (1999-2000) understrekes det at Ny-Ålesund skal utvikle seg videre som et senter for norsk og internasjonal arktisk forskning med en sterk ”grønn” profil. Dette har blant annet ført til lokale ferdselsrestriksjoner og kildesortering av avfallet. Det er også ønskelig å få et måleprogram i og rundt byen som måler hvordan det lokale miljøet påvirkes av dagens aktiviteter, for så å finne løsninger som kan minimere påvirkningene.

Dagens by inneholder ca. 60 hus hvor 29 er automatisk fredet som kulturminner. Bystrukturen er stort sett beholdt slik den var i 1963 når gruvedriften opphørte. Kings Bay AS har en policy på å utnytte de gamle bygningene før det bygges nye.

Ny-Ålesund har flyplass, kai, kraftverk, forlegninger, fellesmesse og de fleste andre funksjoner som små norske kommuner har. Kings Bay AS drifter alt dette i tillegg til å yte service til de ulike forskningsprosjektene som er i byen.

Ny-Ålesund har også blitt et populært sted å besøke for regjering, storting og utenlandske delegasjoner. Her får de se klimaendringene på nært hold og hvordan stedet blir brukt av forskerne.

Ny-Ålesund sett fra vest. Foto: Bodil Paulsen, Kings Bay AS.

1.2 Ny-Ålesunds historie og bygningshistorikk

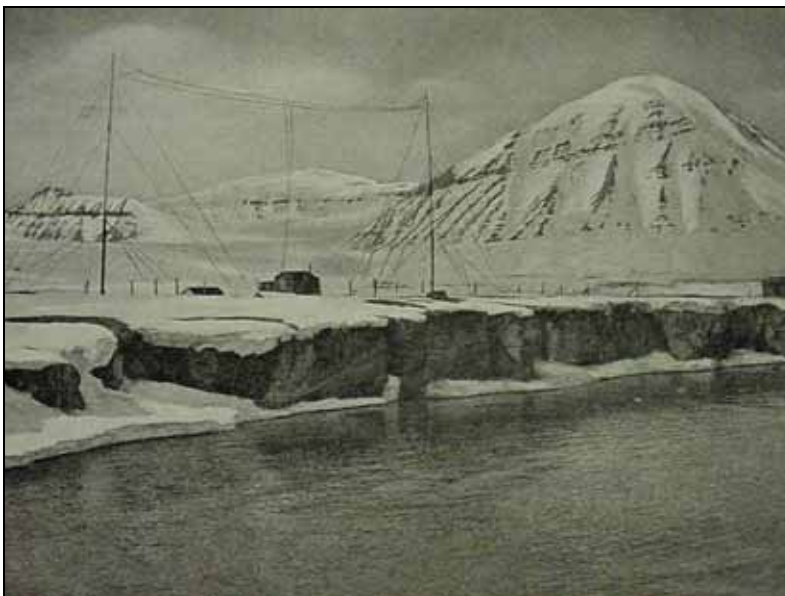
Oversikt over epoker og viktige hendelser i Ny-Ålesunds historie:

- 1916 – 1929: 1. driftsperiode, King Bay Kull Comp. A/S dannes.
- 1929 – 1940: fiskeristasjon og hoteldrift
- 1933: Alle aksjene i selskapet blir kjøpt av staten.
- 1941: ny start i gruva, evakuering høsten 1941
- 1945 – 1963: 2. driftsperiode
- 1963 – 1965: vaktmannskap i Ny-Ålesund
- 1965 – 1974: Satellitt-telemetristasjonen har ansvar for Ny-Ålesund.
- 1974 – : Ny-Ålesund utvikles til et sted for forskning.

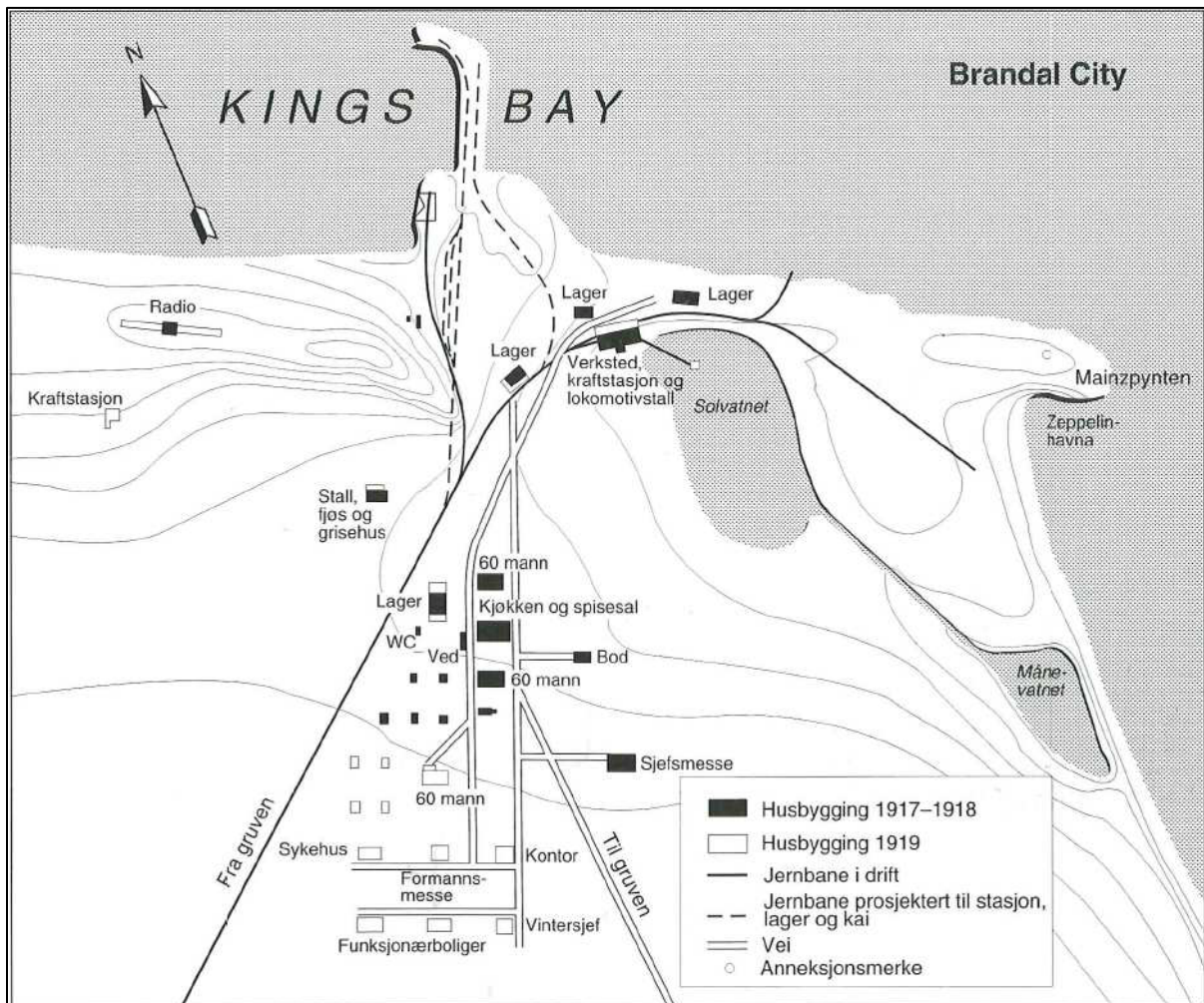
Kings Bay Kul Compani A/S (KBKC) ble stiftet i desember 1916, og sommeren 1917 ble Ny-Ålesund bygget opp som et gruvesamfunn. Gruvedriften ble startet samme år. I årene 1917-29 gikk gruedriften litt i rykk og napp siden gruvearbeiderne streiket, ulykker inntraff og kullprisen varierte. Ny-Ålesund var heller ikke den gangen et familiesamfunn, men det var allikevel alltid noen kvinner og barn som overvintret. KBKC fikk gjennom alle disse årene statsstøtte, da staten ikke ønsket at selskapet skulle selges til utenlandske firmaer. Norge skulle jo få suverenitet over Svalbard, Ny-Ålesund sysselsatte norske arbeidstakere, og man ville sikre landets kullforekomster. Dette gjorde at KBKC kunne holde det gående med lave kullpriser helt til 1929, da driften ble avviklet.

Sommeren 1917 og vinteren 1917-18 ble det oppført tre boligbrakker for arbeidere, arbeidermesse, kontorer, to lagerbygninger, stall, fjøs, smie og verksted, lokomotivstall, pumpestasjon og dampkraftanlegg for levering av elektrisk lys. Sommeren 1918 ble det oppført en funksjonærbolig, fem mindre boligbrakker for sommerbruk, en lagerbygning nede ved sjøen, to gruvestuer, et badeanlegg og en kulltipp.

Telegrafstasjonen kom i drift oktober 1918. Sommeren 1919 ble det oppført en lagerbygning, en vintersjefbolig, to funksjonærboliger med to leiligheter i hver, en formannsmesse, et sykehus, en kontorbygning, en stor boligbrakke med plass til 76 menn, fire åttemannsboliger og kraftstasjon til en utvidet radiostasjon. Etter sommeren 1919 var det over 30 bygninger i sentrum av Ny-Ålesund. I tillegg til alle bygningene ble det trukket en jernbanelinje fra gruveområdet til stranden sommeren 1917, og kullkaia ble etablert i 1920.

Telegrafstasjonen ved sjøen. Foto: Kings Bay AS' arkiv.

Kart over Ny-Ålesund i 1919. Tegnet etter originalt kart som henger i Servicebygget. Kilde: Hanao.

På 20-tallet var det også andre aktiviteter enn gruvedrift som preget Ny-Ålesund. I årene 1925-28 var Ny-Ålesund utgangspunktet for store ekspedisjoner mot nordpolen: Amundsens flyferd i 1925, ferden med luftskipet Norge over nordpolen til Alaska i 1926 og luftskipet Italias reise nordover i 1928. Disse ekspedisjonene gjorde Ny-Ålesund "verdenskjent" i noen år. Til disse ekspedisjonene ble Amundsen-masta og luftskiphangaren oppført.

Luftskipet Norge 1926. Foto: Kings Bay AS' arkiv.

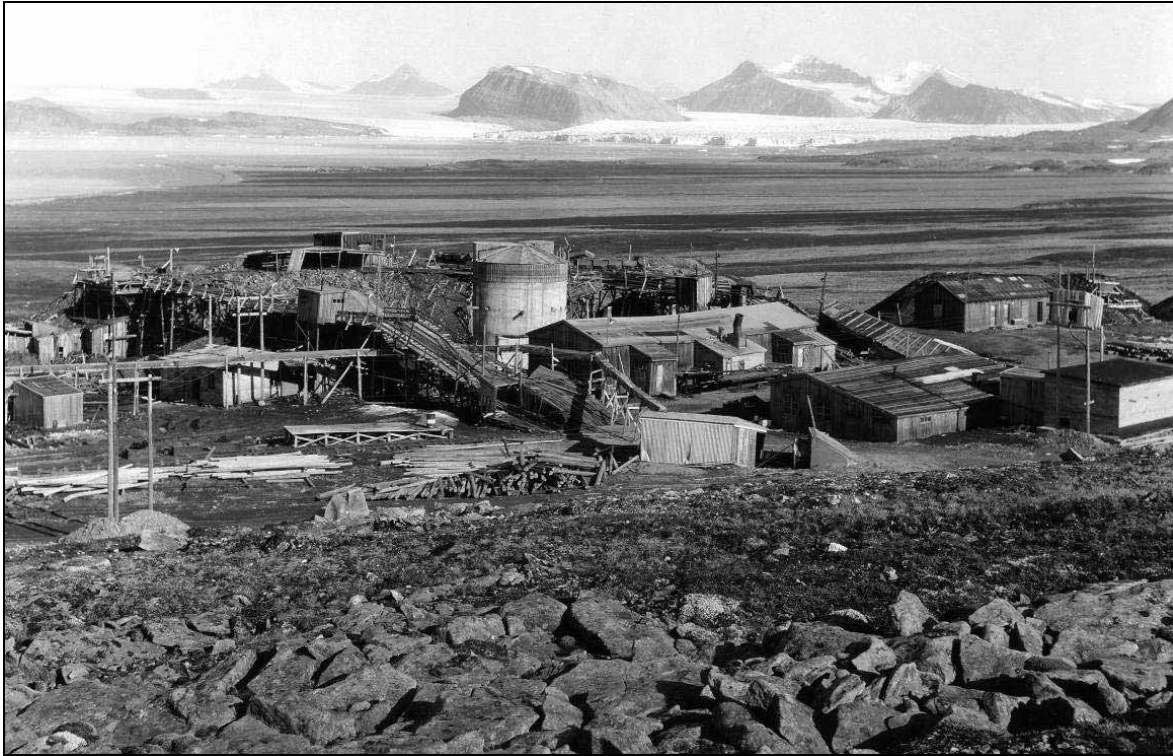
Ny-Ålesund 1928, tettstedet med luftskipshangaren og gruveområdet bak. Foto: Arne Brøgger/Svalbard Museum.

I årene 1929–40 lå gruvedriften nede, og det ble ansatt vaktmannskap til å se etter og vedlikehold bygninger og anlegg. I perioden ble det også forsøkt å opprette en fiskeristasjon og drive turistvirksomhet på stedet. Krigen ble en effektiv stopper for disse tiltakene. Det ble i denne perioden bygd et saltlager til fiskeristasjonen, og Nordpolhotellet ble pusset opp.

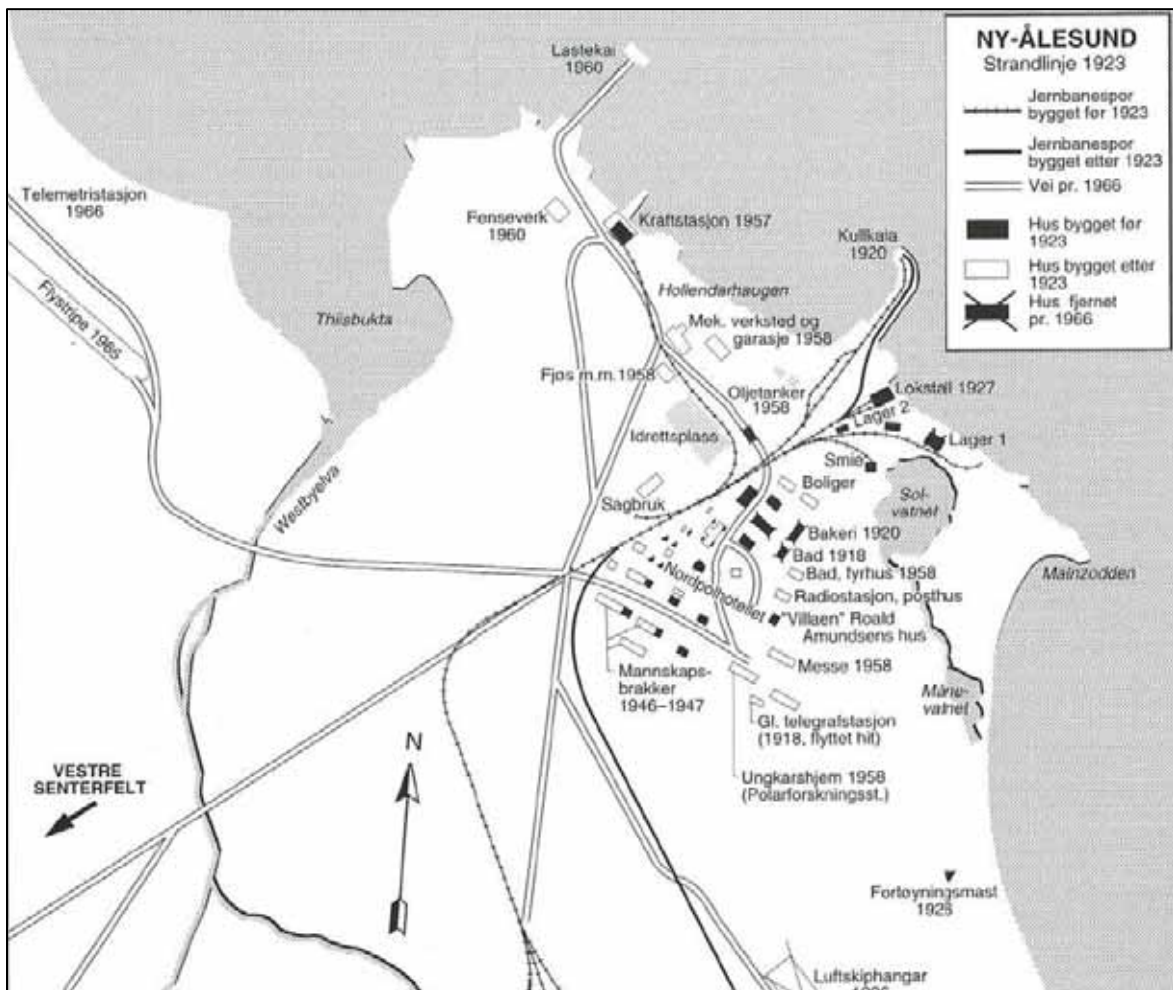
På grunn av krigen og behov for kull ble det satt i gang gruvedrift i Ny-Ålesund sommeren 1941. Samme år ble befolkningen i Ny-Ålesund evakuert da de allierte ikke hadde nok flåtestyrke til å beskytte Svalbard. I løpet av krigen brant tre bygninger ned (sykestua og to funksjonærboliger) og Nordpolhotellet fikk taket ødelagt av en granat. Etter krigen kom gruvedriften raskt i gang da kullmarkedet var bra. Fem nye trelemhus ble satt opp som erstatning for de bygningene som ble brent under krigen, tre boligbrakker, et sykehus og et forsamlingshus. Perioden 1945-53 var preget av ulykker og vanskelige arbeidsforhold. Kraftstasjonen brant i 1948, og en ny i betong sto ferdig i 1949. Samme år ble det vedtatt at gruveanlegget skulle overhales.

Undersøkelseskommisjonen for ulykkene kom frem til at det måtte gjennomføres en rekke forbedringer av sikkerheten i gruvene.

I 1949-50 ble fire hus, opprinnelig satt opp i 1912 i Ny-London på Blomstrandhalvøya, flyttet til Ny-Ålesund. Disse husene ble benyttet til familieboliger for ansatte i Kings Bay Kull Comp. A/S.

Ester-gruva ca. 1965. Foto: Herta Grøndal.

Ny-Ålesund 1966. Kilde: Hanao (kartet er avkortet i nedre del).

London 1 og 2, bak t.v. Mellageret. Foto: Linda Bakken, Kings Bay AS.

Fra 1953-56 ble det bare drevet oppfaring i gruvene, og arbeidstilsynet laget en situasjonsrapport om arbeidsmiljø og sikkerhet. Denne rapporten dokumenterte noe av behovet for å modernisere Ny-Ålesund og gruvene, og i 1956 ble det bevilget midler til dette og til driften av gruvene. Sommeren 1956 ble det satt i gang flere byggeprosjekter: kraftstasjon, sentralfyrhus (med bad, vaskeri og brannstasjon), vann- og avløpsnett i kulverter i bakken, arbeidermesse og ungarheim (for 50 mann). Disse bygningene ble tatt i bruk 1957. Jernbanen ble nedlagt i 1959 da lastebiler overtok i transporten av kull fra gruva til kaia. Det ble lagt inn sentralvarme, kaldt og varmt vann og vannklosetter, en stor forbedring i forhold til tidligere standard. Fra 1956 til 1962 ble det investert mye penger for å heve standarden både i gruvene og i bosetningen.

I 1962 skjedde så den ulykken som skulle stanse all gruvedrift i Ny-Ålesund. 21 personer omkom og 11 ligger fortsatt igjen i gruva. Det ble fremmet et mistillitsforslag mot den sittende regjeringen fra mindretallet på Stortinget grunnet ulykken i 1962, og Gerhardsen og hans regjering måtte gå av i august 1963. I november 1963 opphørte gruvedriften i Ny-Ålesund. I årene 1963-65 ble mye infrastruktur og utstyr demontert, solgt og fraktet til fastlandet. Det er få rester igjen av gruvedriften i gruveområdet sør for tettbebyggelsen. Slagghauger, forvridde metalldeleer og betongfundamenter er de mest fremtredende sporene, men de gamle jernbanebroene, en varmehytte og et overbygg for nedgangen til Josefine-grua er bevart og restaurert.

ESROs telemetristasjon og radom. Foto: Kings Bay AS' arkiv.

Etter avviklingen av gruvedriften hadde KBKC en vaktstyrke i Ny-Ålesund. Norges Tekniske-Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF) fikk i 1965 i oppdrag å etablere og drive en norsk satellitt-telemetristasjon, som var et samarbeid mellom norske myndigheter og den europeiske romfartsorganisasjonen ESRO. Avtalen var at NTNF skulle vedlikeholde bebyggelsen og diverse utstyr mot å kunne bruke Ny-Ålesunds anlegg vederlagsfritt.

Satellitt-telemetristasjonen ble drevet fram til 1974. I disse årene ble telemetristasjonen bygget med en stasjonsbygning og to radomer på Hamnerabben vest for byen i tillegg til forløperen til dagens flyplass. Brakke 3 (Lompa) ble revet i 1966, den gamle arbeidermessa i 1969, det mekaniske verkstedet med smie, lokomotivstallen og en lagerbygning ble brent i 1970, og brakke 1 ble brent i 1973. NTNF måtte også anlegge et helt nytt system for vann, avløp, fjernvarme, elektrisitet og telefon, da systemet fra 1965 var ødelagt. Alt ble nå lagt i trekasser på trestolper. Det ble i alt etablert 5 km rørkasser. Veiene innenfor bosetningen ble utbedret og fulgte stort sett de samme traseene som ble brukt i gruvetida.

Fra 1974 overtok Kings Bay Kull Comp. A/S igjen driften av Ny-Ålesund. Reparasjoner og vedlikehold av anlegg og bygninger var hovedfokus. Forskingsaktivitetene i 70-åra økte jevnt og trutt, og i 1981 hadde Kings Bay Kull Comp. A/S 2300 gjestedøgn.

80-tallet er preget av å holde stedet og infrastrukturen i stand og etablere fasiliteter for forskerne i eksisterende bygninger. Vaskeriet ble innredet til laboratorium for Norsk Polarinstitutt. Det ble også mer fokus på å ta vare på bygninger og løsøre. Kulturvernkonsulent Susan Barr tok allerede i 1979 initiativ til å bevare bygninger og kulturminner i Ny-Ålesund. I 1987 reserverte MD en halv million til dette formålet. I 1988 fikk Ny-Ålesund et by- og gruvemuseum som åpnet i den søndre delen av den gamle butikken. De eneste nye bygningene som ble oppført på 80-tallet, var et drivhus på østsiden av Skolen i 1987 og Zeppelinstasjonen på Zeppelifjellet i 1989.

I Stortingsmelding nr. 50 (1990-91) presiseres det at Ny-Ålesund skal ha rollen som hovedsenter for naturvitenskapelig forskning, og Kings Bay AS sine oppgaver er å drifte lokalsamfunnet og yte service til forskere.

På 90-tallet og etter år 2000 har Ny-Ålesund utviklet seg til å bli en moderne forskningsstasjon. Nye forsknings- og forlegningsbygg har blitt bygget gjennom hele perioden: forskningsbygg AWI (Tyskland), britiske NERC, italienske CNR og nytt stasjonsbygg til NP. I tillegg har forlegningene Brakkeriggen og Evenstad blitt bygget samt ny butikk, ny kraftstasjon og et havnelager. Messa ble bygget om og utvidet i år 2000. De fleste nye bygg er blitt satt opp i utkanten av tettbebyggelsen eller der tidligere bygninger har stått, og de bryter ikke mye med bystrukturen fra gruvetida.

Marinlaboratoriet. Foto: Linda Bakken, Kings Bay AS.

Etableringen av Kings Bay Marinlaboratorium har vært svært viktig for videre utvikling av Ny-Ålesund som et moderne forskningsmiljø. Laboratoriet ble åpnet i 2005 og har fullt belegg hele sommersesongen

1.3 Statusbeskrivelse

1.3.1 Registrering og dokumentasjon

Ny-Ålesund har i dag 29 automatiske fredete hus i tettbebyggelsen. De fleste husene er registrert i flere forskjellige rapporter hvor tidligere bruk, dagens bruk (på rapporttidspunktet), fundamentering, konstruksjon og utvendig og innvendig kledning er registrert. Det finnes lite lett tilgjengelig dokumentasjon over hvilke arbeider som er gjort i de ulike husene gjennom tidene. Noen hus står slik de var når gruva ble lagt ned, mens andre er endret i flere omganger. Disse endringene kan mange ganger dokumenteres med bilder, mens noen endringer er vanskelige å beskrive og datere uten et grundig arkivøk eller ved hjelp av bygningsarkeologiske undersøkelser.

1.3.2 Eiendomsforhold og bruk

Kings Bay AS eier hele Ny-Ålesund og mye av området rundt. Kings Bay AS har siden 1933 vært statsaksjeselskap, og er i dag heleid av staten ved Nærings- og handelsdepartementet. Selskapet eier alle bygninger i bosettingen bortsett fra Sverdrupstasjonen (Statsbygg) og Zeppelinstasjonen (Norsk Polarinstitut). De automatisk fredete bygningene benyttes for det meste til boliger, forskningsstasjoner og lager. De ubenyttede fredete bygningene er en ressurs hvis aktiviteten i Ny-Ålesund øker og det trengs flere boliger eller forskningsstasjoner.

1.3.3 Framtidig utviklingsbehov

Ny-Ålesund er en forskningslandsby i vekst. Sommeren 2008 blir kanskje første gang det ikke er mulig å huse alle forskerne som ønsker å komme til stedet. Dette skyldes ikke bare en økning i antall forskere, men også en økning i antall entreprenører og konsulenter som må være på stedet på grunn av større byggeprosjekter.

Det er ikke ønskelig å øke antall utleiesenger i Ny-Ålesund, men siden staben i Kings Bay AS øker på grunn av økt aktivitet, er det nødvendig med boliger for disse. For å møte disse behovene vil det i 2008 innredes 8 nye leiligheter i Mexico, og London 1 skal gjøres om til en helårsbolig med bad og innlagt vann. Husene er automatisk fredet og prosjektene skjer i nært samarbeid med Sysselmannen.

Det kan også bli behov for å finne lokaler til eventuelle nye nasjoner som ønsker å etablere forskningsstasjoner i Ny-Ålesund. Kings Bay AS vil da både se på muligheten for å benytte eksisterende bygninger og muligheten for å bygge nytt. Det er ønskelig å bevare bystrukturen og de gateløpene som ble anlagt i gruveperioden.

Kartet på s. 15 er litt forminsket i forhold til angitt målestokk.

Bygningshistorie, Ny-Alesund

- Revne hus
- Londonhusa - 1912 (1950)
- 1. driftsperiode 1916-1941
- 2. driftsperiode 1945-1963
- Svenskebrakker 1945
- 1. driftsperiode/moderne
- Moderne

Bygninger med eldre nummerboksnav, freds bygg med uthevet skrift:

- 2 Skolen
- 5 Green Harbour huset
- 6 Hytte lysegrønn
- 6 Hytte lyselig
- 7 Hytte rød (Sysselbu)
- X NP direktorhytte
- 9 NP ansattshytte
- 10 Kunstnerhytta
- 11 Karvererhytta
- 12 Amundsenwillan
- 14 Gamle telegrafen
- 18 Trønderheimen
- 19 Nordpolhotellet
- 20 Gull hus
- 21 Hvitt hus
- 22 Mexico
- 23 Blått hus
- 24 Skuter garasjen
- 25 Italia
- 28 Samfunns huset
- 29 Amsterdam
- 32 Museet/gamle butikken
- 33 Mellageret
- 34 Posten
- 44 Gamle kraftstasjonen
- 54 Sætra
- 55 Sega
- 68 Transformatorhus
- 70 Jernlageret
- 77 London 4
- 78 London 3
- 79 London 2
- 80 London 1
- 85 Servicebygget
- 86 Vaskeriet
- 87 Dassar/Rabot
- (Ungkarshjem I)
- Yellow River station
- (Ungkarshjem II)
- 90 Verkstedet

Bygninger med nye nummer:

- 200 Bu i Thilabukta
- 201 Nye kraftstasjonen
- 202 Mannilaboratoriet
- 203 Havnelageret
- 204 Garasje
- 205 Garasje
- 206 Sverdrupstasjonen
- 207 Evenstød
- 208 Ballonghuset
- 209 Hundegården

Revne bygninger, med eldre nummerboksnav:

- 15b Lokomotivtall
- 30 Lager
- 15a Møk, verksted og smie
- S Stall
- F Fjøs
- 1 Brakke 1
- B Bakeri
- 13 Mellomdekket - (arbeidermesse)
- Bæd Bæd
- 35 Lompa (brakke 3)
- Sy Sykehuis
- F1 Funksjonsbolig
- F2 Funksjonsbolig
- 25 Sibir

Målestokk 1:3500

0 25 50 75 100m

Kartarbeidse: Kings Bay / Norsk Polarisstøtt

1.3.4 Bevaringsarbeidet fram til i dag

Kulturminnene på Svalbard ble første gang fredet i 1974, fredningsgrensen var da satt til år 1900. Grensen ble endret i 1992 ved forskrift om kulturminner på Svalbard og gjelder nå alle bygninger, anlegg, løssøre m.v. fra før 1946. Samme grense er videreført i lov 15. juni 2001 nr 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven). Dette innebærer at 29 av husene i tettstedet Ny-Ålesund er automatisk fredet.

Sysselmannen hadde fra 1976 en kulturminnerådgiver på deltid som arbeidet med å kartlegge og bevare kulturminnene på Svalbard. Dette arbeidet ble gjort i samarbeid med Tromsø museum. Allerede i 1979 ble det tatt initiativ til å bevare bygninger og anlegg i Ny-Ålesund. Det har ikke alltid vært like stor aksept for at bygninger og løssøre burde bevares, og noen bygninger i Ny-Ålesund ble brent rett før fredningen trådte i kraft. Etter dette har det vært et mål å ta vare på bygningene, selv om det i noen tilfeller har ført til at vinduer og andre detaljer har blitt skiftet ut eller endret.

Forvaltningsplanen for den fredete bebyggelsen ble påbegynt på 90-tallet som en verne- og vedlikeholdsplan, men har av mange årsaker ikke blitt ferdigstilt før nå. Dette dokumentet vil være en støtte og veileder i Kings Bay AS sitt bevaringsarbeid videre.

Del 2 Vern og tiltak på fredete bygninger

Bebyggelsen i Ny-Ålesund representerer ulike faser i stedets historie. De fredete bygningene er oppført i forbindelse med ulike driftsfaser i gruva, men dels bærer de preg av større ombygginger knyttet til senere aktivitet. Bygningene er fredet slik de sto på fredningstidspunktet, det vil si ved forskrift om kulturminner på Svalbard gitt ved kgl.res. 24.01.1992. Grensen for automatisk fredning ble da flyttet fra år 1900 til 1945 (dvs. oppført før 01.01.1946). Forskriften er erstattet av svalbardmiljøloven, som trådte i kraft 01.07.2002.

2.1 Grunnholdninger til vern

Kulturminner er en viktig del av vår samlede kulturarv. Bygningene dokumenterer tidligere tiders samfunnsforhold, levekår, liv og gjøremål, byggeskikk og håndverksteknikker. Gamle bygninger er ikke-fornybare ressurser, og de er primærkilder til kunnskap om fortida. Alle andre nedtegnelser, fotografier og registreringer innebærer grader av fortolkning. Bygningene er derfor en unik kilde til kunnskap og et umistelig grunnlag for framtidig forskning, enten det gjelder levekår, byggeteknikk, dekordetaljer e.a. Ved framtidig bruk og modernisering er det viktig at vi i minst mulig grad reduserer bygningenes verdi som historisk kilde.

Den mest interessante og verdifulle epoken i en bygnings historie er ofte den eldste, som dokumenterer bygningens opprinnelige utførelse og bruk. Men også nyere elementer kan ha historisk verdi. Som hovedregel skal man være svært varsom med å fjerne elementer i en fredet bygning – alle de historiske epokene som har nedfelt seg i det fysiske bygningsmiljøet, forteller en historie om bygningens og stedets utvikling. I noen tilfeller kan man imidlertid bli nødt til å prioritere mellom ulike faser. Unntaksvis kan det også vært aktuelt å tilbakeføre en bygning til en dokumentert tidligere tilstand.

Rådene for vedlikehold og istandsetting er basert på grunnprinsipper innen bygningsvernet. De viktigste er:

- Mest mulig av alle deler av bygningen skal bevares. Derfor må inngrepene ved vedlikehold og utbedring være så små som mulig.
- Det er bedre å vedlikeholde framfor å reparere, og det er bedre å reparere framfor å skifte ut.
- Det må brukes tradisjonelle materialer og metoder, både ved vedlikehold og eventuell utskifting.
- Skjulte deler av bygningen (konstruksjoner) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater).
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske "arkivet" er bygningen selv.
- Gamle ombygginger og endringer av en bygning er ofte viktige å bevare. De kan fortelle om bygningens livshistorie gjennom skiftende stilretninger og bruk.
- Når noe fjernes eller endres, skal aktuell dokumentasjon bli nedtegnet og arkivert. I spesielle tilfeller sikres dokumentasjonen ved lagring av den fjernete bygningsdelen.
- Endringer skal om mulig være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen framstå slik den var før endringen.

På Svalbard er mange av kulturmiljøene unike i nasjonal sammenheng. Vi har ingen andre eksempler på en norsk arktisk gruveby med så mange bevarte bygninger som Ny-Ålesund. De gamle husene og spor i landskapet vitner om stedets utvikling som gruvested og senere forskningslandsby.

Mange av de fredete bygningene i Ny-Ålesund har vært i kontinuerlig bruk, mens andre lenge har stått tomme. Tettstedet har imidlertid alltid vært i aktivitet, og bygningene inngår i en levende og ubrutt tradisjon. Stedet er et av de flotteste på Svalbard, og den fredete bygningsmassen er vesentlig for denne opplevelsen. Enkelte av de gamle husene er revet, men etter hvert som bevisstheten om stedets betydning som kulturmiljø har økt, har både Kings Bay AS og forvaltningen arbeidet for et konstruktivt vern.

Det er et overordnet mål at bygninger skal være i bruk. Opprinnelig standard vil i de fleste tilfeller ikke tilfredsstillende dagens brukskrav, og det blir behov for endringer. Også fredete bygninger må i noen grad tilpasses i forhold til nye brukskrav, unntaket er ”museumsbygninger”. Det lar seg oftest gjøre å finne gode løsninger som forener vern med ny bruk, selv om løsningene kan bli annerledes og mindre arealkrevende enn det eier primært ønsket. Å finne slike løsninger krever grundighet, vilje og kompetanse i både planlegging og gjennomføring av arbeidene.

Det kan bli vanskelig å finne gode løsninger hvis eierens bruksbehov sprenger rammene for hva det gamle huset kan romme. Store tilbygg og omfattende endring av innvendig planløsning er ikke ønskelig. I slike tilfeller passer ikke funksjonen til huset, og man må søke andre løsninger, i ytterste konsekvens en ny bygning. Et viktig utgangspunkt er derfor å kartlegge hvilke arealbehov man har på sikt, og å finne egnete hus til de ulike funksjonene.

2.1.1 Fredningens formål

Norsk kulturminnepolitikk har som mål å sikre varig vern for et tverrsnitt av ulike kulturminnetyper fra hele landet. Disse kulturminnene skal illustrere ulike etniske og sosiale grupper, tidsepoker, næringsveier og virksomhet. Det arbeides stadig for å supplere fredningslista med kulturminnetyper som har vært underrepresentert. Fredete kulturminner er tilkjent en verdi som særlig verneverdig i nasjonal sammenheng.

På Svalbard er alle spor etter menneskelig virksomhet fra før 01.01.1946 automatisk fredet ved lov, uten at det er gjort noen særskilt vurdering av bevaringsverdien til det enkelte kulturminnet. Dette må forstås slik at myndighetene anser Svalbard som så unikt, at alle spor er verdifulle. Bruken av øygruppa knytter seg til en periode på drøyt fire hundre år og gjenspeiler mange typer virksomhet fra ulike nasjoner – fra fangstmannsliv og mineralutvinning til vitenskapelige ekspedisjoner og forskning. Vurderinger knyttet til estetisk og arkitektonisk verdi er ofte svært underordnet på Svalbard; her er kulturhistorien og den vitenskapelige kildeverdien sentral.

Svalbardmiljøloven

Formålet nedfelt i svalbardmiljøloven § 1 lyder slik:

”Denne lov har til formål å opprettholde et tilnærmet uberørt miljø på Svalbard når det gjelder sammenhengende villmark, landskapselementer, flora, fauna og kulturminner.

Innenfor denne rammen gir loven rom for miljøforsvarlig bosetting, forskning og næringsdrift.”

I § 38 defineres overordnet prinsipp for kulturminnevernet:

”Svalbards kulturminner skal vernes og ivaretas som en del av Svalbards kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljøforvaltning.”

Dette illustrerer brytningen mellom vern og utvikling, der uberørte kulturminner skal forenes med miljøforsvarlig bosetting. Loven gir få konkrete føringer for forvaltningen av fredete bygninger, og myndighetene må derfor foreta en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle. Formålsbestemmelsen har betydning for hvordan det frie forvaltningsskjønnet skal utøves.

Formålet var noe mer utdypet i forskrift om kulturminner på Svalbard av 24.01.1992 § 1. Denne er erstattet av svalbardmiljøloven, men kan likevel si noe om tenkningen og bakgrunnen for fredningens formål:

”Forskriftens formål er å verne og ta vare på Svalbards kulturminner med deres egenart og variasjon, som et ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning, og å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som grunnlag for nåværende og fremtidige generasjoners opplevelse, forståelse, trivsel og virksomhet.”

I Ot.prp. nr. 38 (2000-2001) Om lov om miljøvern på Svalbard vises det til at regjeringen gikk inn for et høyt ambisjonsnivå for miljøforvaltningen med minst like sterk beskyttelse for miljøet som på fastlandet.

Vernestrategier på Svalbard

På fastlandet er det et mål at alle fredete kulturminner skal vedlikeholdes. På Svalbard er det ikke alltid slik. I *Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010* er det definert ulike strategier for bevaring, disse kan gjengis i følgende hovedkategorier:

1. Naturlig forfall, ”død i skjønnhet”
2. Forfallsforsinkende vedlikehold
3. Vedlikehold/istandsetting/restaurering

Strategi 1 er mest aktuell for fangsthytter og tekniske kulturminner som befinner seg langt utenfor bosetningene og ikke er i bruk. Deres verdi er knyttet til historisk dokumentasjon og opplevelse. Det er en berikelse å kunne oppleve dem slik de ligger urørt i landskapet og vitner om menneskelig aktivitet, og deres pedagogiske verdi er høy. Slike kulturminner er viktige å dokumentere grundig før de går til grunne.

Strategi 2 kan være aktuell i mange sammenhenger, både i og utenfor bosetningene, for eksempel for en del gruveanlegg. Forfallsforsinkende tiltak kan for eksempel være tetting av hull i vegger og tak på bygninger eller forsterkning og bardunering av konstruksjoner. Slike sikringstiltak kan også være aktuelle som midlertidige tiltak i en fase der man vurderer et kulturminnes framtid.

For stående bygninger i bosetningene, som Ny-Ålesund, er strategi 3 aktuell. Disse bygningene bør vedlikeholdes og skader repareres, slik at bygningene lengst mulig kan oppleves og brukes. Noen få bygninger/rom er i en slik stand at de ikke bør være i vanlig bruk, men de skal likevel vedlikeholdes.

2.1.2 Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper

Målet for bygningene i Ny-Ålesund er at de skal være i forsvarlig bruk, få jevnlig tilsyn og vedlikehold. Jevnlig vedlikehold sikrer at skader oppdages tidlig og gir den beste og mest økonomiske formen for vern. Behovet for inngrep og utskiftinger holdes nede, og man unngår omfattende reparasjoner.

Hovedregelen er at løpende vedlikehold utføres uten at myndighetene trekkes inn, mens man må søke tillatelse for endringer. Grensen mellom vedlikehold og endring kan være vanskelig å definere, og ulike aktører kan ha ulik oppfatning av begrepene. Kulturminnevernets definisjon av vedlikehold er snever, i den hensikt å ivareta kulturhistoriske verdier. Mange eiere har i beste mening utført ”vedlikeholdsarbeid” på en slik måte at myndighetene vurderer dette som endring/inngrep, som i verste fall er skadelig for kulturminnet. Dette kan for eksempel være bruk av for tett/sterk maling, som medfører avskalling og råteskader, eller utskifting av opprinnelige bygningsdeler som burde blitt istandsatt av en kyndig restaureringshåndverker. Vedlikeholdet av en fredet bygning er underlagt kulturminneforvaltningens overvåkning. Det kan oppstå usikkerhet om hva du som eier kan utføre uten å spørre, og når du må søke om lov. Er det grunn til tvil – ta kontakt med Sysselmannen!

Hovedprinsippet for vedlikehold av gamle bygninger er å bevare mest mulig av de gamle bygningsdelene og å hindre skader. Dette gjelder både synlige og skjulte konstruksjoner og elementer. Vedlikeholdet skal om mulig skje på samme måte som da huset ble bygget, med samme teknikk, utførelse og materialbruk. I praksis vil dette noen ganger bety merarbeid, andre ganger krever det bare omtanke og kompetanse.

Ved å bevare de gamle bygningsdelene og overflatene beholder bygningen sin autenticitet, og dermed sin vitenskapelige kildeverdi og opplevelsesverdi. En kopi kan aldri fullt ut erstatte de opprinnelige bygningsdelene. Selv om kopien er nøyaktig likt utført, er minst to dimensjoner gått tapt:

1. Aldersverdien: Spor av ”tidens tann” er borte. Vi kan ikke lenger berøre de samme materialene som våre forgjengere.
2. Sannhetsgehalten: Hvordan kan våre etterkommere vite at kopien er nøyaktig utført? Kan de stole på at historien og byggeteknikken som formidles, er identisk med den opprinnelige?

Forvaltningsplanens del 2.2 gir konkrete retningslinjer for vedlikehold. Dette vil sikre at arbeidene utføres forsvarlig og minske behovet for kontakt med myndighetene.

2.1.3 Større vedlikeholdsarbeider og endringer

Det må søkes om tillatelse for større vedlikeholdsarbeider, reparasjoner og endringer i en fredet bygning. Som oftest blir det gitt tillatelse når endringene er små og tiltaket er nødvendig for fortsatt bruk. Kulturminneforvaltningens oppgave er å passe på at det ikke blir gjort så mange endringer i årenes løp at det til slutt er lite igjen av det opprinnelige huset.

Eksempler på større vedlikeholds-/istandssettingsarbeider som krever tillatelse:

- endring av malingtype/farge, fjerning av eldre malinglag, overmaling av dekor og lignende
- vedlikehold av utvendig kledning som innebærer et betydelig omfang utskifting av råteskadet virke

- restaurering av vinduer der det er råteskader som innebærer betydelig innspunsing av nytt virke
- forbedring/endring av tekniske løsninger

Eksempler på andre endringer som krever tillatelse:

- utskifting av bygningsselementer, som panel, vinduer og dører
- tildekking av eksisterende overflater med ny platekledning, tapet eller lignende
- oppsetting eller riving av lettvegger
- installering av bad eller større bygningsmessige addisjoner
- etablering av infrastruktur, rørføringer, ventiler etc.
- fasadeendringer
- oppføring av tilbygg
- fjerning/utskifting av veggfast inventar

Et overordnet prinsipp er at alle endringer om mulig skal gjøres reversible, slik at de i framtida kan la seg tilbakeføre. Endringer og tilføyelser skal kunne fjernes uten at bygningen blir forringet. I praksis kan det bety at ny kledning av et rom legges utenpå den gamle, og at nye skillevegger festes slik at de lett kan fjernes uten å sette merkbare spor.

2.1.4 Tilbakeføring

Når myndighetene skal vurdere forslag til endringer, vil de ta hensyn til hvilken periode – eventuelt flere perioder – i bygningens historie som fredningen søker å bevare. Hvis det er foretatt endringer i nyere tid, kan det i noen få tilfeller være aktuelt å tilbakeføre bygningen til et tidligere eller opprinnelig utseende. Dette kan gjelde et helt eksteriør, deler av bygningen, enkelte rom eller mindre bygningsdeler og detaljer. En tilbakeføring er også en endring som krever godkjenning av Riksantikvaren. Følgende premisser og forutsetninger bør ligge til grunn for at en tilbakeføring skal kunne vurderes:

- Det foreligger sikker, god og tilstrekkelig dokumentasjon (tegninger, fotografier e.a.) av den opprinnelige situasjonen. Tilbakeføring basert på gjetting kan normalt ikke godtas.
- De nyere tilføyelsene som fjernes eller tildekkes, har relativt lav/underordnet verdi.
- Kulturminnet er ikke for sterkt endret. Hus som har fått ny takform, hovedvolum eller lignende bør bevares slik de er. Tilbakeføring av vindustyper og kledning på en bygning med intakt hovedform, kan derimot være aktuelt.

Amundsenvillaen. Mulighet for tilbakeføring/avdekking av opprinnelig panel. Dette kan gjøres på dokumentert grunnlag. Vinduene plassering og utførelse er endret og kan tilbakeføres på sikkert grunnlag mht. plassering (tegninger, fotografier, spor i veggen). Detaljutformingen må eventuelt skje på analogt grunnlag, dvs. basert på opprinnelige vinduer med tilsvarende utforming annet sted i Ny-Ålesund. Foto: Siri Hoem, Syssemmannen 2008.

2.1.5 Dokumentasjon av arbeidet

Alle endringer på en fredet bygning bør dokumenteres og arkiveres. En søknad om tillatelse inneholder et minimum av beskrivelse av tiltaket, men er vanligvis ikke tilstrekkelig dokumentasjon. Dette er et tema hvor det "syndes" mye i kulturminnevernet.

Dokumentasjonsarbeid blir sjelden prioritert, og det er ofte uklart hvem sitt ansvar dette er. I en tillatelse kan kulturminnemyndigheten sette vilkår om at arbeidet blir dokumentert. Dette har imidlertid ikke vært vanlig praksis. På Svalbard har gjerne Sysselmannen skrevet rapporter som dokumenterer de arbeidene som gjøres i egen regi. Arbeider som utføres på privateide bygninger, blir sjelden dokumentert på samme vis av Sysselmannen. Her vil de lokale bygningsforvaltere, konsulenter eller håndverkere være de som best kan dokumentere arbeidet underveis.

Større bygningsarbeider, istandsetting og endringer bør dokumenteres i egne rapporter. Her bør det redegjøres for hvilke arbeider som er gjort, hvilke produkter som er benyttet etc. Skjulte tekniske løsninger og detaljert beskrivelse av produktvalg er eksempler på informasjon som kan lette bygningsforvaltningen for de som kommer etter oss. I mange tilfeller vil det avdekkes skjulte konstruksjoner og underliggende overflater som er viktige for å forstå bygningens historie. Slike funn må beskrives i rapporten, inklusive entydig lokalisering på plantegning e.l. Rapporten bør inneholde tekst, fotografier, eventuelle skisser og tegninger, og den kan med fordel vise arbeidets gang kronologisk.

I noen tilfeller er arbeidene så omfattende at det vil bli innleid ekstern ekspertise, jf. NIKUs medvirkning ved tilbakeføring av Amundsenvillaen. I slike tilfeller vil ofte de eksterne konsulentene skrive egne fagrapporter. For endrings- og ombyggingsarbeider der det er engasjert arkitekt, kan arkitekten være den som er ansvarlig for rapportskrivningen. Enklere istandsetting og restaureringsarbeider bør dokumenteres av håndverker.

Bygningsrapporten og originale tegninger og lignende oppbevares hos Kings Bay AS, som bør ha et bygningsarkiv. Kopi sendes Sysselmannen. Riksantikvaren skal også ha kopi av rapporter i saker der de har gitt tillatelse til tiltak.

2.2 Retningslinjer for tiltak

På alle de fredete bygningene skal eksteriøret bevares mest mulig uendret. Mange bygninger er svært autentiske, mens noen er sterkt endret og modernisert. Ulike typer tiltak, som tilbakeføring og utskifting av bygningsdeler, vil derfor bli vurdert ulikt fra bygning til bygning.

Interiørene har et like sterkt vern som eksteriøret. Også her er det overordnede målet å bevare opprinnelig planløsning, konstruksjoner, overflater og fast innredning mest mulig uendret. Denne intensjonen må avveies i forhold til behovet for bruksmessig oppgradering.

I forvaltningsplanen tas det ikke endelig stilling til alle tenkelige framtidige tiltak, men hovedprinsipper skisseres. Det gis konkrete retningslinjer for vedlikehold og mindre istandsettingsarbeider. Videre klassifiseres bygningene i forhold til interiørenes verdi og potensial for endring.

2.2.1 Føringer i svalbardmiljøloven

Loven gir få konkrete føringer for bygningspleien. Behandling av kulturminnene skal holdes innenfor rammene beskrevet i § 42:

”Ingen må skade, grave ut, flytte, fjerne, forandre, tildekke, skjule eller skjemme et fredet kulturminne med sikringssone, eller sette i gang tiltak som kan medføre fare for at slikt skjer.”

Denne bestemmelsen gir i utgangspunktet et sterkt vern som forbyr enhver endring. Nye tiltak/addisjoner kan også nektes med denne hjemmelen, da dette kan endre, tildekke og skjemme opplevelsen av kulturminnet. En så streng bestemmelse tilsier at behovet for tillatelser/dispensasjoner er stort i en bygningsmasse som er i daglig bruk.

2.2.2 Retningslinjer for vedlikehold og mindre reparasjoner

Ny-Ålesunds fredete bygningsmasse er relativt ensartet hva gjelder bygningstyper, teknologi og materialbruk. Det er derfor mulig å gi generelle retningslinjer som gir god dekning for aktuelle vedlikeholdsarbeider. I det følgende beskrives prinsipper for vedlikehold av typiske bygningsdeler. Mange av de aktuelle arbeidene er grundig beskrevet i Riksantikvarens informasjonsblader, som er tilgjengelige på internett.

Vedlikeholdsarbeider og små reparasjoner som er beskrevet i retningslinjene punkt 2.2.2.1-2.2.2.9, kan som hovedregel utføres i regi av eier uten særskilt tillatelse.

Arbeidsbeskrivelse skal alltid sendes Sysselmannen på forhånd. Sysselmannen avgjør om det planlagte arbeidet er faglig akseptabelt, og om tillatelse fra Riksantikvaren likevel er nødvendig.

På fredete bygninger er det vanlig praksis at arbeider som går ut over vedlikehold, krever tillatelse (dispensasjon) fra Riksantikvaren. Noen av tiltakene som nevnes nedenfor (merket *), ligger i grenseland for hva som krever tillatelse. Så langt arbeidene skjer i samsvar med forvaltningsplanen og er kvalitetssikret av Sysselmannen, er de faglige hensynene ivaretatt. Hovedregelen er derfor at arbeider som skjer i samsvar med forvaltningsplanens retningslinjer for vedlikehold og små reparasjoner, kan gjennomføres uten at Riksantikvaren involveres.

Arbeider som går ut over vanlig vedlikehold, skal dokumenteres i en rapport som sendes Sysselmannen, se pkt. 2.1.5.

2.2.2.1 Fundamenter

De fredete husene i Ny-Ålesund er fundamentert på ulike vis. Om lag halvparten av husene har tresviller og lave boksfundamenter lagt direkte på bakken. Noen hus eller deler av disse står på treputer av krysslågt boks lagt direkte på bakken. Andre hus står på peler av tre eller betong, stående over bakken eller litt nedgravd. Støpt ringmur er også benyttet på deler av bebyggelsen, enkelte steder i kombinasjon med trepeler. Ingen av de fredete husene har kjeller.

Felles er at fundamentene ikke går ned til den stabile permafrosten. Dette fører til noe bevegelse og utglidning av peler, men for de små trehusene har det generelt ikke medført

betydelige skader. Enkelte av de større bygningene, som Skolen, har imidlertid merkbare setninger.

Fundamentene er sterkt utsatt for fuktbelastning og er avgjørende for at bygningen skal stå støtt. Fundamentskader som ikke utbedres, kan føre til unødvendig omfattende følgeskader. Store deler av året er fundamentene utsatt for fuktbelastning og vannansamling over bakken, med dertil skadeutvikling. Man må derfor påregne jevnlig utskifting av fundamentdeler.

Hytte lysegrønn. Utglidd fundament av boks.

Butikken. Fundament dels på støpte puter, dels på støpt ringmur. Begge foto: Siri Hoem, Sysselmannen 2008.

De ulike fundamenttypene vedlikeholdes slik:

Tresviller lagt direkte på bakken:

- Terrenget holdes nede slik at det ikke dekker hele svilla.
- Hvis fuktnivået i bakken er høyt, bør det legges klosser eller holdstein under svilla.
- Ved råteskader må hele eller deler av svilla skiftes ut med tilsvarende nytt trevirke.*
- Opprinnelig konstruksjon skal videreføres, selv om denne teknisk sett ikke er ideell.

Trepeler over/i terreng:

- Peler som er skjeve eller utglidde, må rettes opp.
- Peler som er skadet av råte, skiftes ut med tilsvarende nye med samme dimensjon og plassering. Ved behov jekkes huset opp for å utføre jobben.*
- Nye peler kan settes noe lengre ned i terrenget for å gi bedre stabilitet.

Treputer av krysslagt boks over terreng:

- Sjekk jevnlig at fundamentene står godt og bærer, ved setninger kan det bli glippe mot svilla, og fundamentet blir ustabil og ikke-bærende.
- Justér eventuelle glipper med trekiler eller nye boksbitar med tilpasset dimensjon.
- Råteskader kan oppstå i bunn av fundamentet. Utskifting gjøres lett ved at huset jekkes opp, fundamentet plukkes ned og gjenoppbygges med utskifting av skadde deler.

Støpte puter/peler eller ringmur:

- Sjekk jevnlig at fundamentene står støtt.
- Når betongen har forvitret så mye at bæreevnen er svekket/utilstrekkelig, må fundamentet fornyes. Generelt gjøres dette ved at puter/ringmur fjernes og tilsvarende

ny konstruksjon støpes. I noen tilfeller kan det være aktuelt å la eksisterende pute bli stående og supplere med en ny ved siden av.*

- I Zeppelinhavna finnes store mengder støpesand som bør brukes til framstilling av betong til de fredete fundamentene – denne sandforekomsten er tidligere benyttet til betongarbeider i Ny-Ålesund. Uttak og transport må skje i samsvar med bestemmelsene i arealplanen.

2.2.2.2 Utvendig panel

Alle de fredete bygningene har utvendig trekledning. Dette er ulike typer stående og liggende panel. Husene er malt, unntatt naustene og Setra. De fleste bygningene har opprinnelig panel bevart, men noen få har fått ny kledning, dels med uhøvlet overflate.

Panelet er en vesentlig del av husets identitet og kan fortelle mye om husets alder og historie. Noen hus kan ha ulike typer panel som viser ulike byggetrinn. Døm ikke panelet ut fra utseendet! Et gammelt panel kan være slitt av vær og vind og se dårlig og malingslitt ut, men ofte er trekvaliteten ypperlig. Med rett vedlikehold kan panel vare i flere hundre år. Panelet brytes ned av drev av snø og regn, vind med sandpartikler i, råtesopp og sollys. Råtesopp kan være en alvorlig skadegjører også i Svalbards tørre klima, ikke minst i bygningsdeler nær terreng. Jevnlig maling med rett produkt vil danne en værhud som beskytter panelet mot visse typer nedbrytning. Et værslitt panel med flere lag maling i ujevne tykkelser er en del av alderspreget til et gammelt hus.

Utvendig panel har flere funksjoner. Det beskytter underliggende konstruksjoner mot klimapåkjenning, det forskjønner huset, og det har en isolerende effekt. Panelet er normalt ikke en bærende del av konstruksjonen, og det kan derfor fylle sin funksjon selv med mindre skader. På en fredet bygning er terskelen for å skifte ut materialer svært høy, og utskifting av panelbord med små skader skal utsettes i det lengste!

Se Riksantikvarens informasjonsblad *3.6.2 Vedlikehold av panel, 3.9.4 Utvendig maling: Linoljemaling – egenskaper og bruk* og konkrete, detaljerte råd om maling i NIKUs fargeplan for Ny-Ålesund, rapport nr. 9/2004 s. 54.

Forebygging:

- For å hindre råteskader, er det viktig at man kontrollerer vannpåkjenningen og sikrer muligheten for uttørking. Misfarging og langvarig nedfukting etter regn/snøansamling er symptomer på at råde kan utvikles.
- Det bør være god vannavrenning fra huset.
- Det bør være en viss avstand fra panel til terreng, slik at endeveden ikke suger fukt fra grunnen.

Skadevurdering:

- Stikk en syl eller kniv i panelet, fortrinnsvis om sommeren og når panelet er tørt. Sjekk særlig nedre del av panelet, under vinduene og andre fuktutsatte steder, som steder med mye skygge og dårlig uttørking. Hvis du møter fast ved 2-4 mm inn, er tilstanden god. Stikker du dypere er det tegn på råde eller annen skade. Vurdér likevel nøye om det er behov for utskifting. Hvis malingen hefter, er panelet som regel fortsatt brukbart. Sørg for at panelet får god uttørking.

London 1. Råteskader i nedre del av panel, terrenget har ligget for høyt.

Nordpolhotellet. Ny panel med uhøvlet, bustete overflate. Begge foto: Siri Hoem, Sysselmannen 2008.

Utbedring av råteskader:

- Utbedring av lokale råteskader skjer ved kapping av kun de råteskadde delene, eventuelt fram til nærmeste spikerslag. Nytt virke utføres som nøyaktig kopi av panelbord/profil og skjøtes inn.*
- Merk at nytt panel skal ha lik overflate som opprinnelig, fortrinnsvis høvlet/glatt.
- Det skal ikke benyttes trykkimpregnert virke, men naturlig tettvokst virke.

Rengjøring:

- Eventuell svertesopp og grønske vaskes jevnlig av panelet, eventuelt med soppvask. Unngå enhver bruk av spyling med trykk, dette kan skade panelets overflate og gi uheldig vanninntrengning i konstruksjonen.

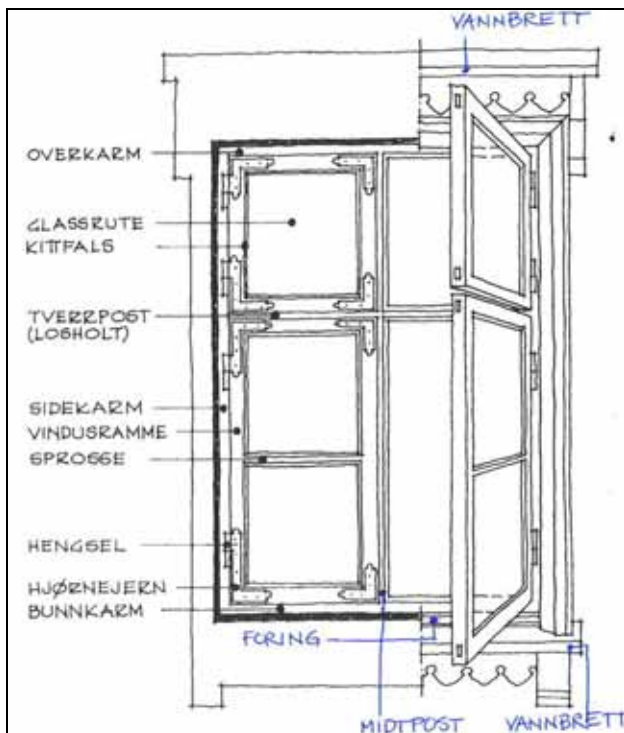
Maling:

- Eldre malinglag skal ikke fjernes! Kun løs maling fjernes for hånd med skarp stålskrape i vedretningen. Kanter av gjenværende maling kan slipes med grovt sandpapir i vedretningen. Andre metoder for fjerning av maling tillates ikke.
- Vask panelet, gjerne med soppvask.
- Unngå all bruk av sparkel! Sprekker/små hull kan eventuelt tettes med linoljekitt, men i de fleste tilfeller er det best å la disse stå åpne.
- Mal panelet senest én uke etter vasking, men sørg for at panelet er godt tørket.
- Mal i en periode med varmegrader, malingen blir tyngre å jobbe med under 12 grader, og får nedsatt holdbarhet om den utsettes for frost under herding.
- Benytt ren linoljemaling uten løsemidler. Malingen påføres med pensel.
- Fargevalg skal som hovedregel være som foreslått i fargeplan utarbeidet av NIKU, rapport nr. 9/2004. Avvik fra denne må begrunnes og vurderes særskilt.*
- Merk at eldre hus vanligvis har glatthøvlet panel. Hvis huset har ny panel med bustete overflate, bør denne pusses før ny overmaling.

2.2.2.3 Vinduer

Alle vinduene på de fredete husene er utført av tre. De fleste husene har eldre vinduer, dels opprinnelige og dels gode kopier fra etterkrigstida. Noen få hus har nyere vinduer, enkelte steder utført som omtrentlige kopier med skjemmende detaljering, som aluminiumsbeslag på rammene. Disse vinduene bør ved neste utskifting erstattes med bedre kopier av originalvinduene.

Følgende tegning basert på illustrasjon i boka "Gamle trehus" viser navn på de viktigste delene i et vindu (blå skrift er tilføyd):

Krysspostvindu med to fag, fire rammer og seks ruter.
(Vindusfag angir antall rammer i bredden)
Illustrasjon fra Riksantikvarens infoblad.

London 1. To-fags vindu med midtpost, tre ruter i hver ramme. Malingslitt, men godt vindu.
Foto: Siri Hoem, Syssemmannen 2007.

Se Riksantikvarens informasjonsblad 3.8.1 *Vedlikehold av vinduer* og 3.9.4 *Utvendig maling: Linoljemaling – egenskaper og bruk*.

Forebygging:

- Kontroller vinduene minst én gang i året, se over maling, kitt og beslag og sjekk at vinduet lar seg åpne.
- Hjørnejern og beslag ses over og løse skruer strammes. Beslag kan eventuelt settes inn med vaselin eller annet fett.
- Hold vinduene lukket når det er regnvær eller snødriv.
- Bruk alltid stormhaspe når vinduet står åpent.

Skadevurdering:

- Sjekk jevnlig at vinduet kan åpnes og lukkes uten vesentlig motstand. Hvis det går trått, analysér årsaken til skaden. Skjevsetninger i huset kan gi vinduer som går trått. Vindusrammene kan også bli skjeve grunnet dårlige hengsler/beslag eller løse hjørner.
- Kontroller om trevirket er friskt ved å stikke med syl eller kniv på utsatte steder, som bunnkarm, nedre del av rammer og midtpost. Møter du frisk ved ca. 2 mm inn, er tilstanden god. Gjør skadevurderingen når trevirket er tørt.
- Se over beslag, er det tegn til rust eller løse stifter/skruer? Sistnevnte tyder på råteskader under beslaget.

Maling og kitting:

- Treoverflatene behandles som panel og males med ren linoljemaling.

- Løst og oppsprukket kitt fjernes og erstattes med nytt linoljekitt. Bart treverk grunnes med fortynnet linolje for å gi bedre heft, og for å hindre at fettene i kittet trekker rett inn i treverket.
- Hvis alt kitt er dårlig og må fjernes, skal dette skje ved forsiktig skraping eller bruk av kittlampe.
- Ta vare på gammelt glass!
- Glass settes i kittfals: det legges på kitt, glasset presses forsiktig ned til kittlaget er 1/2-1 mm tykt, glasset festes med stift og det kittes på utsiden.
- Når kittoverflaten har tørket noe, overmales det med linoljemaling. Mal 1-2 mm inn på glasset for å sikre en tett overgang.
- Vinduer som alltid har vært umalt, skal ikke males.

Utbedring av skader:

- Hvis vinduet går trått, må skadeårsaken finnes og utbedringsmetoden velges deretter. Hvis det ikke er større opprettinger som kan gjøres, må man vurdere følgende justeringer: høvle/pusse deler av rammene, demontere listverk og rette opp karmen med trekiler.
- Hvis vindusrammen er skjev slik at det blir glippe mot karmen, kan det monteres en ekstra anslagslist for å oppta skjevheten.*
- Små råteskader skal utbedres ved innspunsing av tilsvarende nye deler utført som nøyaktig kopi med tanke på dimensjoner, profiler, trekvalitet og vedretning. Minst mulig trevirke skal fjernes.*
- Råteskader i skruehull/bak beslag utbedres ved boring/treplugging. Ved mindre skader kan bruk av større skruer være tilstrekkelig.
- Hvis det er rustne beslag, skal løs rust børstes vekk og beslaget behandles med ruststoppende maling. Eventuelt hulrom mellom beslag og tre fylles med linoljekitt.
- Ødelagte beslag erstattes med tilsvarende nye, fortrinnsvis utført som kopi.*

Gamle telegrafan. Rust og løse stifter tyder på råteskader bak beslag. Behov for vedlikehold av maling og kitt.

Amundsenvillaen. Nytt vindu med for grove dimensjoner, glass uten kitt og med aluminiumsbeslag. Begge foto: Siri Hoem, Sysselmannen 2008.

Oppgradering:

Gamle vinduer kan oppleves som kalde og trekkfulle. Dette skyldes ofte utettheter i selve vinduet eller i overgangen mellom karm og vegg. For å bedre isolasjonsevnen og hindre trekk kan følgende tiltak vurderes:

- Det monteres tettelist på rammene. Hvis det er doble vinduer, skal kun indre vindusramme ha tettelister, normalt skal ytre vindu ha noe utlufting for å redusere

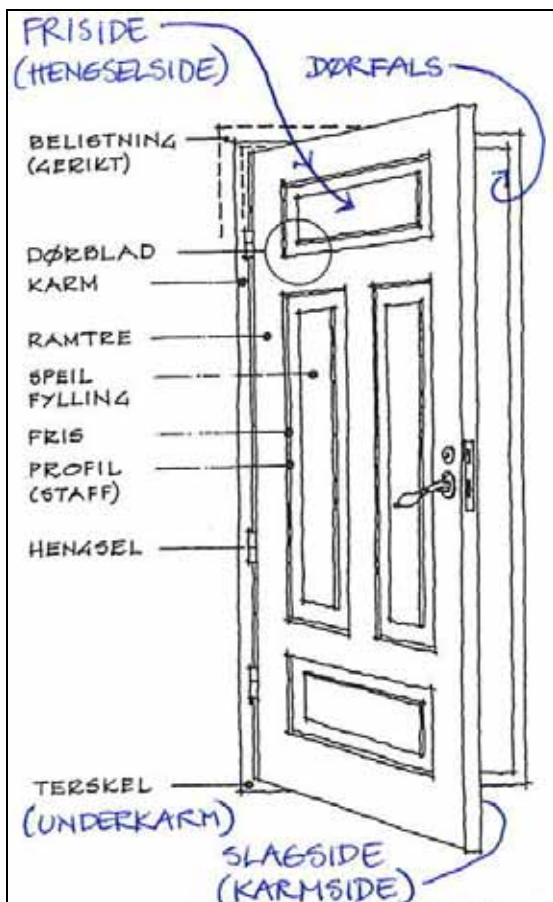
kondens. Dette må imidlertid vurderes opp mot faren for snødriv inn mellom glassene. På Svalbard vil det ofte være behov for tetteliste også på ytre ramme.

- Listverket demonteres forsiktig og det dyttes inn mineralull mellom karmen og veggen. Vindtettende papp kan i tillegg stiftes/klebes fast til karm og vegg.
- Kaldras oppveies med varmeovn under vinduet.
- Montér varevinduer der det ligger til rette for det. Eventuelle eksisterende varevinduer kan i noen tilfeller oppgraderes med innsetting av energiglass for å bedre isolasjonsevnen. Dette avhenger av rammens kvalitet (styrke, tykkelse) og bevaringsverdien til det eksisterende glasset. Nye varevinduer kan ha energi- eller isolerglass.*

2.2.2.4 Ytterdører

Dørenes alder er ofte vanskelig å fastslå, men de fleste husene i Ny-Ålesund er bevart med eldre dører, dels fra 1950-åra. Disse dørene bør i utgangspunktet bevares og restaureres framfor å skiftes ut. Alt for mange dører er skiftet ut i eldre hus i den tro at de var utslitte, mens det egentlig bare var små reparasjoner, justeringer og maling som var nødvendig.

Følgende tegning basert på illustrasjon i Riksantikvarens informasjonsblad viser navn på de viktigste delene i en dør (blå skrift er tilføyd):

Fyllingsdør med fire fyllinger/speil.
Illustrasjon fra Riksantikvarens infoblade.

London 1. Ramverksdør med glass og panelt underfelt, vannbrett over. Foto: Siri Hoem, Sysselmannen 2007.

Se Riksantikvarens informasjonsblad 3.8.2 *Vedlikehold av ytterdører*. Vedlikehold, maling, skadevurdering og utbedring av tredører følger i prinsippet samme retningslinjer som for vinduer. Det er imidlertid enkelte spesielle forhold man bør være klar over:

- En dør som "tar" i karmen bør snarest justeres, slik at den ikke påføres mekanisk skade ved åpning/lukking. Analysér årsaken til skaden og velg utbedringsmetode deretter. Finn ut om problemet skyldes setninger i bygningen eller lokale forhold knyttet til dørkarm/-blad.
- Hvis døra subber på grunn av slitte hengsler, legges det inn mellomringer i hengslene. Påfør gjerne litt olje.
- Hvis skjevheter skyldes at selve dørbladet siger, må døra tas fra hverandre og settes sammen på nytt med limte hjørner. Det samme gjelder hvis det er sprekker i en fylling eller mellom ramtre og fylling.
- Hvis dørbladet er skjevt slik at det blir glippe mot karmen, kan det monteres en ekstra anslagslist for å oppta skjevheten.*
- Unngå å male sidekanten hvor døra er hengslet; mange malinglag kan føre til bend på hengslene.
- Glassfelt i eller ved døra behandles som vinduer.
- Hvis hengslene er for dårlige til å restaureres, må de erstattes av nye. Hvis de gamle hengslene har historisk verdi, bør disse bevares på stedet, og nye diskret utformede hengsler settes ved siden av.*
- Eldre låskasser og beslag som har særlig bevaringsverdi, skal bevares. Hvis låsen fungerer dårlig, supplér med en ny over/under den gamle. Låser uten bevaringsverdi erstattes av nye med samme plassering.*
- I noen tilfeller kan man vurdere å montere en varedør for å unngå inngrep i den gamle døra.*

Oppgradering:

Gamle dører kan oppleves som kalde og trekkfulle. Ofte er det utettheter i selve døra eller i overgangen mellom karm og vegg som fører til trekk. Innvendige dører kan dessuten ha dårlig brann-/røyksikkerhet. Følgende tiltak kan vurderes:

- Det monteres tettelist på karmen/dørfalsen.
- Listverket demonteres forsiktig og det dyttes inn mineralull mellom karmen og vegg. Vindtettende papp kan i tillegg stiftes/klebes fast til karm og vegg.
- Eventuelt glassfelt oppgraderes ved montering av ekstra glass.*
- Tynne fyllinger utbedres ved påføring av plate på den minst viktige sida, eventuelt med isolasjon i mellomrommet.*
- Ved behov for røyktetting kan det freses inn ekspanderende tettelist i dørbladet/karmen.*

2.2.2.5 *Taktekking*

De fleste takene er tekket med papp i stående remser, i noen få tilfeller med smale lekter over skjøtene. Pappbelegget er fornyet i flere omganger siden oppførelsen, og det ligger trolig eldre, skjulte papplag bevart på mange av husene. Lekkasje oppstår gjerne i utette skjøter eller rundt hulltaking/beslag. Videre forvitrer pappen både som følge av værpåkjennning og UV-lys. Pappen kan bli så tynnslitt at det oppstår fuktgjennomtrengning og hull.

Eldre takpapp har en stamme av ullpapp eller glassfilt som er impregnert og belagt med oksydert asfalt. Takpapp er forløperen til moderne takbelegg med sterke, fleksible fiberstammer av polyesterfilt, gjerne med plastfilm på undersiden og skiferstrø på oversiden. I

dag finnes ikke de gamle papptypene, og forsøk på å framstille tilsvarende har ikke gitt papp som er tilstrekkelig værbestandig. Derfor brukes moderne takpapp også på fredete hus.

Moderne takpapp er diffusjonstett, og ideelt sett bør det derfor være lufting mot takkonstruksjonen. Behovet for lufting vil imidlertid avhenge av takkonstruksjonens oppbygging og lokale fuktforhold. En enkel, uisolert takkonstruksjon av bordtak med papp over vil ha tilstrekkelig utlufting mot loftet. Dette er i mange tilfeller situasjonen i Ny-Ålesund. Ofte vil det være aktuelt å isolere direkte over etasjeskillet, slik at taket kan forbli uendret. Dette gir den teknisk beste løsningen, med minst risiko for skjult vannansamling og råteskader. Sørg for lufting av loftet, eventuelt med ventiler.

Samfunnshuset og London-husene er tekket med korrugerte stålplater, Jernlageret med eternittplater. Prinsippene for tilsyn og skadevurdering er de samme som for pappete tak. Når takene krever utbedring, bør man vurdere å tilbakeføre belegget til dokumentert tidligere tilstand. Merk at eternitt skal behandles som spesialavfall, og demontering krever særskilt verneutstyr og deponering.

Ingen av de fredete husene har takrenner og nedløp, slik tradisjonen er på Svalbard. Det er relativt lite nedbør, og snø blåser lett av. Teknisk sett fungerer det relativt godt uten renner og nedløp, men i noen tilfeller kan det være behov for å lede vannet vekk over inngangsdører. Det kan søkes om tillatelse til dette.

Tak med papptekking etterses og vedlikeholdes slik:

- Pappen sjekkes årlig for utettheter, hull og forvitring. Hvis det ikke er tilgang, bruk kikkert.
- Se etter lekkasjer inne – der det er tilgang, sjekkes loft. Se også etter malingsavskalling, vabler og fuktmerker i himling/undertak. Utnytt regnværsdagene! Merk at vannet kan renne langt, slik at det innvendig blir synlig langt unna lekkasjestedet.
- Vær særlig oppmerksom rundt eventuelle piper og beslag og i overgangen mellom takformer.
- Små skader i pappen kan utbedres ved lapping. Overkant av pappen må da limes i tillegg til at det stiftes.
- Når det er omfattende skader/slitasje, bør hele remser eller hele taket pappes om. Opprinnelige/gamle papplag som har historisk dokumentasjonsverdi, bevares i størst mulig omfang. Ny papp legges over.
- Sørg for at underlaget er børstet rent. Eventuelle bobler og ujevnheter skjæres opp og legges plant. Oppstikkende spiker fjernes eller slås godt ned.
- Ny papp legges fortrinnsvis i stående remser fra møne til raft. Det skal ikke brukes sveiseskjøter, da dette medfører brannfare, selvklebende skjøter anbefales. Skjøtene stiftes relativt tett med pappstift i siksak.
- Velg en pappfarge som stemmer best mulig med originalen (skifergrå/sort/teglrød er alle brukt i Ny-Ålesund).
- Merk at pappruller skal lagres og transporteres stående.
- Vindskier og vannbord behandles som trepanel.
- Eldre beslag bevares så langt det er mulig. Ved utskifting benyttes beslag av samme utførelse og materialbruk.

2.2.2.6 Piper

Mange av husene har én eller flere piper. Disse er kun unntaksvis i bruk, og de fleste ildstedene er fjernet. Pipestokkene er i flere tilfeller bevart kun under tak. De små husene har enkle piperør gjennom tak. De større husene har piper av murt tegl. Pipestokkene er gjerne pusset innvendig, men står med eksponert teglmur ute. Selv om pipene er ute av bruk, er det viktig å ta vare på dem som del av husenes opprinnelige arkitektur og bruk.

Se Riksantikvarens informasjonsblad *3.11.1 Piper og ildsteder* for råd om tilsyn og vedlikehold.

Forebygging:

- Kontroller pipene minst en gang i året. Sjekk at muren er stabil, og at beslagene er tette.
- Piper må aldri kles inn med plater, tapet eller males med seig maling, da dette kan skjule kritiske sprekker.
- Piper som ikke er i bruk, bør tettes med lokk eller lignende i toppen, slik at snø/regn ikke kommer ned i pipeløpet. Hvis ildsted er tilkoblet pipa, bør ikke pipa tettes i toppen. Hvis tetting i toppen likevel er nødvendig, må også ovnen kobles fra.

Vedlikehold:

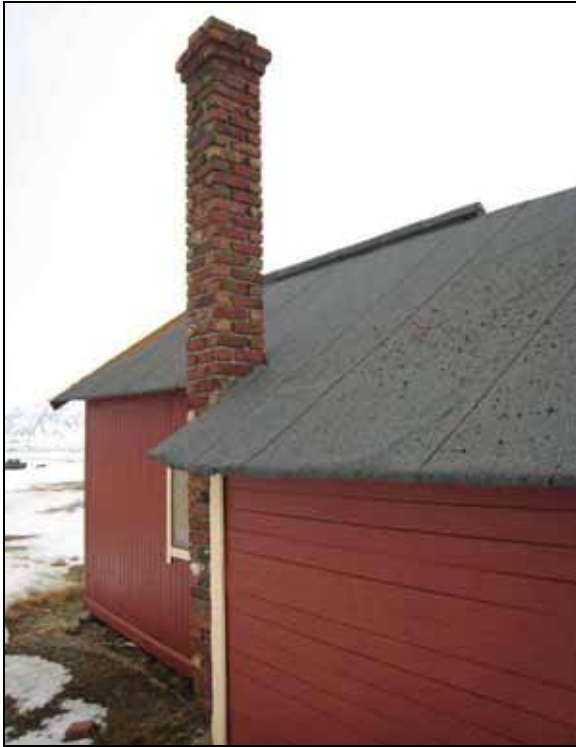
- Reparasjon av fuget mur skal skje med mørtel/puss som er tilpasset eksisterende type, som trolig er en kalkrik K/C-mørtel/puss. Dette kan være nødvendig når mørtelen mellom steinene er betydelig forvitret slik at stabiliteten er i fare. Å supplere med ny fugemørtel uten å ta pipa ned, regnes som vedlikehold.
- Pusset mur skal males med mineralsk maling (fortrinnsvis kalk- eller to-komponent silikatmaling). Eventuell plastholdig maling må fjernes før overmaling med tradisjonell mineralsk maling.

Skadevurdering:

- Hvis murpipa er ute av lodd eller har store sprekker, må man kartlegge årsaken. Dette kan skyldes setninger i grunnen, svikt i bærende konstruksjoner eller ustabilitet og skader i selve murverket. Når årsaken er kartlagt og utbedret, kan sprekken tettes.
- Lekkasje rundt pipa kan føre til alvorlige råteskader. Lekkasje skyldes vanligvis utette beslag. Kontroller beslaget, eventuelt ved bruk av kikkert, og se etter vannrenningsspor på innsida av taket/etasjeskillet og pipestokken.

Utbedring av skader:

- Hvis murverket er ustabil eller ødelagt av frostsprengning, må pipa helt eller delvis tas ned og mures opp igjen med samme utseende og med mest mulig gjenbruk av eksisterende tegl. Eventuell skadet tegl erstattes med tilsvarende ny.*
- Pipegjennomføringer av rør bør av hensyn til brannfaren ha isolert gjennomføring gjennom tak hvis de er i bruk. Den isolerte delen skal være kortest mulig over tak, slik at den oppstikkende delen er et tynt rør som opprinnelig.*
- Mindre skader i beslag kan utbedres ved å supplere beslaget, men i mange tilfeller vil utskifting være tilrådelig. Nye beslag skal ha samme utførelse og materialkvalitet som opprinnelig.*

Green Harbour. Værutsatt pipe med stort utfall av mørtel i øvre del.

London. Frostsprengt tegl ved beslag.
Begge foto: Siri Hoem, Sysselmannen 2008.

2.2.2.7 Bærekonstruksjoner

Bærekonstruksjonene er som regel skjulte, men innvendig kan bl.a. takkonstruksjoner, bindingsverk og frittstående stolper være synlige. Med et godt vedlikehold av bygningens utvendige værhud, skal det ikke være behov for å vedlikeholde selve bærekonstruksjonen. Erfaringsmessig kan det likevel oppstå skader av og til. Konstruksjoner nær bakken, bunnsviller, bjelkelag og nedre del av stendere, er særlig utsatt for råte. Det samme er takkonstruksjoner og utstikkende sperrer. Vær oppmerksom på følgende:

Skadevurdering:

- Se jevnlig etter setninger og ujevnheter i vegger/gulv/tak og vurder om disse kan skyldes svikt i bærende konstruksjoner.
- Ved mistanke om skader, for eksempel etter langvarig nedfukning, sjekkes konstruksjonen. Om nødvendig gjøres en forsiktig avdekking/midlertidig demontering av kledningen. Trekonstruksjoner undersøkes med å stikke med syl eller kniv. Møter du frisk ved 2-4 mm inn, er tilstanden god.

Utbedring av skader:

- Skjulte konstruksjoner skal bevares i størst mulig omfang, kun skadde deler fjernes.
- Mindre råteskader som ikke påvirker bæreevnen, kan stå, forutsatt at fuktsituasjonen er under kontroll. Så lenge ny fukt ikke tilføres, ligger råtesoppen i dvale og gjør ingen skade. Råteskadd virke kan eventuelt skaves av, dette vil redusere faren for oppblomstring noe.
- Skader som svekker bæreevnen vesentlig, må utbedres. Dette skal normalt skje ved innspunsing/utskifting av nytt virke utført som kopi av eksisterende elementer. I noen tilfeller vil forsterkning/pålasking eller innsetting av bærende element ved siden av eksisterende konstruksjon være en god løsning. Metode for istandsetting må vurderes i

hvert enkelt tilfelle. Anbefalt løsning vil avhenge av elementenes bevaringsverdi, konsekvensene av ulike utbedringsmetoder i forhold til bæreevne og inngrep mm.*

2.2.2.8 Innvendig panel og platekledning

Mange av de eldre husene har innvendig panel på vegger og i himlinger. I noen tilfeller er denne synlig, i andre tilfeller er panelet tildekket av nyere tapet, platekledning eller annet. Disse senere lagene kan også ha historisk verdi og skal i utgangspunktet bevares som del av det fredete interiøret. I spesielle tilfeller kan tilbakeføring vurderes. Interiører fra 1950-åras moderniseringer, muligens også noe eldre, er ofte kledd med malte trefiberplater.

Vedlikehold av innvendig panel og andre materialer, som mur og papp, omtales i Riksantikvarens informasjonsblad 3.9.9. *Maling: innvendig maling i hus fra før ca 1950*. Malt panel vedlikeholdes slik, kort gjengitt:

- Smuss og skitt vaskes av, eventuelt med 5-10 % salmiakkopløsning.
- Eldre malinglag skal ikke fjernes! Kun løs maling fjernes for hånd med skarp stålskrape i vedretningen. Kanter av gjenværende maling kan slipes med sandpapir i vedretningen.
- Kvister og kvaeganger påføres kvistlakk.
- Unngå all bruk av sparkel! Sprekker/små hull kan eventuelt tettes med linoljekitt eller tremel blandet med fortynnet snekkerlim.
- Benytt ren linoljemaling uten løsemidler. Malingen påføres med pensel og fordrives ovenfra og ned.

Platekledninger vedlikeholdes slik:

- Rengjør overflatene, men vær varsom med fuktilførsel, da dette kan skade platene.
- Skrap/børst forsiktig vekk løs maling.
- Mal med linoljemaling.
- Sterkt skadete plater er vanskelige å reparere og må skiftes med tilsvarende nye.*

Gamle telegrafan. Sterkt skadet platekledning i tak, omfattende avflassing. Flere plater må skiftes.

London 2. Ådring bør konserveres/avdekkes/gjenskapes. Begge foto: Siri Hoem, Sysselmannen 2008.

2.2.2.9 Tregulv

De opprinnelige gulvene er av tregulv, som gjerne er malt. Mange gulv er imidlertid tildekket av nyere belegg, som vinyl. I Hvitt hus har enkelte rom en sjelden type lakkert parkett med små staver lagt i rutemønster. Denne er viktig å bevare og vedlikeholde i samsvar med opprinnelig overflatebehandling. De øvrige tregulvene vedlikeholdes slik:

- Gangsoner kan gjerne beskyttes mot slitasje med matter, vannutsatte soner med vanntett matte/belegg.
- Malte flater rengjøres jevnlig. Ikke skvett vann direkte på gulvet, unngå at vann renner ned mellom gulvbordene.
- Bruk støvsuger/kost til å fjerne partikler og småstein som kan føre til riper.
- Eldre malinglag skal ikke fjernes! Kun løs maling fjernes for hånd med skarp stålskrape i vedretningen. Kanter av gjenværende maling kan slipes med sandpapir i vedretningen.
- Kvister og kvaeganger påføres kvistlakk.
- Unngå all bruk av sparkel! Sprekker/små hull kan eventuelt tettes med linoljekitt eller tremel blandet med fortynnet snekkerlim.
- Bruk linoljemaling, eventuelt alkydforsterket linoljemaling i rom med sterk slitasje.

Gamle telegrafren. Malt tregulv som bør renses og males som opprinnelig. Rester av linoleum dokumenteres.

Hvitt hus: Stavparkett som skal bevares.
Begge foto: Siri Hoem, Sysselmannen 2008.

2.2.3 Små tiltak, som skilt, belysning etc.

Det er jevnlig behov for mindre inngrep, som skruehull og lignende, i forbindelse med innredning og bruk av de fredete bygningene. Utvendig kan dette gjelde oppsetting av skilt og lysarmatur, innendørs festing av bokreoler, veggskap, opphenging av bilder, belysning, gardinbrett etc.

Slike tiltak krever som hovedregel ingen tillatelse eller saksbehandling. Det forutsettes at inngrepene gjøres så skånsomt som mulig, og at plassering av nye elementer gjøres i forståelse med bygningens arkitektur og historiske kvaliteter.

Det vil imidlertid gå en øvre grense for hvor dominerende slike tiltak kan bli før det kreves søknad om tillatelse. Vurderingen innskjerpes på bygningenes eksteriør og i interiører i bevaringskategori 1 og 2. Store skilt og dominerende belysning kan virke skjemmende på kulturminnet og miljøet som helhet. Ved tvil skal saken legges fram for Sysselmannen, som vurderer om tiltaket krever tillatelse fra Riksantikvaren. Hvis det er behov for skilting eller belysning av mange bygninger, bør dette skje etter en samlet plan, som forelegges Sysselmannen for vurdering.

Følgende tiltak krever uansett tillatelse:

- oppsetting av utendørs skilt med flate større enn 2000 cm² (f.eks. 40x50 cm), regnet som enkeltskilt eller samlet flate av flere skilt på samme bygning
- montering av større fast innredning i interiører i bevaringskategori 1 og 2

2.2.4 Krav til håndverkere

Det daglige vedlikeholdet i Ny-Ålesund begrenser seg til relativt enkle håndverksarbeider og utføres av stedets lokale håndverkere og bygningsansvarlige. Det bør til enhver til være minst én person på stedet, fortrinnsvis håndverker, som har erfaring med fredete bygninger eller er kurset med henblikk på antikvarisk arbeid. Generelt bør håndverkere som arbeider på fredete bygninger, ha nødvendig kunnskap og erfaring fra antikvarisk arbeid, både for å beherske aktuelle teknikker og for å ha den rette "holdningen". En erfaren restaureringshåndverker vil vurdere skader og muligheter for utbedring på en helt annen måte enn en håndverker med erfaring kun fra nybygg.

I noen tilfeller vil det være ønskelig med spesialkompetanse for at resultatet skal bli tilfredsstillende. Dette kan være ved restaurering av vinduer, dokumentasjonsarbeid, blanding av maling etter historisk resept, konserveringsarbeider mm. Når kulturminnemyndigheten gir tillatelse til endringer, kan det settes vilkår om at utførende håndverkere har antikvarfaglig kompetanse.

2.2.5 Farge- og bygningshistoriske undersøkelser

I forbindelse med fargeplanen har NIKU gjort fargeundersøkelser av eksteriøret på ti bygninger samt angitt eksisterende fargebruk på de øvrige. Det er ikke gjort systematiske undersøkelser av interiørene. Mange av interiørene er svært interessante som historiske kilder, der farger, materialbruk, tapeter etc. gjenspeiler moter, sosial status og tilgang til materialer.

Når hus skal settes i stand og moderniseres innvendig, bør det rutinemessig avsettes midler og tid til bygningshistoriske undersøkelser. Dette vil være en viktig premiss og gi et beslutningsgrunnlag for hvordan arbeidene bør utføres, hvilke flater som bør bevares utildekket etc. Samtidig vil slike undersøkelser sikre viktig informasjon for ettertida. Hvis interiørene tildekkes, for eksempel ved etterisolering, er bygningsundersøkelsen i forkant den beste muligheten til å sikre og formidle denne dokumentasjonen.

2.2.6 Klassifisering av bygninger

Forvaltningsplanen skal klargjøre rammer for videre utvikling av bygningsmassen. Et avgjørende moment er interiørens verdi og muligheter for endring, ombygging og modernisering. Interiørene kan deles i fire kategorier, vurdert ut fra bevaringsverdi og endringspotensial:

1. Svært intakt interiør – bevares uendret

Eldre planløsning og materialbruk er intakt, til dels også overflatebehandling. Noen interiører er tilnærmet uendret siden byggeåret, mens andre representerer enhetlige bevaringsverdige interiører fra en senere ombygging. Enkelte bygninger i denne kategorien, som naustene, er ikke utsatt for endringspress, mens andre har en tilnærmet museal funksjon.

2. Høy bevaringsverdi – noe endringspotensial – sommerbruk

Eldre planløsning og materialbruk er intakt, til dels også overflatebehandling. Noen interiører er tilnærmet urørte siden byggeåret, mens andre representerer enhetlige bevaringsverdige interiører fra en senere ombygging. Disse interiørene skal bevares mest mulig uendret, men forsiktig modernisering for sommerbruk er akseptabelt. Full etterisolering og tildekking av opprinnelige materialer skal unngås.

3. Middels bevaringsverdi – betydelig endringspotensial – helårsbruk

Disse interiørene er bevart med planløsning tilnærmet intakt, men det er gjort endringer/tildekkinger av eldre materialer og overflater. Modernisering, etablering av bad og hel/delvis etterisolering med tanke på helårsbruk kan vurderes. Planløsning og bærende vegger skal i hovedsak beholdes eller tilbakeføres på dokumentert grunnlag. Nye lettvegger kan vurderes ved behov, for eksempel ved installering av bad. Eventuelle opprinnelige materialer og detaljer, også skjulte konstruksjoner og overflater, skal beholdes bak eksisterende/ny tildekking.

4. Lav bevaringsverdi – stort endringspotensial – helårsbruk

Disse interiørene er sterkt ombygget både mht. planløsning og detaljer. Disse kan moderniseres og endres videre. Også her skal opprinnelige bærevegger og eventuelle skjulte historiske materialer og detaljer i utgangspunktet bevares.

Skjematisk framstilling av de fredete bygningene plassert etter ovennevnte kategorier:

Kategori	Bygning
1 – bevares uendret	3 Green Harbour-huset 5 Hytte lysegrønn 32 Museet (Gamle butikken) 68 Transformatorhus Y/31 Båtnaust ved Jernlageret Lite båtnaust ved kaia Dobbelt båtnaust v/Thiisbukta
2 – noe endringspotensial, sommerbruk	6 Hytte lyseblå 16 Gamle telegrafan 34 Posten 54 Setra 70 Jernlageret 79 London 2
3 – betydelig endringspotensial, helårsbruk	2 Skolen 7 Hytte rød (Syssebu) X Hytte rødbrun 14 Amundsenvillaen 18 Trønderheimen 22 Mexico 24 Scootergarasjen 33 Mellageret 77 London 4 78 London 3 80 London 1
4 – stort endringspotensial, helårsbruk	19 Nordpolhotellet 20 Gult hus 21 Hvitt hus 23 Blått hus 28 Samfunnshuset

2.2.7 Retningslinjer for utvikling av hver enkelt bygning – skjema

Hver enkelt bygning er beskrevet i et eget skjema. Her gjengis korte fakta om bygningens historie og bruk fram til i dag. Eksteriøret beskrives og viktige bevaringsverdige elementer framheves. Hovedfokus er imidlertid interiørene og fastsettelsen av rammer for videre utvikling av disse.

Mange av plantegningene er ikke oppdaterte eller målriktige. Alle bilder i skjemadelen er tatt av Siri Hoem, Sysselmannen 2008, unntatt 21 Hvitt hus som er tatt tidligere av Bodil Paulsen, Kings Bay AS.

Retningslinjene og rammene for ombygging er veiledende og ikke juridisk bindende. Alle tiltak som går ut over vedlikehold og små reparasjoner, jf. punkt 2.2.2, krever tillatelse etter særskilt behandling av Riksantikvaren. Den konkrete saksbehandlingen kan innebære nye vurderinger og konklusjoner, for eksempel på grunnlag av nye historiske opplysninger eller omprioriteringer. Kategoriseringen av bygningene med tilhørende rammer for tiltak er med andre ord ikke juridisk bindende for forvaltningen eller alene grunnlag for omgjøring av et vedtak i en klagesak.

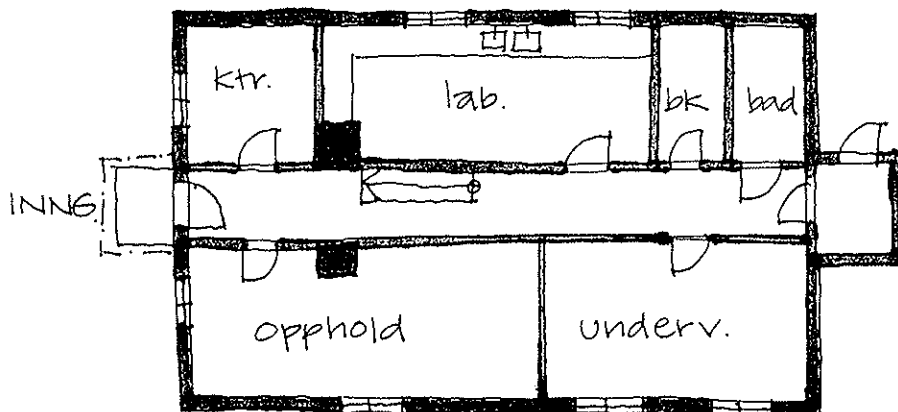
Målsetningen er imidlertid at forvaltningsplanens føringer skal samsvare med vedtak gjort i saksbehandlingen. Hvis det oppstår mange og store avvik, bør forvaltningsplanen revideres.

2 SKOLEN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

2 SKOLEN

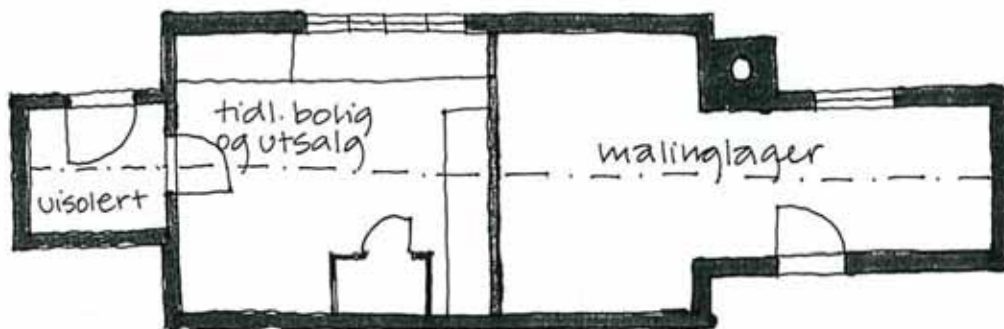
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1917, trolig arkitekt Jens P. Flor, Ålesund.	Oppført som brakke for 40 mann. 1957-58 innredet til skole og postkontor. 1966 tatt i bruk som ionosfærestasjon, senere ulik bruk.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Det er installert bad i nyere tid.	Noe boligbruk for Kings Bays ansatte, bosted for forskere om sommeren.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Trehus i 1 etasje pluss innredet loft, saltak, dels med arker. Har hatt rød takpapp en periode. Vegger av 10 cm bindingsverk, stående kledning. Bjelkelag med grus i stubbloft. 4 murte piper hvorav 2 er bevart over tak. Fundamentert på trepeler/boks, skjørt av stående kledning.</p> <p>Opprinnelig trepanel er bevart, pløyd med/uten staffprofil. Eldre vinduer, 2 fag á 2 store ruter, trolig 1950-talls. Enkelte eldre vinduer loft. To ytterdører antatt 1950-60-talls, likeså takoverbygg/bislag ved inngangene.</p>	<p>Hovedtrekk i planløsning er intakt, innvendige vegger og himling bevart med malt staff-/faspanel. Ny innredning og bad etablert.</p> <p>1. etg.: Ytterveggene er etterisolert innvendig. Varevinduer er bestilt. Loft: 4 rom modernisert, trolig etterisolert mot tak, ny himlingspanel.</p> <p>Setningsskader, til dels eldre, huset "henger" på pipene. Sprekk i murpuss og bulende bordkledning v/bøttekott 1. etasje.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
<p>Bygningens hovedform og eksteriør er bevart med opprinnelig karakter, dels med preg av modernisering foretatt på 1950-60-tallet. Eksteriøret har svært høy bevaringsverdi og skal bevares mest mulig slik det står i dag.</p> <p>Interiørene er relativt sterkt endret, men hovedstrukturen og innvendig kledning i 1. etg. er bevart. Midtgangen og de store rommene forteller noe om tidligere bruk, og de eldre materialene gir bygningen historisk tilhørighet og særpreg.</p>	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
<p>Etterisolering og etablering av bad samt fjernvarme er allerede gjennomført. Ytterligere endringer av interiøret bør holdes på et minimum. Hovedtrekkene i opprinnelig planløsning opprettholdes, eldre vegger og panel bevares og eksponeres. Bad bør rehabiliteres og sikres god utlufting.</p> <p>Ytterdørene er til dels utette og skjeve. Disse bør utbedres med tilpasning til karm, tettelister, eventuelt innvendig platepåslåing/isolering og innsetting av isolerglass.</p>	

3 GREEN HARBOUR-HUSET

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997

3 GREEN HARBOUR-HUSET

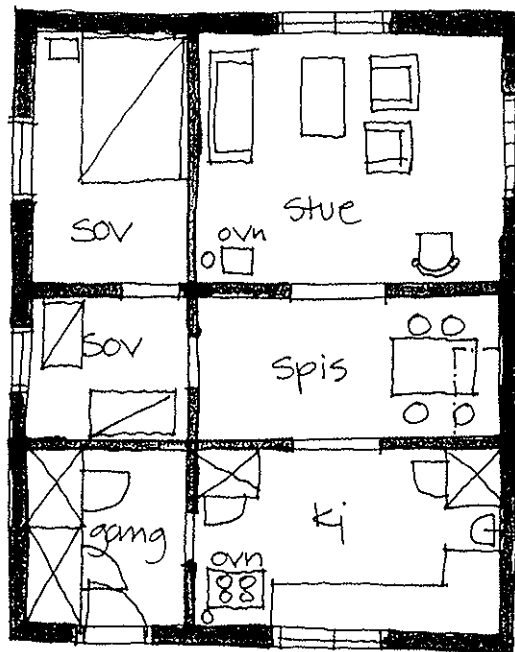
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1909 el. 1913. Oppført av interessentselskapet Green Harbour Coal Co.	I 1. driftsperiode brukt som bolig. Etter krigen ble østre del tatt i bruk som malingslager. Postkortutslag vestre del fra 1960-åra.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Opprinnelig yttervegg er revet i overgangen mot østre del/malingslageret (veggen vises på plantegning fra 1982).	Ingen bruk. Malingslageret har "museal" funksjon.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Hus i én etasje med saltak, 3x11 cm åser c/c 80 cm, takpapp. Uisolert bindingsverk med tosidig panel. Opprinnelig liggende trekledning vestre del, stående kledning østre del og bislag. Eldre smårutete vindu. En murt pipe på utsida av veggen. Bygningen ligger langt nedi bakken, tilstand fundament ikke kjent. Svill ligger på boks i hjørnene, midtbjelke direkte på bakken. Nylig restaurert.	Vestre rom er platekledd på gulv, vegger og tak, malingsavskalling. Malingslageret svært intakt, inklusive hyller på vegg, gjenstander og pigmenter, fargeoppstrøk på vegger etc. Ikke tilknyttet vann/avløp.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Bygningen er en av de aller eldste og best bevarte i tettstedet, og den har svært høy bevaringsverdi. Malingslageret er en unik kilde til kunnskap om Ny-Ålesunds fargehistorie. Her er både bygningen og inventaret intakt, inklusive pigmentene.	
Kategori: 1 – bevares uendret	
Retningslinjer for endring:	
Malingslageret bevares uendret. Pigmentene må kun røres eller flyttes av profesjonelle, de kan for eksempel brukes ved komponering av nye farger etter historisk forbilde. Ekspertise, for eksempel NIKU, bør da konsulteres. Boligdelen kan vurderes restaurert og tatt i bruk til enkle bruksformål i sommerhalvåret, men tilrettelegging for bolig innebærer for store endringer.	

5 HYTTE LYSEGRØNN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997

5 HYTTE LYSEGRØNN

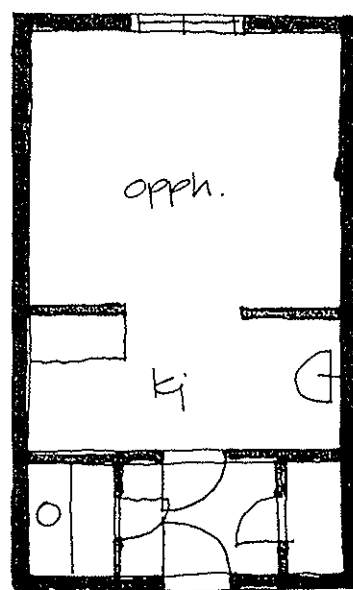
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1919.	Oppført som mannskapsbrakke for sommerbruk 1. driftsperiode. Familiebolig 2. driftsperiode.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Hytta var opprinnelige ett åpent rom, størrelsen ses i eksteriøret (panel/vannbrett). Den ble til- og ombygget som familiebolig i 2. driftsperiode. Innredningen bærer preg av 1950-60-åra.	Museumsbolig.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Hus i én etasje med saltak, takpapp dels med leker. Fundamentert rett på bakken, dels på trepakninger og biter av liggende boks. Uisolert bindingsverk med tosidig panel. Utvendig er det flere typer eldre panel: vekselpanel opprinnelig del, stående pløyd panel u/profil, nyere liggende enkelfalset panel. To-fags vinduer á 3 ruter, samme type med ett liggende fag. To-fags vindu á 6 ruter i nordre gavl. Svært intakt eksteriør. Nylig restaurert.	Svært intakt bolig med autentisk planløsning og innredning fra 1950-60-åra. Hytta står tilnærmet slik den ble forlatt av en gruvearbeiderfamilie i 1963, med inventar og løsøre. Maling i tak flasser, trolig er det benyttet for tett maling.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Hytta har svært høy bevaringsverdi og pedagogisk potensial. Hytta inngår i et miljø av flere fredete og nyere hytter, svært høy miljøverdi.	
Kategori: 1 – bevares uendret	
Retningslinjer for endring:	
Hytta bevares uendret som museum. Ingen endringsbehov.	

6 HYTTE LYSEBLÅ

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997

6 HYTTE LYSEBLÅ

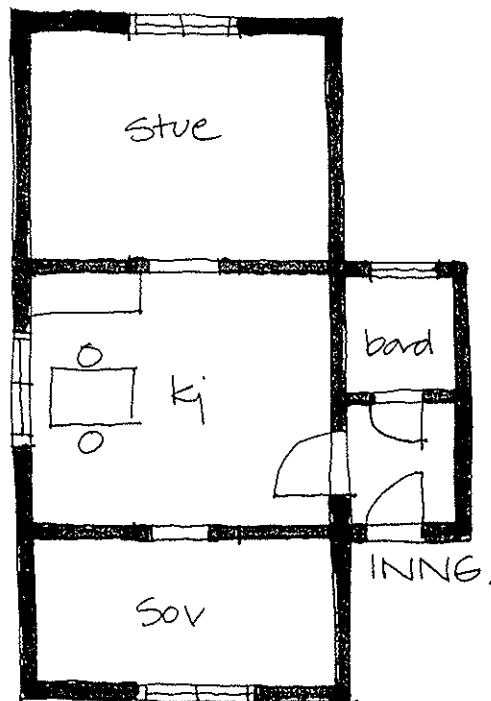
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1919.	Oppført som mannskapsbrakke for sommerbruk 1. driftsperiode. Familiebolig 2. driftsperiode.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Hytta var opprinnelige ett åpent rom. Den ble til- og ombygget som familiebolig i 2. driftsperiode.	Benyttes av Kings Bay veteranklubb.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Hus i én etasje med saltak, takpapp. Fundamentert på korte trestolper. Uisolert bindingsverk med tosidig panel. Hovedformen er intakt. Ulike typer eldre panel: opprinnelig vekselpanel på gavl over bislag, ellers liggende enkelfalset panel og stående pløyd panel u/profil. Ett vindu med to fag uten sprosser, antatt 1950-talls. Hytta er nylig restaurert.	Svært autentisk 1950-talls, innvendig platekledd.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Godt bevart eksempel på bolig fra tidlig driftsfase. Hytta inngår i et miljø av flere fredete og nyere hytter, svært høy miljøverdi.	
Kategori: 2 – noe endringspotensial – sommerbruk	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov/-potensial, kun sporadisk bruk. Vurdere installering av WC/vask i bislag/bod.	

7 HYTTE RØD (SYSSELBU)

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

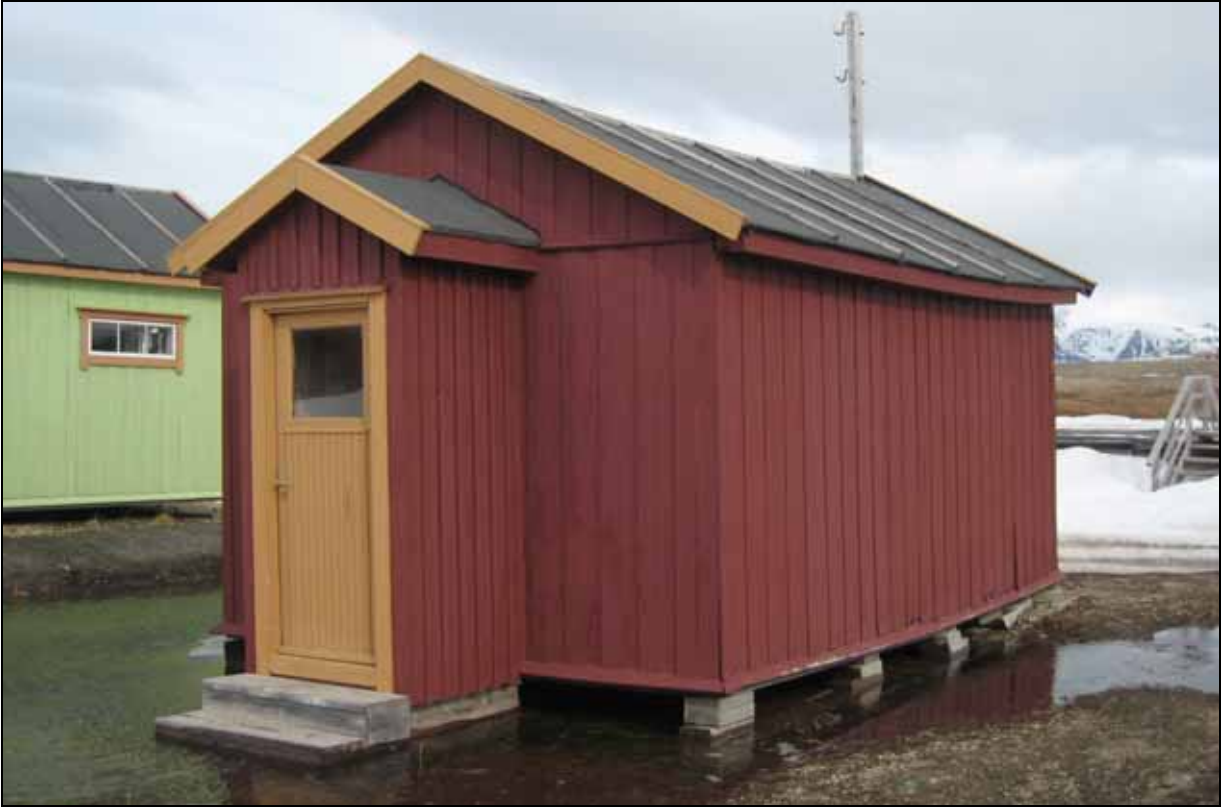
M 1:100, 1997

7 HYTTE RØD (SYSSELBU)

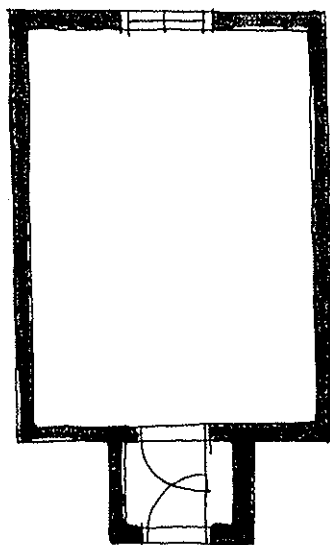
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1918.	Oppført som mannskapsbrakke for sommerbruk 1. driftsperiode. Familiebolig 2. driftsperiode.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Hytta var opprinnelige ett åpent rom. Den ble til- og ombygget som familiebolig i 2. driftsperiode. Bad/vann er innlagt.	Tjenestehytte for Sysselmannen, benyttes av feltinspektørene om sommeren. Noe korttidsutleie som bolig for Kings Bay.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Hus i én etasje med saltak, tilbygg med pulttak. Takpapp med lekter. Fundamentert på liggende boks/trepakninger. Uisolert bindingsverk med tosidig stående panel: vekselpanel opprinnelig del, ellers pløyd u/profil. (Malt brun, ikke rød.) Intakt eksteriør, eldre trekledning, vinduer antatt 1950-talls.	Eldre tregulv, nyere tapet, plater på vegg. Installert bad.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Hyttas volum og rominndeling er i hovedtrekk som opprinnelig og har bevaringsverdi. Interiøret er for øvrig modernisert de siste tiåra, de nyere elementene har ikke særlig bevaringsverdi. Hytta inngår i et miljø av flere fredete og nyere hytter, svært høy miljøverdi.	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Eksisterende standard opprettholdes.	

X HYTTE RØDBRUN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997

X HYTTE RØDBRUN

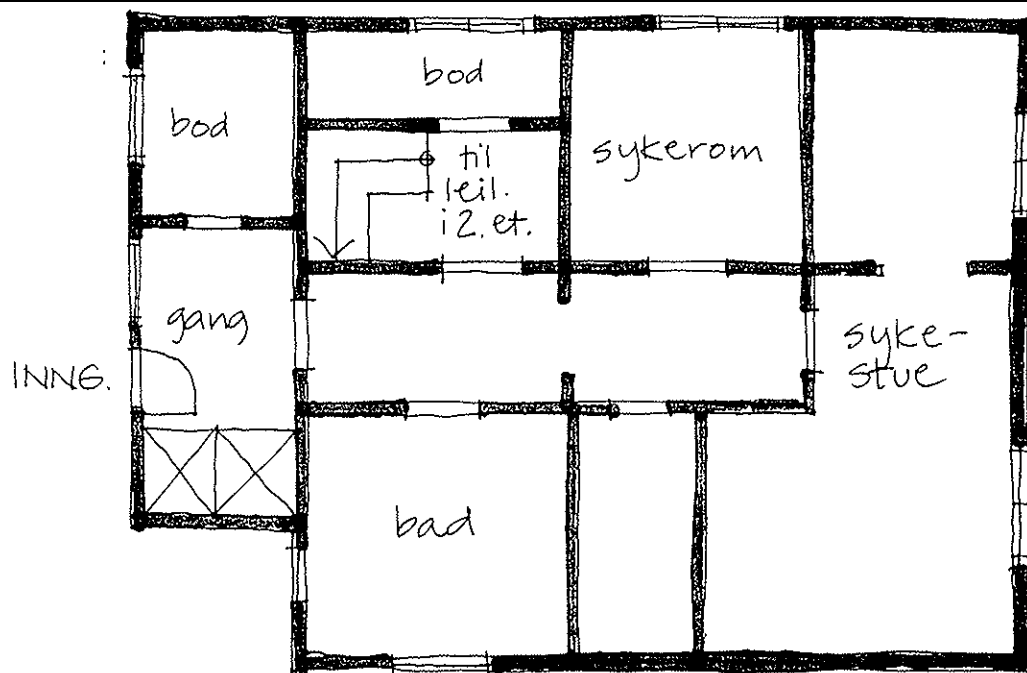
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1918.	Oppført som mannskapsbrakke for sommerbruk 1. driftsperiode. Antatt familiebolig 2. driftsperiode.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Antatt ombygget til familiebolig i 2. driftsperiode.	Ingen.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Hus i én etasje med saltak, takpapp med lekter. Fundamentert rett på bakken på liggende boks/pakker av plank. Uisolert bindingsverk med tosidig panel. Intakt eksteriør, opprinnelig vekselpanel er bevart, stående lektepanel på bislag. Ett 50-tallsvindu med to fag á seks ruter i gavl.	Hytta har i dag opprinnelig planløsning med ett åpent rom, men spor etter tverrstilt skillevegg ses i panel/himling. Strippet interiør. Flere reparasjoner med utskifting av panel. Rester etter to pipegjennomføringer, flere sagspor i himling (antatt for pipe).
Vurdering av bevaringsverdi:	
Hyttas eksteriør og rominndelingen er som opprinnelig og har høy bevaringsverdi. Dette er den best bevarte hytta mht. opprinnelig hovedform, planløsning og materialbruk i eksteriøret. Interiørets verdi er noe svekket pga. tidligere inngrep og fjerning av inventar. Hytta inngår i et miljø av flere fredete og nyere hytter, svært høy miljøverdi.	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Kings Bay vurderer å innrede hytta som mannskapsbrakke til museumsformål. Alternativ bruk kan være en liten bolig med dertil modernisering. Etterisolering og innlegging av vann kan vurderes.	

14 AMUNDSENVILLAEN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997

14 AMUNDSENVILLAEN

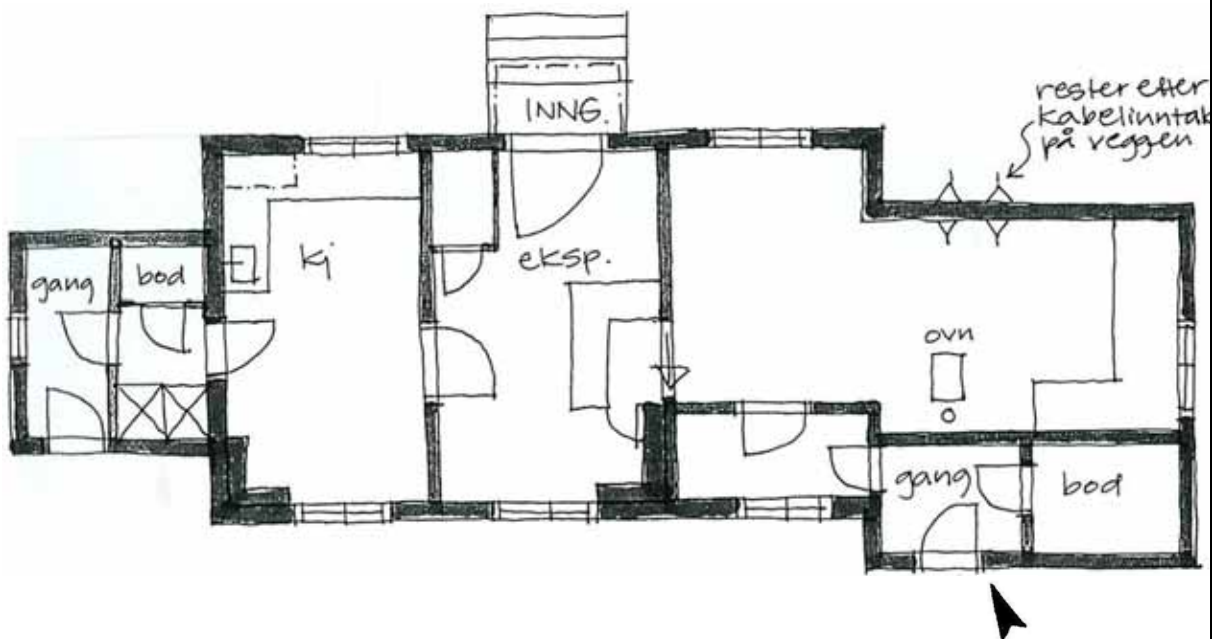
Byggear, arkitekt:	Tidligere bruk:
1917/-18	Opprinnelig direktørbolig for Kings Bay. Benyttet av Roald Amundsen i perioder 1925/-26. 1937 ominnredet til Nordpol bar, forlegning funksjonærer 1945-46, ominnredet til to leiligheter 1957. 1966 ominnredet til sykestue/legekontor 1. etg.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Trolig endret noe ved hver bruksendring. 1957: sentralvarme og WC installert. Ombygget og oppusset 1965. Rehabiliteret 1987-92: sykestue 1. etg, bolig 2. etg.	To boliger for Kings Bay.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Hus i halvannen etasje med mansardtak, to arker. Har hatt rød takpapp en periode. Fundamentert på støpte pillarer, bordkledd mellom. Vegger av plankelaft med utlektet kledning. Modernisert, ny horisontal og uhøvlet kledning lagt utenpå opprinnelig panel: stående vekselpanel, rødmalt. Nye vinduer er utført som dårlige kopier, for kraftige dimensjoner og aluminiumsbeslag på rammene, vinduene har delvis en annen plassering enn opprinnelig.	Svært ombygget og modernisert, endret planløsning og nye overflater. Platekledd og malte vegger. Enkelte skjulte veggmalier med motiv tilknyttet Amundsens polferder i tidligere Norpol bar 1. etg. To pipestokker.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Bygningen er sterkt endret både ut- og innvendig. Bygningen har imidlertid høy symbolverdi på grunn av tilknytningen til Roald Amundsen, og i kraft av sin funksjon som direktørbolig og senere bar for Kings Bay. Det er bevart eldre panel utvendig og skjulte materialer og dekormaling inne, dette åpner for en mulig avdekking og tilbakeføring. Maleriene er tilknyttet Amundsens polferd. Disse er unike og har svært høy kulturhistorisk verdi.	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Bruk og modernisering som bolig. Dokumentert tilbakeføring av deler av bygningen, som Amundsens bolig i 1. etg., er planlagt, inkl. avdekking/restaurering av dekormaling – se NIKUs forprosjekt 2007. Eksteriøret bør også tilbakeføres og opprinnelig panel avdekkes/restaureres.	

16 GAMLE TELEGRAFEN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997 (noen mm forminsket)

16 GAMLE TELEGRAFEN

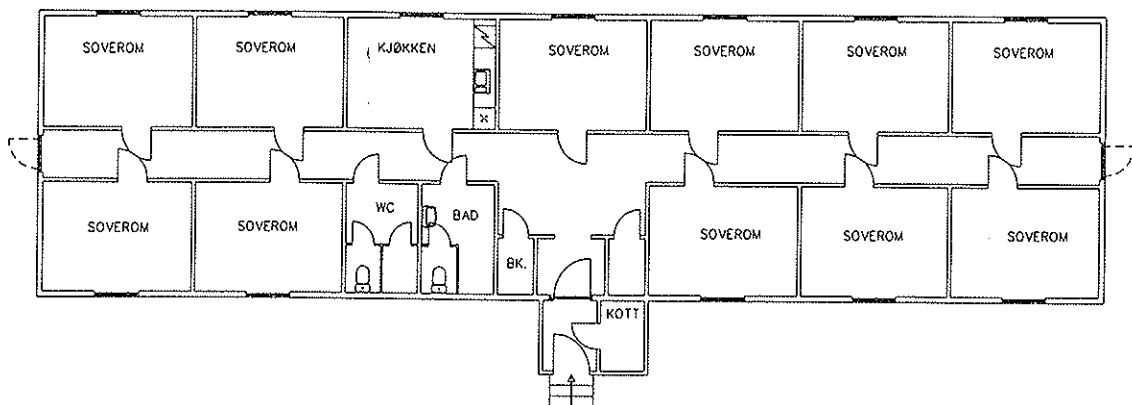
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Selve telegrafan oppført i 1. driftsperiode, ved sjøen. Tilbygg (hoveddelen) 1945.	Telegrafstasjon og bolig.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Østre del av bygningen, telegrafan, ble flyttet hit i 1945. Samtidig/før 1946 ble tilbygg mot vest oppført som familiebolig. 1950-åra: noe ombygging, ny inngang mot nord i boligdel. Vann innlagt i kjøkken.	Ingen bruk etter 1964.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i én etasje med loft, to byggetrinn. Saltak med takpapp. Fundamentert på trepeler. Svært intakt 1950-tallskarakter hovedbygning: stående pløyd faspanel, to-fags vinduer á 3 ruter. Selve telegrafan (østre del): eldre vindustype 2 fag á 4 ruter. Denne delen har stående pløyd panel uten profil.	Interiørets ulike faser er svært intakte, og her er mange interessante innredningsdetaljer, bl.a. eldre kjøkkeninnredning, hvelv/skap, dør med køye og betjeningsluke, kabelinntak med mer. Tregulv, platebeslåtte vegger, platebeslåtte eldre dører. Sterk malingsavflassing og dels skadde himlingsplater. Deler av teknisk utstyr er demontert og lagret på museet i Ny-Ålesund.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Bygningen er svært godt bevart i eksteriør og interiør, med karakteristiske innredningselementer fra de ulike fasene i bygningens historie. Den er en av de mest interessante og minst endrete bygningene i Ny-Ålesund. Eksteriør og interiør har svært høy bevaringsverdi, både historisk kildeverdi og opplevelsesverdi. Norsk Telemuseum har tatt Ny Ålesund radio med i sin landsomfattende verneplan for teletekniske bygg og anlegg. De har lansert planer om å tilbakeføre stasjonen slik den var da gruvdriften opphørte i 1963. Dette anses ikke aktuelt av Kings Bay AS.	
Kategori: 2 – noe endringspotensial – sommerbruk	
Retningslinjer for endring:	
Bygningen kan vurderes for ny bruk, men dette må skje svært skånsomt og uten at bevaringsverdige elementer og innredning blir fjernet eller tildekket. Selve telegrafan har tilnærmet museal karakter. Innredning til helårs boligstandard vil medføre for store endringer, annen bruk bør vurderes, fortrinnsvis sommerbruk som ikke medfører etterisolering eller installering av bad. Kontorbruk kan være aktuelt. Omfattende restaureringsbehov. Interiøret er svært slitt, også vinduene. En pietetsfull restaurering må ha som mål å bevare opprinnelige materialer og gjenskape overflatebehandlingen på dokumentert grunnlag.	

18 TRØNDERHEIMEN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

18 TRØNDERHEIMEN

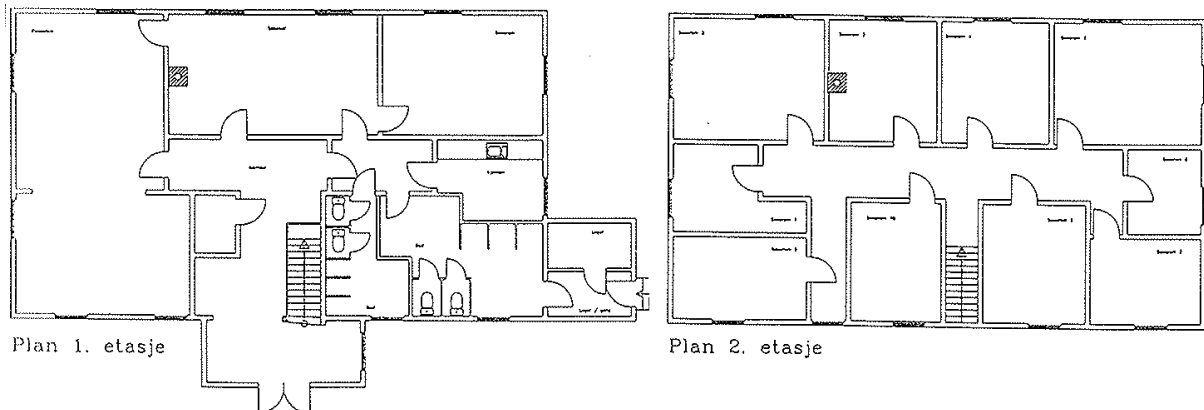
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1945, svenskebrakke.	Boligbrakke.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Restaurert 1986, modernisert innvendig. Ca. 1958 installert bad/WC.	Forlegning til utleie.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i én etasje med loft, prefabrikkert lembrakke. Saltak med frittstående W-takstoler, rød takpapp. Fundamentert på treputer, halve huset står på en støpt ringmur fra 1919. Uisolert bindingsverk med tosidig kledning. Opprinnelig, stående lektepanel, nye koblete vinduskopier i god utførelse.	Hovedstrukturen i planløsningen er bevart, midtkorridor med små rom på hver side. Gulvet er etterisolert innvendig/hevet, dertil lave dører. Innvendige vegger er isolert og har nye overflater av trepanel.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Svenskebrakkene fra 1945 er historisk og arkitektonisk viktige innslag i bybildet. Eksteriøret er i hovedtrekk bevart med hovedform og materialbruk, likeså innvendig planløsning. Nyere innredning og overflater har ingen bevaringsverdi.	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov, men mulighet for framtidig modernisering innenfor samme hovedstruktur. Detaljer i eksteriøret og planstrukturen må bevares.	

19 NORDPOLHOTELLET

Bilde eksteriør:

Planløsning:

M 1:200, 1997 (før ombygging)

19 NORDPOLHOTELLET

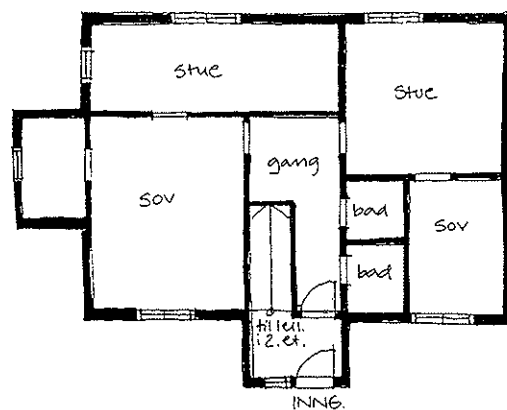
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1919, arkitekt Jens P. Flor, Ålesund.	Opprinnelig boligbrakke for 76 mann med 4- og 6-mannsrom. Hotell 1936-39 og på 1960-tallet.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
1939, ominnredet/ombygget til hotell. 1957: inn- og utvendig oppussing, sentralvarme og WC, nye tofags vinduer uten inndeling. Eksteriøret tilbakeført og interiøret noe ombygget og modernisert i 1998.	Hotell
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i to etasjer med halvvalmet tak, takpapp. To pipestokker av rød teglmur. Fundamentert på støpt ringmur av betong. Midt under huset en stolperække av 4"x4" trepeler. Nylig restaurert, tilbakeførte vindustyper. Stående vekselpanel i ny utførelse, uhøvlet. Ifølge registrering 1973 var panelet oljet.	Nylig modernisert, endret planløsning, etterisolert, nye bad, nye overflater etc. Bærende vegger mot korridor, hovedstrukturen er bevart, men rominndelingen endret. NB! Opprinnelig trapp med megler i enkel jugendstil bevart (som i Blått og Hvitt hus). Peis og brystningspanel i del av stue antatt fra 1956-57.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Hotellet er nå tilbakeført til opprinnelig utseende hva gjelder vindustyper, og volumet er intakt. Bygningen er oppført i 1. driftsperiode og dets funksjon som hotell går langt tilbake. Bygningen har en slags offentlig funksjon og er en særpreget bygning sentralt plassert i byen. Tross sterkt redusert autentisitet i interiøret og høy grad av nye materialer, har huset høy bevaringsverdi. Peisestua utmerker seg som et interiør med historiske kvaliteter.	
Kategori: 4 - stort endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov. Framtidig modernisering kan skje relativt fritt, men ytterligere inngrep i opprinnelige elementer og materialer bør unngås. Vær oppmerksom på eventuelle opprinnelige vegger, skjulte materialer og overflater. Disse kan danne grunnlag for eventuell framtidig tilbakeføring (av deler av interiøret), og er uansett viktige kilder til kunnskap om bygningen. Når det gjøres inngrep, bør eventuelle funn av eldre materialer dokumenteres. Merk at panelet skal ha høvlet utførelse ved neste fornying. Alternativt kan overflata pusses noe før neste overmaling.	

20 GULT HUS

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

20 GULT HUS

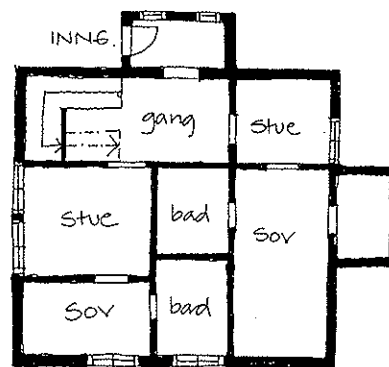
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1919, arkitekt Jens P. Flor.	Opprinnelig funksjonærmesse med hybler i 2. etg. 1954-65 bolig for to familier. 1968-81 forskningsstasjon Norsk Polarinstitut.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Bygningen er ombygget flere ganger. 1957: ny utvendig kledning og vinduer. Norsk Polarinstitut bygget et takoppbygg med observasjonsplattform, dette er senere fjernet og opprinnelig saltaksform tilbakeført. Trappa er ombygget.	Boliger Kings Bay.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i 1 ½ etasje pluss hems. Saltak med takpapp. Fundamentert på støpt ringmur. Små tilbygg/bislag. Fasadematerialene er totalt fornyet, ny liggende enkelfalset panel, uhøvlet. Nye vinduskopier, relativt god utførelse med kittet glass, men for store glipper mellom ramme og karm.	Interiøret er svært sterkt endret både i romstruktur og overflater, etterisolert.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Sammen med Blått og Hvitt hus danner dette et helhetlig miljø av karakteristiske hus fra 1. driftsperiode tegnet av arkitekt Flor. Tross svekket autentisitet har huset høy bevaringsverdi som del av miljøet.	
Kategori: 4 - stort endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov. Framtidig modernisering kan skje relativt fritt innendørs, men ytterligere inngrep i opprinnelige elementer og materialer bør unngås. Merk at panelet skal ha høvlet utførelse ved neste fornying. Alternativt kan overflata pusses noe før neste overmaling.	

21 HVITT HUS

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

21 HVITT HUS

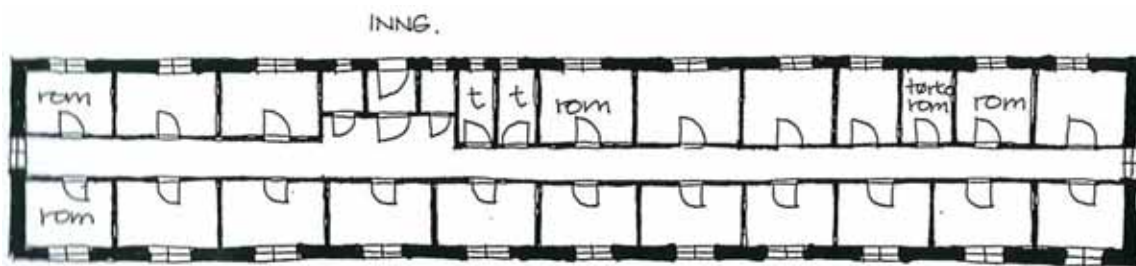
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1919, arkitekt Jens P. Flor.	Opprinnelig bolig for driftsbestyreren i Kings Bay, denne bruk 1919-64.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
1957-58: modernisert med vann, avløp og sentralvarme. Nye vinduer og utvendig kledning. 1988-89: modernisering. 2007: innlagt fjernvarme	Boliger Kings Bay.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i 1 ½ etasje pluss hems. Saltak med takpapp, tidligere rød papp (foto 1973). Fundamentert på støpt ringmur. Små tilbygg/bislag. Én pipestokk av rød teglmur. Nye vinduskopier med for kraftige dimensjoner og aluminiumsbeslag på rammene. Liggende dobbelfalset panel fra 1950-åra, ytterdør med panel og glassfelt antatt 1950-talls. God stand.	Omfattende modernisert, etterisolert. NB! Opprinnelig trapp med megler i enkel jugendstil (som hotellet og Blått hus). Fin stavparkett (korte biter) i oppholdsrom 1. etg.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Sammen med Blått og Gult hus danner dette et helhetlig miljø av karakteristiske hus fra 1. driftsperiode tegnet av arkitekt Flor. Huset har høy bevaringsverdi som del av miljøet. Her er også enkelte fine interiørdetaljer. Huset danner en fin sammenheng med lekestua fra 1950-åra. Denne er ikke fredet, men er et viktig kulturminne som illustrerer den tida da det var barnefamilier i gruvebyen. Lekestua bør bevares uendret og tilbakeføres i fargebruk, jf. NIKUs fargeplan.	
Kategori: 4 - stort endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov. Framtidig modernisering kan skje relativt fritt innendørs, men ytterligere inngrep i opprinnelige elementer og materialer bør unngås. Eldre parkett og trappa er blant elementene som bør bevares uendret.	

22 MEXICO

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:300, 1997

22 MEXICO

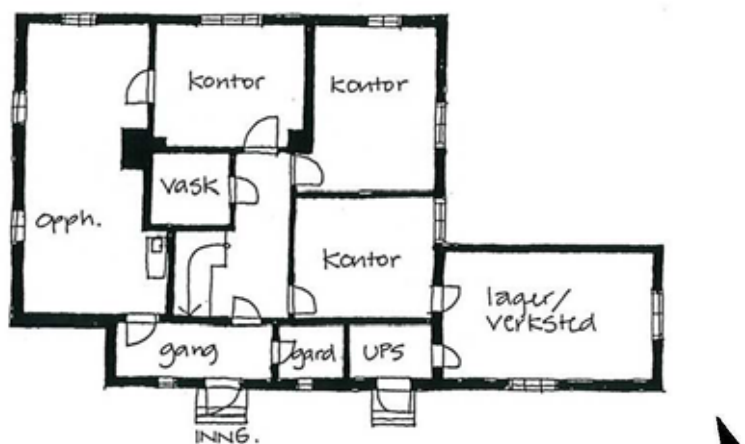
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1945, svenskebrakke, utvidet mot øst 1949.	Boligbrakke med tomannsrom for arbeidere fram til 1964. På 1960-tallet brukt av britiske forskere, også kalt "Cambridge".
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Tilbygg mot øst 1949, "New Mexico". Installert vann/WC 1957-58. Interiøret ble strippet i 2004.	Ingen.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i én etasje med loft, prefabrikkert lemrakke. Saltak med frittstående W-takstoler, takpapp. Fundamentert på treputer, halve huset står på en støpt ringmur fra 1919. Uisolert bindingsverk med kledning. Svært intakt eksteriør, opprinnelig stående lektepanel og to typer vinduer (Mexico to fag á 2 store ruter, New Mexico to fag á 3 ruter).	Konstruksjonen er helt strippet innvendig, dører og platekledning er fullstendig fjernet. Planløsning intakt med midtkorridor og tosidige boligrom. Vegg og gulv har dobbel, uisolert bordkledning.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Svenskebrakkene fra 1945 er historisk og arkitektonisk viktige innslag i bybildet. Eksteriøret er opprinnelig og har svært høy verdi, likeså innvendig planløsning. Dette er den mest intakte svenskebrakka.	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Opprinnelig planløsning og konstruksjon bør i hovedtrekk bevares, men rom kan slås sammen med dører/åpninger. Vegger og gulv etterisoleres innvendig, korridor mot innside, evt. vannbåren gulvvarme. Isolasjon over himling/loft. Interiørkarakteren bør ha slektskap med den opprinnelige materialbruken. Ombygging til leiligheter er godkjent av Riksantikvaren og utføres i 2008.	

23 BLÅTT HUS

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

23 BLÅTT HUS

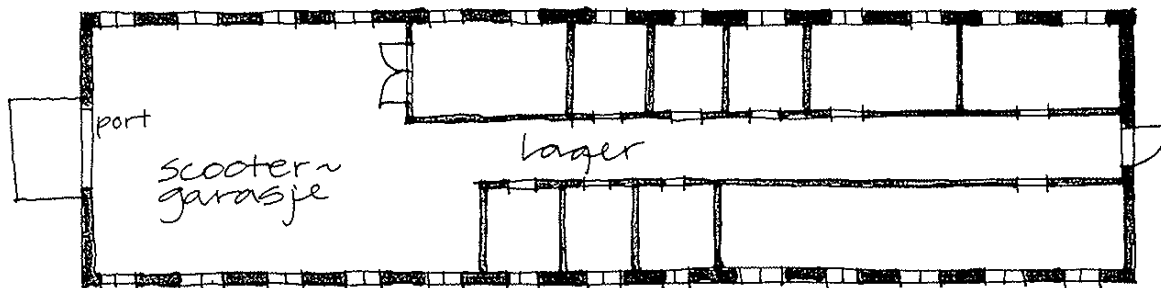
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1919, arkitekt Jens P. Flor.	Opprinnelig kontor for Kings Bays gruveledelse, denne bruk 1919-65.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Påbygd og ominnredet 1961, innlagt WC og sentralvarme. Modernisert 1989-90.	Kontorer, forlegning for den fransk-tyske forskningsstasjonen.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i 1 ½ etasje pluss loft. Saltak med takpapp, tidligere rød papp (foto 1973). Fundamentert på støpt ringmur. Tilbygg i én etasje på trepeler. To pipestokker av rød teglmur. Velholdt, antatt ny liggende enkelfalset panel, uhøvlet. Koblete vinduer, fin utførelse – antatt 1961.	Omfattende modernisert, etterisolert. NB! Opprinnelig trapp med megler i enkel jugendstil (som hotellet og Hvitt hus).
Vurdering av bevaringsverdi:	
Sammen med Gult og Hvitt hus danner dette et helhetlig miljø av karakteristiske hus fra 1. driftsperiode tegnet av arkitekt Flor. Tross svekket autentsitet har huset høy bevaringsverdi som del av miljøet.	
Kategori: 4 – stort endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov. Framtidig modernisering kan skje relativt fritt innendørs, men ytterligere inngrep i opprinnelige elementer og materialer bør unngås. Eksisterende vinduer bør bevares. Merk at panelet skal ha høvlet utførelse ved neste fornying. Alternativt kan overflata pusses noe før neste overmaling. I 1982 bemerkes at opprinnelige vinduer er lagret på loftet. Hvis disse finnes, bør de vurderes tilbakeført ved neste vindusutskifting, eventuelt supplert med varevinduer.	

24 SCOOTERGARASJEN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

24 SCOOTERGARASJEN

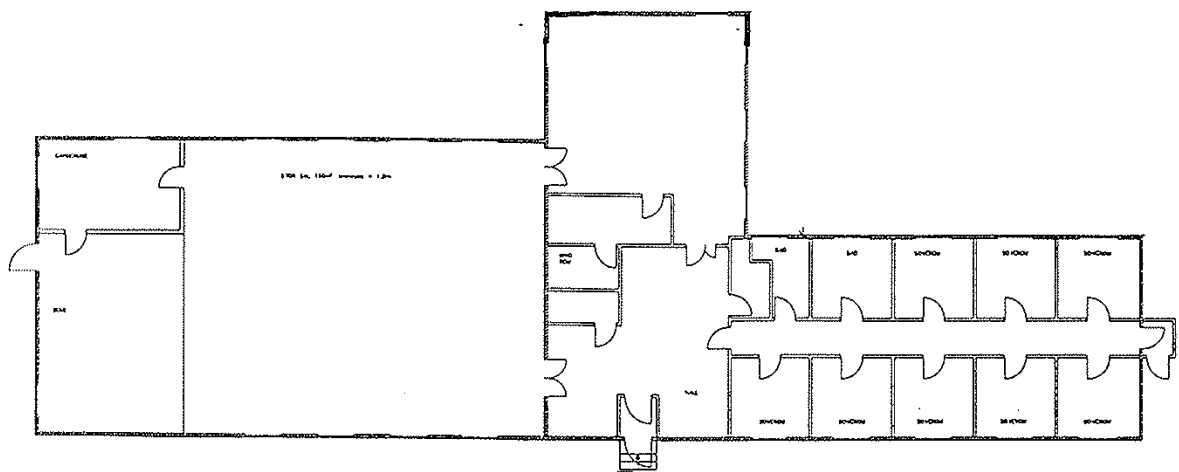
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1945, svenskebrakke.	Opprinnelig oppført som sykehus, bruken opphørte i 1964. Benyttet som scooter garasje siden 1980-tallet.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
En del skillevegger er fjernet i østre del. Bad/WC installert 1957.	Lager, flere tomme rom.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Trehus i én etasje med loft, prefabrikkert lemrakke. Saltak med frittstående W-takstoler, takpapp. Fundamentert på trepeler, halve huset står på en støpt ringmur fra 1919. Uisolert bindingsverk med kledning.</p> <p>Opprinnelig lektepanel og vinduer med doble glass.</p>	<p>Eldre tregulv, platekledd vegg og tak. Noen mulig interessante tapeter. Spor etter opprinnelige skillevegger i tak lagerrom øst. Terreng buler kraftig opp under gulv.</p> <p>Himling av tre har vært trukket og malt.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
Svenskebrakkene fra 1945 er historisk og arkitektonisk viktige innslag i bybildet. Eksteriøret er i hovedtrekk bevart med hovedform og materialbruk, likeså deler av innvendig planløsning og materialbruk/overflater.	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Kan moderniseres, etterisoleres og ombygges, jf. Mexico. Opprinnelig romstruktur med midtkorridor bør i hovedtrekk bevares. Historiske elementer som tapeter etc. må dokumenteres og bevares, fortrinnsvis eksponeres i interiøret etter rehabilitering.	

28 SAMFUNNSHUSET

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:250, 1997

28 SAMFUNNSHUSET

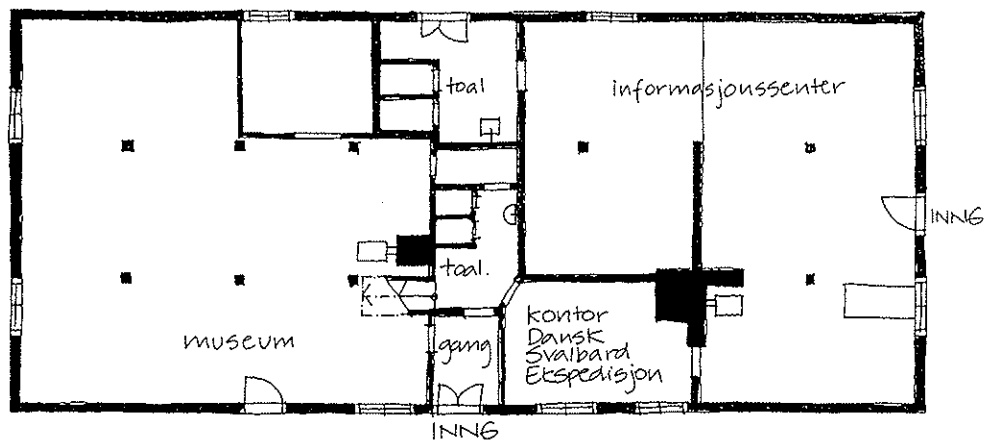
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1945, svenskebrakke.	Oppført som forsamlingshus med kinosal, kafé, bibliotek, bordtennis med mer. Hybler i nordre del, særlig for kvinnelige ansatte.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
1962: ombygget, påbygget og modernisert, bl.a. større kinosal. 1998: ombygget	Idrettshall, garderober, kontor, hybler mm. Rom for utleie.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Opprinnelig trehus i én etasje med loft, prefabrikkert lembrakke. Uisolert bindingsverk med kledning. Saltak med frittstående W-takstoler, takbelegg imiterer takstein. Fundamentert på treputer. Senere til-/påbygg i en høyere etasje med skjevt røstet saltak, sperretak.</p> <p>Den opprinnelige brakka med vinduer er lesbar i hovedfasaden (spor i panel og vindusstruktur). Opprinnelig lektepanel bevart, tilsvarende ny panel på tilbygg. Nye vinduskopier med aluminiumsbeslag.</p>	Interiøret er sterkt ombygget, modernisert og etterisolert, kun nye materialer. Opprinnelig rominndeling er bevart i nordre del.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Svenskebrakkene fra 1945 er historisk og arkitektonisk viktige innslag i bybildet. Tross kraftig ombygging er den opprinnelige svenskebrakka synlig i fasaden.	
Kategori 4: stort endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
<p>Man står relativt fritt til å utvikle bygningsmassen videre innendørs, men den opprinnelige svenskebrakka bør fortsatt synliggjøres ved at fasadestrukturen og rominndelingen i nordre del bevares. Videre bør det store forsamlingsrommet opprettholdes, i samsvar med husets opprinnelige funksjon.</p> <p>Eksteriøret bevares med mest mulig eldre panel. Ved neste vindusutskifting lages bedre kopier uten aluminiumsbeslag. Taket bør på sikt tekkes med papp, som antas å være opprinnelig type takteking.</p>	

32 MUSEET (BUTIKKEN)

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

32 MUSEET (BUTIKKEN)

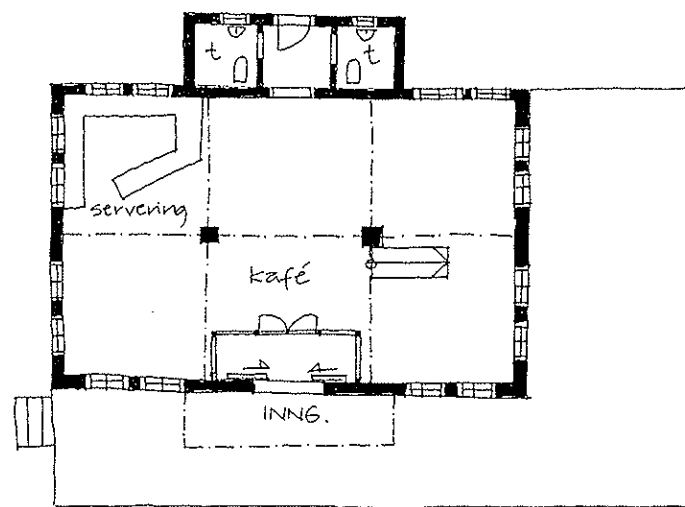
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1917	Opprinnelig lager 1920: ominnredning til butikk og lager 1988: museum i søndre del.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
1. etasje trolig noe ombygget i 1920 og 1988. 1991: nordenden modernisert med butikk, offentlige toaletter midt i bygningen. Nye skillevegger. Etasjekillet i nordre del er trolig etterisolert, nedsenket himling.	Museum med tilhørende gjenstandslager på loftet. Servicerom 1. etasje.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i 1 ½ etasje med saltak, sperretak med takpapp. Midtre del er fundamentert på støpte puter/treputer, mens endevolumene (antatt senere tilbygg) er fundamentert på støpt ringmur. Velholdt, svært intakt. Bevart med opprinnelig liggende kledning, pløyd, ulike bredder. Flere opprinnelige vinduer, dels nyere vinduskopier nordre del, porter til loft i gavlene.	Svært intakt unntatt i nordre del 1. etg. Eldre tregulv, panelt himling, vegger og eksponerte tresøyler i 1. etg. Nyere skillevegger ser ut til å ha ulik datering. Loftet svært opprinnelig, kaldt lager.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Museet er oppført i 1. byggetrinn og er en av de mest opprinnelige bygningene hva gjelder hovedform, materialbruk og interiør. Bygningen har hatt en viktig funksjon som butikk i flere driftsfaser i gruvebyen. Dette er det eneste store loftet som nå er bevart uendret (i tillegg til Mellageret hvor ominnredning av loftet er under prosjektering).	
Kategori: 1 – bevarer uendret	
Retningslinjer for endring:	
Eksisterende bruk opprettholdes, loftet bevarer uendret. Løs innredning og nye utstillinger kan settes inn i alle rom. To faste butikkdisker i nordenden må bevarer. Dør mot vest i 1. etasje bør gjenåpnes (rømningsvei). De deler som allerede er ombygget med lettvegger i midtre del av 1. etasje, kan endres innenfor samme avgrensning. NB! Én søyle mangler i museumsrom 1. etasje, bør tilbakeføres ved endring av utstillingen.	

33 MELLAGERET

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

33 MELLAGERET

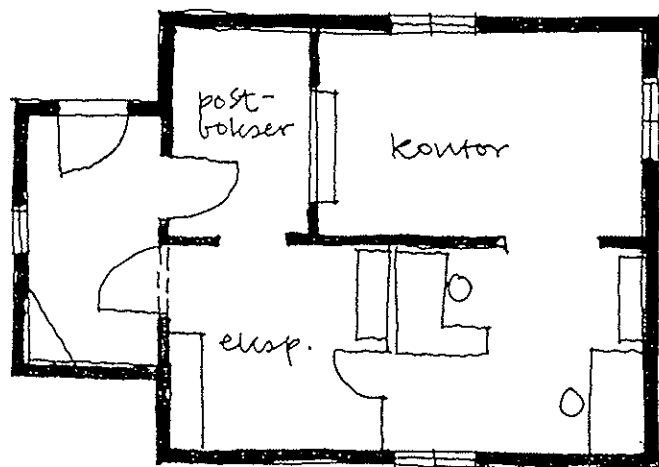
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1919	Proviantlager fram til 1964.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
1. etasje innredet som kafé. Tidligere tilbygg på nordsida er revet og erstattet av et mindre tilbygg.	Kafé, forsamlingsrom.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i 1 ½ etasje, saltak med takpapp og lekter. Lagerporter i gavl til loft, rester etter heisanordning. Fundamentert på støpt ringmur. Takoverdekket inngangsparti med hevet tretram på betongpeler. Opprinnelig stående lektepanel og smårutete vinduer er bevart.	Svært intakt interiør, selv om vegger i 1. etg. er etterisolert/panelt, her er innsatt varevinduer. Ny innredning av bardisk etc. Opprinnelig tregulv, synlig bjelkelag og søylekonstruksjoner. Loftet lite endret, noe løs isolasjon over bjelkelag.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Bygningen har hatt en viktig funksjon i gruvebyen, og er lokalisert i utkanten av tettstedet nær kaia. Bygningen er svært intakt, og innvendig ombygging er utført slik at hovedstrukturen og interiørets særpreget i liten grad er endret. Bygningen har svært høy bevaringsverdi.	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
Opprinnelig interiør, konstruksjoner, overflater etc. bør i størst mulig grad bevares og synliggjøres. Første etasje bør ikke endres ytterligere, unntatt fornying av bardisken og løs innredning. Loftet er bevart uendret som et kaldt råloft med doble porter i hver gavl. Det har svært høy bevaringsverdi, både som historisk dokumentasjon og i kraft av sine opplevelsesmessige kvaliteter. Forsiktig tilrettelegging for ny bruk kan likevel vurderes, jf. pågående sak med forslag om å innrede loftet til forsamlingslokale.	

34 POSTEN

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997

34 POSTEN

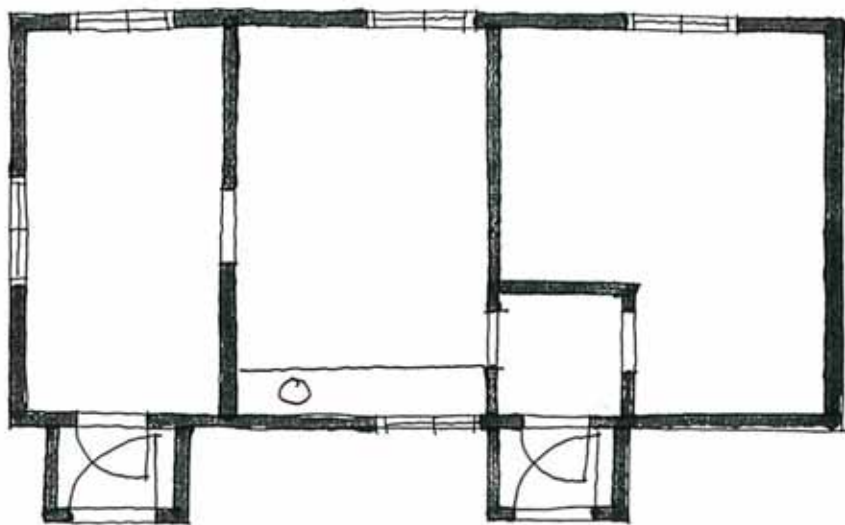
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1. driftsperiode 1916-29, ikke på Hoels kart 1921. Uklart om bygningen ble flyttet hit fra gruveområdet.	Brukt som postkontor (sommer) og skolestue (vinter) i 2. driftsperiode. Innredet til familiebolig i 1958. Etter 1963 sporadisk postkortutsalg.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Modernisert innvendig etter 1982, jf. oppmålingstegning Berg/Wahl. Det har vært en nyere skillevegg i kontoret som nå er fjernet, spor ses i himling.	Postkontor sommerstid, ellers ingen.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i én etasje, tilbygget inngangsparti. Saltak tekket med papp. Antatt fundamentert på trepeler med skjørt av stående bord. Én pipestokk av rød tegl. Velholdt, svært opprinnelig eksteriør, stående pløyd faspanel og to-fags vinduer á 2-3 ruter. Noen løse/defekte bord i skjørtet, luftig under gulvet. Skilt nr. 34 samt eldre postskilt er bevart.	Forgang bevart med eldre trepanel og innebygget bod/skap. Hovedrommene har platekledde vegger fra 1950-åra, trolig enkelte dører fra samme periode. Himlingen består av malte plater festet til sperrebind/hanebjelke, som gir rommene økt takhøyde. Vinyl på gulv i hele huset. Ny postkontorinnredning.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Husets hovedform og eksteriør er svært autentisk. Bygningen er en av de best bevarte fra de to tidligste driftsperiodene. Funksjonen som postkontor gir huset en viss symbolverdi, med stor betydning i forbindelse med nyere tids turisme. Bevaringsverdien er svært høy.	
Kategori: 2 – noe endringspotensial – sommerbruk	
Retningslinjer for endring:	
<p>Bruk som postkontor bør opprettholdes, dette er en betydelig del av bygningens historie og identitet. Forgangen bør bevares uendret med eldre panel og innebygget skap. De innebygde postboksene bør også bevares, som tydelig bevis på husets historiske funksjon. Rominndeling og overflater for øvrig bør beholdes.</p> <p>Hvis huset innredes for annen sommerbruk, kan innlegging av WC vurderes, for eksempel i forrom med postboksene.</p> <p>NB! Gamle skilt bør bevares.</p>	

54 SETRA

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:100, 1997

54 SETRA

Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Oppført 1. driftsperiode i gruveområdet. Flyttet til nåværende sted 1959.	Opprinnelig stigerkontor/bolig i gruveområdet (bruk noe uklart). Innredet til bolig på nåværende sted i 1959. Ubenyttet etter 1963.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Ominnredet, muligens tilbygget, i 1959.	Ingen
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Trehus i én etasje med saltak, to små tilbygg/bislag på langfasaden. Fundamentert med bjelkelag/boks rett på bakken. Svært opprinnelig eksteriør. Umalt kledning, noe liggende enkelfalset panel, noe dobbelfalset samt stående pløyd panel. To-fags vinduer á tre ruter, muligens fra 1959.	Svært opprinnelig interiør preget av 1950-tallet, bl.a. kjøkkeninnredning og fast skap med buet hjørne i soverom. Tregulv, plateklede vegger og himling. Svært sjarmerende interiør med god romhøyde (dels åpent under skråtak). Ikke tilknyttet vann/avløp.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Bygningen har lang historie i Ny-Ålesund og viser et svært intakt bolighus fra 1959. Eksteriør og interiør er svært godt bevart, inklusive fast innredning i kjøkken og soverom.	
Kategori: 2 – noe endringspotensial – sommerbruk	
Retningslinjer for endring:	
Potensial for enkel sommerbruk, eventuelt bolig med tørrdo i det ene bislaget. Eldre materialbruk, overflater og fast innredning bevares, men kan suppleres med ny løs innredning.	

68 TRANSFORMATORHUS

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

(Mangler)

68 TRANSFORMATORHUS

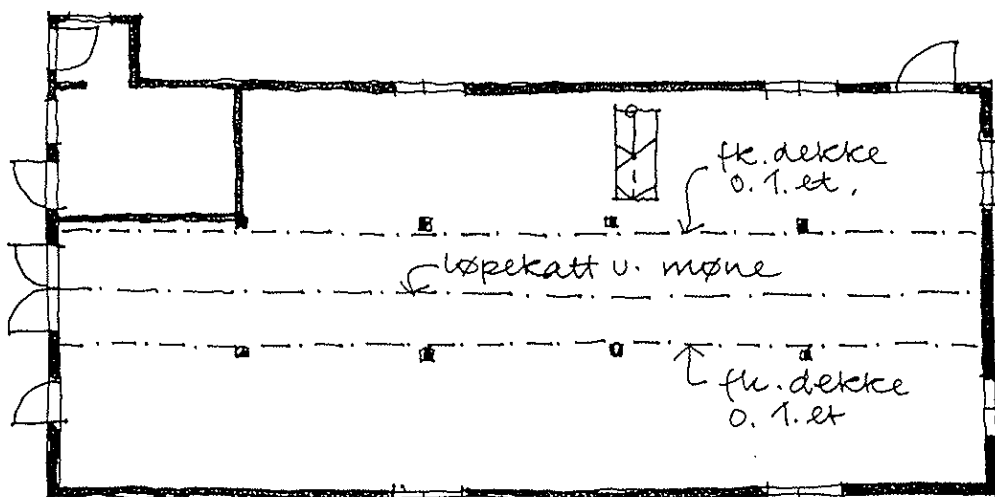
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1916-27	Transformatorhus
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
	Ingen
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
Lite trehus med pulttak opprinnelig tekket med papp, men pappen mangler. Vegger av bindingsverk med utvendig stående kledning. Fundamentert på støpt såle. Svært opprinnelig eksteriør. Løs tredør ligger på bakken ved huset.	Enkelt bordkledd. Lagret vannslange på gulvet.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Huset har verdi som del av de eldste tekniske anleggene i tettstedet.	
Kategori: 1 – bevarer uendret	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov/-potensial. Døra bør repareres og monteres på plass.	

70 JERNLAGERET

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

70 JERNLAGERET

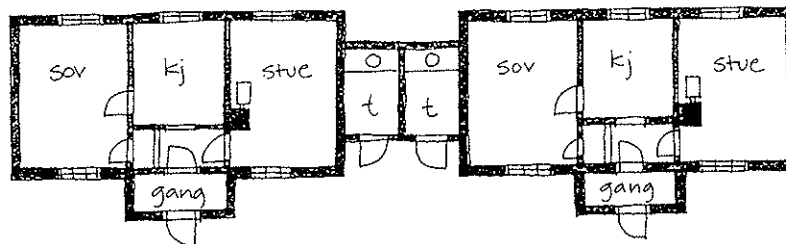
70 JERNLAGERET	
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1927	Oppført som jernvarelager etter at lokomotivstall og mekanisk verksted brant i 1927. I 1950-åra ble funksjonen jernvarelager flyttet til et nybygg i forbindelse med de nye verkstedene.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Eternittak må være lagt i nyere tid.	Lager for maling og bygningsmaterialer mm.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Stor lagerbygning i 1 ½ etasje med saltak. Lite tilbygg/gang. Enkel trekonstruksjon av bindingsverk og utvendig kraftig tømmermannskledning. Fundamentert på støpt betongsåle/ringmur. To store lagerporter i gavl. Liggende vinduer med tre ruter, doble fag i nedre plan og enkle i øvre plan.</p> <p>Svært autentisk, ei ny dør. Eternittplater lagt direkte på taksperrene.</p>	<p>To midtstilte rekker av trestolper danner en midtkorridor på ca. 3 m, mezzaninetasjer/lagerhyller på hver side. Svært intakt interiør, trolig er deler av bæresystemet i lagerhyllene opprinnelig.</p> <p>Løpekatt under møne (jerndrager) og jernbaneskinne i gulv.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
Bygningen er et godt bevart eksempel på de eldste lagerbygningene i tettstedet. Den er det eneste rene lagerbygget som er bevart med tilnærmet opprinnelig funksjon. Bygningen har høy bevaringsverdi og er viktig for å vise funksjonsmangfoldet i den gamle bebyggelsen.	
Kategori: 2 – noe endringspotensial – sommerbruk	
Retningslinjer for endring:	
Lite endringsbehov. Kan utvikles videre som kaldt lagerbygg uten etterisolering. NB! Asbest i takplater krever spesialbehandling ved utskifting (verneutstyr/spesialavfall). På sikt bør taket tilbakeføres til opprinnelig materialbruk. Hvis dokumentasjon ikke finnes, anbefales bølgeblikk lagt direkte på taksperrene.	

77 LONDON 4

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997, to av husene

77 LONDON 4

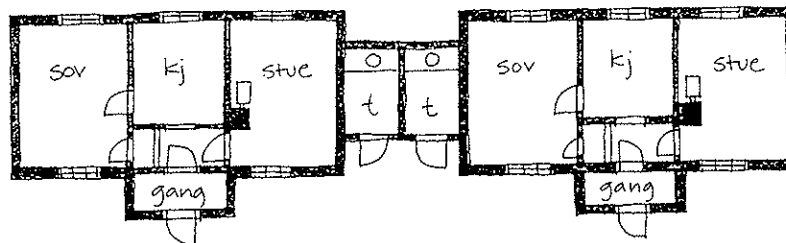
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1912/1950	Opprinnelig oppført i Ny-London på Blomstrandhalvøya, flyttet hit i 1949-50 og utbedret til familiebolig.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Ombygging og modernisering 1950. Tilbygg/utebod/do mellom husene oppført etter 1973.	Leies og er innredet av Monica Kristensen.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Trehus i én etasje med loft, fundamentert med svill rett på bakken, dels på boks/pakning. Yttervegger av bindingsverk med tosidig trekledning. Sperretak med bordtak tekket med profilerte stålplater, har tidligere hatt gråsort papp. En murt pipestokk av rød tegl.</p> <p>Svært intakt med preg av 1950-tall. Kraftig stående lektepanel, to-fags vinduer á 3 ruter med varevindu. Uklar datering ytterdør.</p> <p>Står lavt i bakken, fundament sjekkes/utbedres.</p>	<p>Planløsning intakt. Vinylbelegg gulv, malt glassfiberstrie på vegger og dels i tak, ellers platekledde tak. Generelt mye boblende ”plastmaling”. I 1. etg. er 1950-talls kjøkkeninnredning og fast skap i forgang.</p> <p>Hønsstige til loft. To rom innredet på loft, ett med eldre platekledning/lister (funkispreg, trolig fra 1950), ett med nytt, umalt trepanel. Åpen takkonstruksjon i loftsgang.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
<p>Huset danner et fint miljø sammen med de tre andre London-husene. Disse utgjør et enhetlig miljø som har høy arkitektonisk og kulturhistorisk verdi. Husene gir svært god dokumentasjon av boforholdene i Ny-Ålesund på 1950-tallet.</p> <p>På grunn av flytting og ombygging er 1950-tallet den epoken som preger eksteriør, interiør og fast innredning. 1950-tallselementene har i denne sammenhengen svært høy bevaringsverdi. Disse bør bevares og danne grunnlag for eventuell dokumentert tilbakeføring der det kan være aktuelt.</p>	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
<p>Huset kan innredes til helårsbolig, etterisoleres i gulv (stubbloft) og eventuelt i tak, veggene bevares uisolert med eksisterende/bakenforliggende overflater eksponert. Bad kan vurderes (boks i rom). Rammer for mulig rehabilitering framgår av gitt tillatelse for London 1 i 2007.</p> <p>Interiøret har fine kvaliteter med preg av 1950-tall, også ett loftsrom. Planløsning og fast innredning bør opprettholdes, også eldre overflater og detaljer.</p> <p>NB! Rømning loft, lite vindu.</p>	

78 LONDON 3

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997, to av husene

78 LONDON 3

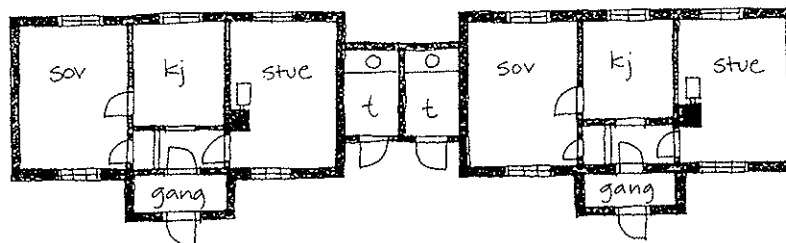
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1912/1950	Opprinnelig oppført i Ny-London på Blomstrandhalvøya, flyttet hit i 1949-50 og utbedret til familiebolig.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Ombygging og modernisering 1950. Tilbygg/utebod/do mellom husene oppført etter 1973.	Ingen. Har vært bolig for Kings Bay.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Trehus i én etasje med loft, fundamentert med svill rett på bakken, dels på boks/pakning. Yttervegger av bindingsverk med tosidig trekledning. Sperretak med bordtak teknet med profilerte stålplater, har tidligere hatt gråsort papp. En murt pipestokk av rød tegl.</p> <p>Svært intakt med preg av 1950-tall. Kraftig stående lektepanel, to-fags vinduer á 3 ruter med varevindu. Uklar datering ytterdør.</p> <p>Står lavt i bakken, fundament sjekkes/utbedres.</p>	<p>Planløsning intakt. Vinylbelegg/plater på gulv, platekledde vegger og tak. 1950-talls kjøkkeninnredning, to faste skap i soverom og to i forgang.</p> <p>Hønsestige til loft. To rom innredet på loft, eldre malt faspanel i rommene og i loftsgang på vegg/tak.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
<p>Huset danner et fint miljø sammen med de tre andre London-husene. Disse utgjør et enhetlig miljø som har høy arkitektonisk og kulturhistorisk verdi. Husene gir svært god dokumentasjon av boforholdene i Ny-Ålesund på 1950-tallet.</p> <p>På grunn av flytting og ombygging er 1950-tallet den epoken som preger eksteriør, interiør og fast innredning. 1950-tallselementene har i denne sammenhengen svært høy bevaringsverdi. Disse bør bevares og danne grunnlag for eventuell dokumentert tilbakeføring der det kan være aktuelt.</p>	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
<p>Huset kan innredes til helårsbolig, etterisoleres i gulv (stubbloft) og eventuelt i tak, veggene bevares uisolert med eksisterende/bakenforliggende overflater eksponert. Bad kan vurderes (boks i rom). Rammer for mulig rehabilitering framgår av gitt tillatelse for London 1 i 2007.</p> <p>Interiøret har fine kvaliteter med preg av 1950-tall, også to loftsrom med mellomgang. Planløsning og fast innredning bør opprettholdes, også eldre overflater og detaljer.</p> <p>NB! Rømning loft, lite vindu.</p>	

79 LONDON 2

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997, to av husene

79 LONDON 2

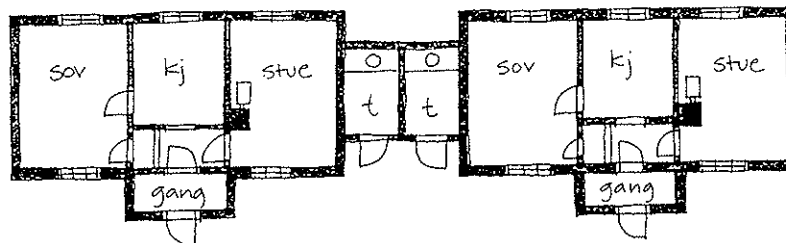
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1912/1950	Opprinnelig oppført i Ny-London på Blomstrandhalvøya, flyttet hit i 1949-50 og utbedret til familiebolig.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Ombygging og modernisering 1950. Tilbygg/utebod/do mellom husene oppført etter 1973.	Bolig for nederlandske forskere i sommerhalvåret.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Trehus i én etasje med loft, fundamentert med svill rett på bakken, dels på boks/pakning. Yttervegger av bindingsverk med tosidig trekledning. Sperretak med bordtak teknet med profilerte stålplater, har tidligere hatt gråsort papp. En murt pipestokk av rød tegl.</p> <p>Svært intakt med preg av 1950-tall. Kraftig stående lektepanel, to-fags vinduer á 3 ruter med varevindu. Uklar datering ytterdør.</p> <p>Står lavt i bakken, fundament sjekkes/utbedres.</p>	<p>Planløsning intakt. Vinylbelegg/malte plater på gulv, plater/tapet på vegger, platekledd tak. 1950-talls kjøkkeninnredning. Merk ådring på dører og gerikter, sterk avskalling.</p> <p>Hønsestige til loft. Østre rom innredet med senger, platekledd himling. Åpen takkonstruksjon i loftsgang og vestre del av loft.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
<p>Huset danner et fint miljø sammen med de tre andre London-husene. Disse utgjør et enhetlig miljø som har høy arkitektonisk og kulturhistorisk verdi. Husene gir svært god dokumentasjon av boforholdene i Ny-Ålesund på 1950-tallet.</p> <p>På grunn av flytting og ombygging er 1950-tallet den epoken som preger eksteriør, interiør og fast innredning. 1950-tallselementene har i denne sammenhengen svært høy bevaringsverdi. Disse bør bevares og danne grunnlag for eventuell dokumentert tilbakeføring der det kan være aktuelt. Ådringen er et svært uvanlig og fint innslag sammenlignet med andre bolighus på Svalbard. Eksemplet kan danne grunnlag for tilbakeføring, eventuelt også i de andre London-husene (disse er ikke tilstrekkelig undersøkt).</p>	
Kategori: 2 – noe endringspotensial – sommerbruk	
Retningslinjer for endring:	
<p>Huset bør bevares mest mulig uendret som eksempel på et London-hus med opprinnelig planløsning, dvs. uten bad. Huset kan fortsatt være i bruk som sommerbolig. Tørrdo kan vurderes i utebod/oppriinnelig utedo. Rominndeling og fast innredning bør bevares uendret. Veggene bevares med eksisterende/bakenforliggende overflater eksponert, interiøret bør underlegges restaurering med fokus på tilstanden i 1950.</p> <p>Ådring bør konserveres/rekonstrueres.</p>	

80 LONDON 1

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997, to av husene

80 LONDON 1

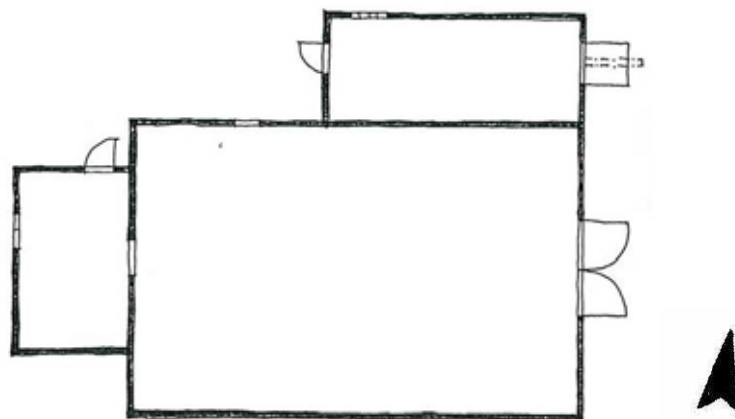
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Antatt 1912/1950	Opprinnelig oppført i Ny-London på Blomstrandhalvøya, flyttet hit i 1949-50 og utbedret til familiebolig.
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Ombygging og modernisering 1950. Tilbygg/utebod/do mellom husene oppført etter 1973.	Ingen, har vært bolig for Kings Bay.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Trehus i én etasje med loft, fundamentert med svill rett på bakken, dels på boks/pakning. Yttervegger av bindingsverk med tosidig trekledning. Sperretak med bordtak teknet med profilerte stålplater, har tidligere hatt gråsort papp. En murt pipestokk av rød tegl.</p> <p>Svært intakt med preg av 1950-tall. Kraftig stående lektepanel, to-fags vinduer á 3 ruter med varevindu. Uklar datering ytterdør.</p> <p>Omfattende skader fundament, råteskader mot terreng, bakken buler opp inne.</p>	<p>Planløsning intakt. Opprinnelige tregulv alle rom, malt strietapet vegg, et par eldre papirtapeter. Platekledd tak. 1950-talls kjøkkeninnredning, innebygd skap soverom.</p> <p>Hønsestige til loft. To loftsrom innredet, ett platekledd og ett med nyere panel i vegger og tak.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
<p>Huset danner et fint miljø sammen med de tre andre London-husene. Disse utgjør et enhetlig miljø som har høy arkitektonisk og kulturhistorisk verdi. Husene gir svært god dokumentasjon av boforholdene i Ny-Ålesund på 1950-tallet.</p> <p>På grunn av flytting og ombygging er 1950-tallet den epoken som preger eksteriør, interiør og fast innredning. 1950-tallselementene har i denne sammenhengen svært høy bevaringsverdi. Disse bør bevares og danne grunnlag for eventuell dokumentert tilbakeføring der det kan være aktuelt.</p>	
Kategori: 3 – betydelig endringspotensial – helårsbruk	
Retningslinjer for endring:	
<p>Huset kan innredes til helårsbolig, etterisoleres i gulv (stubbloft) og eventuelt i tak, veggene bevares uisolert med eksisterende/bakenforliggende overflater eksponert. Bad kan vurderes (boks i rom). Rammer for rehabilitering framgår av gitt tillatelse i 2007.</p> <p>Interiøret har fine kvaliteter med preg av 1950-tall. Planløsning og fast innredning bør opprettholdes, eventuelt også eldre overflater og detaljer.</p> <p>NB! Rømning loft, lite vindu.</p>	

Y/31 BÅTNAUST (VED JERNLAGERET)

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:200, 1997

Y/31 BÅTNAUST (VED JERNLAGERET)

Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
Før 1921.	Båtnaust, lager
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
Antatt tilbygget mot vest i 2. driftsperiode.	Lager
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Et stort og et lite naust er sammenbygget med gavnl mot sjøen. De ligger med langveggene inntil hverandre uten gjennomgang.</p> <p>Enkel konstruksjon av bindingsverk med umalt liggende bordkledning, dels avrundete bord (honved). Det minste tilbygget har stående kledning. Saltak hovedvolum, pulttak to tilbygg. Taksperrer og takbord tekket med papp og lekter. Lite naust har et liggende vindu med 8 ruter og profilerte sperrer, antatt gjenbruk av stående vindusramme.</p> <p>Svært opprinnelig eksteriør.</p>	<p>Svært opprinnelig. I lite naust står en eldre, rusten jernovn.</p>
Vurdering av bevaringsverdi:	
<p>Båtnaustene illustrerer funksjonsmangfoldet i den eldre gruvebyen og er viktige å bevare. Bygningen er svært intakt, og beliggenhet og utforming illustrerer klart den opprinnelige funksjonen.</p>	
Kategori: 1 – bevarer uendret	
Retningslinjer for endring:	
<p>Eksisterende bruk opprettholdes, lite endringsbehov/-potensial.</p> <p>Ved istandsetting og utskifting av skadde tredeler: Bruk ubehandlet trevirke med samme utseende, ikke behandle med jernvitriol, men la treet gråne naturlig.</p>	

LITE BÅTNAUST (VED KAIA)

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

(Mangler)

LITE BÅTNAUST VED KAIA

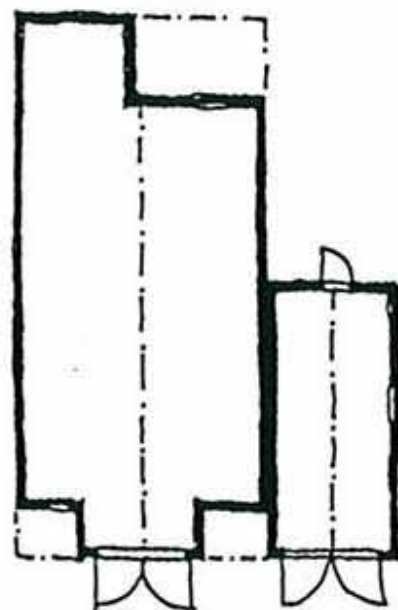
Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1. driftsperiode	Båtnaust, lager
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
	Lager for kajaker.
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Liten bygning bygget med langveggen inn mot en fjellknaus. Enkel konstruksjon av bindingsverk med utvendig stående bordkledning kant-i-kant, umalt. Pulttak tekket med grå takpapp og lekter.</p> <p>Svært opprinnelig. Ett eldre vindu: liggende ramme med tre ruter og hjørnejern, antatt gjenbruk av stående vindusramme. Labankdør med slå på langvegg. Dobbel treport med slå i gavl, trerampe ned mot stranda.</p>	Svært opprinnelig.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Båtnaustene illustrerer funksjonsmangfoldet i den eldre gruvebyen og er viktige å bevare. Bygningen er svært intakt, og beliggenhet og utforming illustrerer klart den opprinnelige funksjonen.	
Kategori: 1 – bevares uendret	
Retningslinjer for endring:	
<p>Eksisterende bruk opprettholdes, lite endringsbehov/-potensial.</p> <p>Ved istandsetting og utskifting av skadde tredeler: Bruk ubehandlet trevirke med samme utseende, ikke behandle med jernvitriol, men la treet gråne naturlig.</p>	

DOBBELT BÅTNAUST VED THISBUKTA

Bilde eksteriør:

Planløsning 1. etasje:

M 1:250, 1997

DOBBELT BÅTNAUST VED THISBUKTA

Byggeår, arkitekt:	Tidligere bruk:
1. driftsperiode	Båtnaust, lager
Tidligere ombygging og endringer:	Dagens bruk:
	Lager
Beskrivelse av konstruksjon og eksteriør:	Beskrivelse av interiør:
<p>Det største naustet er bygget av en gammel kullpram, denne utgjør vegger og gulv og er supplert med gavlvegger og saltak tekket med papp.</p> <p>Det minste naustet har enkel konstruksjon av bindingsverk med utvendig stående bordkledning, umalt. Saltak, sperrekonstruksjon tekket plastbelagte stålplater.</p> <p>Svært opprinnelig. Begge naust har doble porter i gavlene mot fjorden.</p>	Svært opprinnelig. I kullprammen er det ikke lagt bordgulv over bjelkene.
Vurdering av bevaringsverdi:	
Båtnaustene illustrerer funksjonsmangfoldet i den eldre gruvebyen og er viktige å bevare. Bygningen er svært intakt, og beliggenhet og utforming illustrerer klart den opprinnelige funksjonen. Gjenbruk av den gamle kullprammen er et særlig interessant trekk.	
Kategori: 1 – bevares uendret	
Retningslinjer for endring:	
<p>Eksisterende bruk opprettholdes, lite endringsbehov/-potensial.</p> <p>Ved istandsetting og utskifting av skadde tredeler: Bruk ubehandlet trevirke med samme utseende, ikke behandle med jernvitriol, men la treet gråne naturlig.</p>	

2.2.8 Tiltak i sikringssonene

Tiltak i de automatisk fredete sikringssonene reguleres av svalbardmiljøloven § 42, og eventuelle tiltak krever tillatelse fra Riksantikvaren i medhold av § 44 første ledd.

Riksantikvaren har 11.03.2008 gitt en generell tillatelse for følgende tiltak, som også nedfelles i utfyllende bestemmelser i arealplanen:

- vedlikehold, utvidelse og innskrenking av eksisterende veier
- vedlikehold og nyetablering av stier markert på arealplankart godkjent av Sysselmannen
- vedlikehold av eksisterende grøfter med vann- og avløpsrør, fjernvarme og kabler
- graving av nye grøfter for nødvendig utvidelse av vann- og avløpsnett, fjernvarmenett og elektrisitetsnett, der dette ikke direkte berører fredete bygninger
- vedlikehold og mindre fasadeendringer på ikke-fredete bygninger og anlegg innenfor sikringssonene

Det presiseres at hvis man under arbeidet kommer i berøring med kjente eller ukjente automatisk fredete kulturminner, skal arbeidet stanses og Sysselmannen kontaktes.

Tillatelsen vil gjelde innenfor de sikringssonene som til enhver tid er gjeldende i tettstedet. (Gruveområdet omfattes for eksempel ikke av tillatelsen.) Sysselmannen vil parallelt med arealplanprosessen i 2008 fatte eget vedtak om innskrenking av sikringssonene i tettstedet i medhold av svalbardmiljøloven § 39 tredje ledd.

2.3 Brannsikringstiltak

I samarbeid med brannvesen og kulturminneforvaltning har eier/bruker et ansvar for å hindre at brann oppstår og uerstattelige verdier går tapt. De fredete husene i Ny-Ålesund er av tre og dermed sårbare for uopprettelig og omfattende skader i tilfelle brann. Faren for brannsmitte er ganske stor, selv om det er god avstand mellom mange av husene. Vindforhold samt tørt trevirke øker faren for brannsmitte ved gnistregn. Situasjonen er oversiktlig og bruken kontrollert. Faren for at folk brenner inne er liten, siden alle husene er små med rømning til terreng – forutsatt at brannvarslingen fungerer. Risikoen for tap av kulturminneverdier er imidlertid stor, siden små branntilløp raskt kan utvikle seg til overtenning.

Det er ikke vurdert å iverksette omfattende brannsikringstiltak eller installere automatiske slukningsanlegg, som sprinkling. Det vesentlige er at brannberedskapen er god, og at det gjøres brannforebyggende tiltak. Målet med brannforebygging er å hindre at brann oppstår, og at brannen spres. Se Riksantikvarens informasjonsblad 3.13.1: *Brannsikringsstrategi*.

Brannforebyggende tiltak:

- Monter brannvarslingsanlegg i alle hus. Alle soverom og oppholdsrom bør ha røykvarsler. Sjekk jevnlig at disse virker, bytt batteri årlig.
- De fredete husene som har innlagt strøm, bør ha brannvarslingsanlegg som er koblet til sentral.
- Se til at elektriske anlegg er oppdatert og i god stand, og at elektrisk utstyr er forsvarlig plassert.
- Montér lynavleder på strategiske bygninger.
- Piper som er i bruk, skal jevnlig etterses og renses.
- Loft skal være ryddige og tilgjengelige.
- Ikke lagre brannfarlig rask, bensin eller lignende ved/i bygningen.

- Trekk ut kontakten på elektriske apparater, som brødrister og vannkoker, når de ikke er i bruk. Alternativt monter topolet bryter eller tidsinnstilt bryter.
- Slå TV, stereoanlegg og lignende helt av når de ikke er i bruk, unngå bruk av hvilemodus.
- Brenning av talglys eller annen bruk av ild skal kun skje under tilsyn.
- Still krav til rutiner og sikkerhets sertifikat hos bygningsarbeidere. Bruk av åpen ild ved bygningsarbeider skal unngås innendørs eller nær husveggen.

Brannbegrensende tiltak

- Alle hus skal ha egnet brannslukningsutstyr (pulverapparat eller brannslange) synlig og lett tilgjengelig.
- Stedet skal ha en branninstruks, som alle brukere gjøres kjent med.

2.4 Forholdet mellom svalbardmiljølovens fredningskapittel og arealplanen

Fredning i medhold av svalbardmiljøloven kap. V går foran arealplanen, slik det framgår i svalbardmiljøloven § 53 annet ledd. Dette samsvarer med kulturminneloven på fastlandet, som er en særlov som ifølge prinsippet om *lex-specialis* går foran plan- og bygningsloven.

Dette innebærer at et tiltak som er i samsvar med arealplanen, ikke kan gjennomføres hvis det er i konflikt med fredning. Det må da søkes Riksantikvaren om tillatelse/dispensasjon fra fredningen.

Del 3 Roller, ansvar og saksgang

3.1 Mål for forvaltningen

Forvaltningens hovedmål er at enkeltbygninger og det samlede miljøet i tettstedet Ny-Ålesund blir bevart i samsvar med fredningens formål.

Alle parter, både eier, brukere og den offentlige forvaltningen, bør søke å løse mulige interessemotsetninger på en smidig måte slik at konflikter unngås. Forvaltningsplanen er et viktig virkemiddel i dette arbeidet. Planen skal bidra til økt forståelse for kulturminnevernets mål og virkemidler og sikre større forutsigbarhet i forvaltningen.

Den som eier fredete bygninger, har fått ansvar for å ta vare på en viktig del av landets verdifulle kulturarv. Myndighetene skal legge forholdene til rette og bistå eier og bruker med råd og veiledning. Det er svalbardmiljøloven som regulerer forholdet mellom myndighetene og eier. Det er et mål at samarbeidet er tett, og at partene har en felles forståelse av mål, virkemidler og strategier. Da vil den praktiske og juridiske forvaltningen bli god og målrettet.

3.2 Roller og ansvarsfordeling

Kings Bay AS har det primære ansvaret for forvaltning og vedlikehold av eiendommer og bebyggelse. Så lenge eiers avgjørelser ligger innenfor rammene av fredningslovgivningen og andre bestemmelser, har eier full rett til å få arbeidet utført etter egen prioritering og omfang. Hvis eier ønsker å gjennomføre større istandsettings- eller vedlikeholdstiltak som kan innebære endringer, anbefales det å utarbeide en samlet plan for arbeidet. Dette vil sikre at forvaltningen kan se helheten i tiltaket når tillatelse til enkelttiltak blir vurdert og avgjort. Generelt skal alle tiltak meldes til Sysselmannen, jf. svalbardmiljøloven § 58 første ledd.

Brukerne av bygningene er i mange tilfeller internasjonale forskere og gjester. Disse vil ikke ha noen formell rolle i forvaltningen av den fredete bebyggelsen. I den grad disse initierer arbeidet, skal eventuelle søknader og kontakt med myndighetene skje via Kings Bay AS.

Sysselmannen skal gi råd om praktiske tiltak og forvaltning og være eiers kontakt i antikvariske spørsmål. Sysselmannen skal gi innstilling i saker som krever tillatelse fra Riksantikvaren. Større vedlikeholdsarbeider og mindre istandsettingsarbeider skal godkjennes av Sysselmannen, jf. punkt 2.2.2.

Riksantikvaren har et generelt veiledningsansvar overfor eiere og den øvrige forvaltningen. Riksantikvaren, også kalt direktoratet, skal avgjøre søknad om tillatelse til tiltak i medhold av svalbardmiljøloven § 44, jf. § 42, for fredete bygninger og sikringssoner.

Miljøverndepartementet skal motta og avgjøre eventuelle klagesaker etter svalbardmiljøloven *Kapittel V. Kulturminner*. Departementet har også et overordnet ansvar for miljøvern på Svalbard og definerer strategier og mål for kulturminnevernet.

3.3 Saksforberedelse og saksgang

Saksbehandlingen knyttet til fredet bebyggelse skal i utgangspunktet vært skriftlig. Dette vil gi entydige og ettersøkbare referanser for diskusjoner og vedtak, samtidig blir både prosessen og bygningsmessige endringer arkivert for ettertida. Et komplett arkiv er særlig viktig på

Svalbard, der åremål og andre forhold tilsier relativt korte ansettelsesperioder i forvaltningen. Saksgangen med eventuelle føringer og delavgjørelser er viktig å dokumentere.

I innledende faser av en sak vil det være naturlig med en viss muntlig kontakt, som møter, befaringer og telefonsamtaler. I den grad det gis føringer for videre saksbehandling eller utveksles opplysninger som har betydning for saken, bør muntlig kontakt nedfelles i referater eller notater som arkiveres.

3.3.1 Tidsfrister

I saker som gjelder enkeltvedtak, har forvaltningsmyndigheten en frist på en måned for å gi svar, jf. forvaltningsloven § 11a. På Svalbard krever tillatelser til tiltak som berører fredete kulturminner, behandling i to trinn: Sysselmannens innstilling og Riksantikvarens vedtak. Begge instanser må gis en måneds behandlingsfrist fra saken er innkommet. Ved behov for befaring og ytterligere undersøkelser må lengre tid påregnes, men midlertidig svar skal være gitt innen fristens utløp. I mange tilfeller vil saksbehandlingstiden være betydelig kortere enn angitte frister.

Vedtak om tillatelse eller avslag på søknad om tiltak skal alltid følges av orientering om klageadgang med en frist på 3 uker, jf. forvaltningsloven § 29.

3.3.2 Automatisk fredete bygninger

Tettstedet Ny-Ålesund har 29 bygninger som er automatisk fredet i medhold av svalbardmiljøloven § 39 første ledd pkt. a. Disse er oppført før 01.01.1946. Flere bygninger er bygget betydelig om etter 1945, og enkelte har fått nye tilbygg. Det følger av vanlig fredningspraksis at også senere endringer og tilbygg er fredet. Bygningene er fredet med eksteriør, interiør og fast innredning. Løse gjenstander fra før 01.01.1946 er også fredet, jf. svalbardmiljøloven § 39 første ledd pkt. b.

Alle tiltak som går ut over vanlig vedlikehold og små reparasjoner, krever tillatelse fra Riksantikvaren i medhold av svalbardmiljøloven § 44 første ledd, se punkt 2.2.2.

3.3.3 Sikringssoner

Rundt de faste automatisk fredete kulturminnene er det ifølge svalbardmiljøloven § 39 tredje ledd en sikringssone på 100 m i alle retninger regnet fra kulturminnets ytterkant. Sysselmannen kan imidlertid fastsette en annen avgrensning. I Ny-Ålesund er det fattet følgende vedtak om innskrenkning av sikringssonene:

- vedtak av 08.09.2004, endring av sikringssone rundt bygning 22, 24 og 21 i forbindelse med oppføring av instrumenttårn
- vedtak av 03.05.2005, endring av sikringssone rundt Mellageret, lokomotiv og jernbane i forbindelse med oppføring av skulptur

Sysselmannen vil fatte vedtak om innskrenkning av sikringssonene i tettstedet etter følgende prinsipper, jf. forslag som følger arealplanforslaget i 2008:

- Sikringssonene opprettholdes med 100 m der de ikke kommer i konflikt med eksisterende eller planlagt arealbruk.
- Sikringssonene avgrenses mot nyere bebyggelse som ikke har noen særskilt verdi som del av kulturmiljøet.

- Sikringssonene avgrenses mot tomter som er avsatt for ny bebyggelse i arealplanen.

Tiltak som medfører inngrep eller endringer i sikringssonene, jf. svalbardmiljøloven § 42, krever tillatelse fra Riksantikvaren i medhold av svalbardmiljøloven § 44 første ledd. Mindre tiltak er imidlertid avklart gjennom en generell dispensasjon og nedfelt i bestemmelsene i arealplanen, se punkt 2.2.8 foran.

3.3.4 Tillatelse etter svalbardmiljøloven § 44

Dispensasjonshjemmelen for tiltak på fredete bygninger med sikringssoner er uklart formulert i svalbardmiljøloven og fordelt på flere paragrafer. Det er ønskelig å forenkle dette ved revisjon av loven. Når private eiere, som Kings Bay AS, søker om tillatelse til tiltak på automatisk fredete kulturminner eller i sikringssonene til disse, kommer § 44 første ledd til anvendelse. For ordens skyld nevnes også de andre ”dispensasjonsparagrafene” som kan være aktuelle for fredete kulturminner:

- § 45 annet ledd benyttes når Sysselmannen søker om tillatelse til tiltak, det vil i praksis si for kulturminner som er i statens eie.
- § 22 første ledd benyttes for kulturminner som er fredet ved vedtak eller forskrift, som svalbardmiljøloven § 39 første ledd pkt. c og § 19.

§ 44 første ledd lyder slik:

”Når en virksomhet planlegges, skal tiltakshaver på egen kostnad undersøke om virksomheten vil virke inn på faste kulturminner på en måte som nevnt i § 42. Viser det seg at tiltaket vil virke inn på kulturminner, kommer §§ 57-58 til anvendelse. Direktoratet avgjør snarest mulig om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan iverksettes.”

Denne paragrafen gir ingen føringer for hvilke tiltak som kan godkjennes, men den gir direktoratet, dvs. Riksantikvaren, fullmakt til å sette vilkår for tiltaket. Forvaltningen av kulturminnene på Svalbard bør i utgangspunktet følge de samme verdivurderinger og normer som på fastlandet. Her gir kulturminneloven klarere føringer for hvilke dispensasjoner som kan gis. Dette kan gi en pekepinn også for forvaltningen på Svalbard.

I kulturminneloven § 15a. *Dispensasjon* heter det i første ledd:

”Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet.”

Dette innebærer at to vilkår er nødvendige for at dispensasjon skal kunne vurderes:

- Tiltaket skal ikke medføre vesentlige inngrep
- Det skal foreligge særlige grunner

Begge disse forholdene er basert på skjønnsutøvelse, men faglig praksis og rettsavgjørelser gjennom mange år har bidratt til å gi rammer for forvaltningen. Det er viktig å være klar over at kun hvis begge vilkårene er oppfylt, kan dispensasjon gis. Det er fortsatt en mulighet for at tiltaket avslås ut fra andre, fortrinnsvis faglige, begrunnelser. Søknad om tiltak som går ut over dette, det vil si vesentlige inngrep, skal avvises. Det er ikke anledning til å gi dispensasjon for dette uten at fredningen endres eller oppheves.

Svalbardmiljøloven gir ikke tilsvarende spesifikke rammer, og forvaltningen står dermed noe friere i skjønnsutøvelsen og vurderingen av hva som er viktig i hvert enkelt tilfelle. I praksis

vil ofte fredete fangsthytter og gruvekulturminner som ligger utenfor allfarvei og er uten bruk, behandles strengere enn bygninger som er i bruk innenfor tettstedene. I praksis har det også vært gitt tillatelser som er betydelig mer liberale enn vanlig praksis på fastlandet, på tross av de høye miljømålene for Svalbard. Hvilken praksis som bør følges, er en løpende og svært viktig diskusjon.

3.3.4.1 Krav til søknaden

Søknad om tillatelse til tiltak på automatisk fredet bygning eller i sikringssonen må være godt dokumentert. Det er eier/søker som har ansvaret for at søknaden er tilstrekkelig opplyst. Det er særlig to hensyn som skal ivaretas for å sikre god saksbehandling og forsvarlig bygningsvern:

- Forvaltningsmyndighetens behov for en opplyst sak:
For at Sysselmannen og Riksantikvaren skal kunne foreta en god og forsvarlig vurdering av tiltaket, må saken være tilstrekkelig opplyst. Det må klart framgå hvilke inngrep og tilføyelser som gjøres. Det er viktig å være oppmerksom på at Riksantikvaren skal gjøre en selvstendig vurdering. Sysselmannens innstilling og saksforberedelse er kun rådgivende. I mange tilfeller kjenner Sysselmannen saken godt gjennom møter og befaringer. Denne uskrevne ”dokumentasjonen” er imidlertid ikke tilstrekkelig for en søknad. Tilsvarende dokumentasjon må følge saken til Riksantikvaren.
- Dokumentasjon og arkivering:
Dokumentasjonen skal holde en standard som er arkivverdig og gir et entydig bilde av hvilke endringer som er gjort. Bygningsdokumentasjonen er avgjørende for en god framtidig forvaltning, da man lett kan lese seg fram til når og hvordan bygningen er endret gjennom årene. Dernest er bygningsdokumentasjonen en viktig kilde til kunnskap om kulturminnet, særlig på lang sikt da kulturminnet i verste fall er gått tapt.

Innholdet i søknaden må tilpasses det enkelte tiltaket; behovet for dokumentasjon vil variere. Dokumentasjonen må være tilstrekkelig til at myndighetene kan forstå omfanget av tiltaket, særlig med tanke på materielle inngrep, endringer og håndverksmessig utførelse.

Følgende liste angir hva søknaden skal inneholde:

- søkers navn, adresse, telefonnummer og eventuell kontaktperson
- kart med avmerking av kulturminnet, bygningens navn/lokalt nr.
- beskrivelse av nåværende situasjon med fotografier
- beskrivelse av tiltaket, hva som skal gjøres, utforming, materialbruk etc.
- relevante tegninger/skisser i målestokk, minimum plantegning, snitt og fasader der det er nødvendig – bruk av farger kan tydeliggjøre hva som fjernes og tilføyes
- relevante detaljtegninger, for eksempel av nye tekniske løsninger
- begrunnelse
- eventuelle historiske tegninger og bilder der dette er relevant (for eksempel ved tilbakeføring)
- henvisning til eventuelle styringsdokumenter, vedtak, møter e.l. der tiltaket er omtalt

3.3.5 Sanksjoner, svalbardmiljøloven kap. IX

For automatisk fredete kulturminner gjelder svalbardmiljøloven *Kapittel IX. Håndheving og sanksjoner*. Det er et mål for forvaltningen å løse eventuelle tvister og uenigheter i forkant slik at man ikke trenger å benytte sanksjonsparagrafene. Kort gjengitt er disse:

§ 93 Gjenoppretting

Sysselemannen kan gi pålegg om utbedring og gjenoppretting. Dette er særlig aktuelt hvis det er gjort ulovlige arbeider på fredete kulturminner eller i sikringssonene. Det følger av § 4 annet ledd at også Riksantikvaren som overordnet myndighet kan gi slikt pålegg.

Tap av kulturminneverdier ved ulykker, for eksempel ved brann, vil i noen tilfeller kunne føre til pålegg om gjenoppretting. Dette er særlig aktuelt hvis kun en del av bygningen er gått tapt. Hvis hele bygningen er tapt, vil det i de fleste tilfeller være mer aktuelt å oppføre et stedstilpasset nybygg, jf. føringer i arealplanen, enn å forsøke å oppføre en nøyaktig kopi av det tapte kulturminnet.

§ 95 Erstatning

Sysselemannen kan pålegge den som har voldet skade, å betale en miljøerstatning til Svalbards miljøvernfond.

§ 96 Tvangsmulkt

Hvis en overtredelse av loven fører til gjenoppretingskrav som ikke oppfylles innen gitt frist, kan Sysselemannen fastsette tvangsmulkt.

§ 97 Direkte gjennomføring

Hvis plikter, vedtak og pålegg i medhold av loven ikke etterleves, kan Sysselemannen gjennomføre nødvendige tiltak og kreve dette dekket av den ansvarlige.

§ 99 Straff

”Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser fastsatt i denne lov eller i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år. Er det inntrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller det for øvrig foreligger særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 3 år anvendes.

Medvirkning straffes på samme måte.”

Det er viktig at alle som har ansvar for bygningsmassen, også håndverker, gravemaskinfører o.a., gjøres kjent med lover og regelverk og med de vedtak som er fattet i den aktuelle saken. I et vedtak om tillatelse vil det ofte settes betingelser. Disse kan være knyttet til håndverksmessig utførelse, demontering og lagring av elementer, krav til dokumentasjon osv. I Ny-Ålesund vil Kings Bay AS som eier ha et praktisk ansvar for at aktuelle aktører er godt informert om slike forhold. Ved planlegging av arbeidet og ved oppstart må fredningens innhold og konsekvens være et vesentlig moment.

3.3.6 Klagesaksbehandling

Riksantikvarens vedtak om tillatelse til tiltak i medhold av § 44 første ledd er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det samme gjelder Sysselemannens vedtak om innskrenkning av sikringssoner. Enkeltvedtak kan påklages.

Sysseleannens rådgivende innstilling er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages. Sysseleannens vurderinger og forhold som påvirker Riksantikvarens vedtak, kan inngå som begrunnelse i en klage. Søker kan dessuten kommentere og supplere Sysseleannens innstilling før Riksantikvaren fatter vedtaket.

Klage på Sysseleannens vedtak behandles av Riksantikvaren, mens klage på Riksantikvarens vedtak behandles av Miljøverndepartementet.

Klagen skal sendes til den instansen som fattet vedtaket. Hvis vedtaksmyndigheten mener at klagen i sin helhet bør tas til følge, kan vedtaket omgjøres. Klagen sendes da ikke videre til overordnet klageinstans. Hvis klagen ikke, eller kun delvis, tas til følge, skal saken sendes til klageinstansen. Underinstansens vurdering av klagen skal følge saken. Når en klage er avgjort av henholdsvis Riksantikvaren eller Miljøverndepartementet, er saken endelig avgjort. Det er ikke anledning til ytterligere påklaging.

Vesentlige uenigheter kan forfølges rettslig, men dette vil svært sjelden være aktuelt. Dette kan være relevant hvis det er uenighet i tolkningen av juridiske forhold. Uenighet i utøvelsen av faglig skjønn hører normalt ikke hjemme i rettsapparatet.

3.3.7 Svalbards miljøvernfond

Høsten 2007 ble Svalbards miljøvernfond operativt, jf. svalbardmiljøloven § 98. Fondets midler kan brukes til tiltak på Svalbard som har til formål å beskytte miljøet, herunder:

”§ 98 (...)

b) gjenoppretting av miljøtilstanden,

c) tilskudd til skjøtsel, vedlikehold og granskning etter §§ 21 og 44 tredje ledd og 45 så langt dette ikke kan ventes dekket av den ansvarlige”

Dette innebærer at det kan søkes om tilskudd til vedlikehold og istandsetting av fredete bygninger.

Søkere om tilskudd fra Svalbards miljøvernfond kan være private rettssubjekt, frivillige organisasjoner og offentlige virksomheter. Søknaden må inneholde en beskrivelse av formål og innhold i tiltaket, plan for gjennomføring, finansiering, fremdrift og søknadssum. Søknaden skal skrives på søknadsskjema. Nødvendig informasjon, veiledning og søknadsskjema finnes på Sysseleannens nettsider, www.sysseleannen.no.

Sysseleannen mottar søknader om tilskudd, som lyses ut to ganger i året. Miljøvernfondets styre avgjør søknadene etter rådgivende innstilling fra Sysseleannen. Avgjørelse om tildeling regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan dermed ikke påklages.

Ut over dette er det ingen offentlige tilskuddsordninger som er rettet mot Svalbards kulturminner.

Kilder

Berg og Wahl: *Verne og bruksplan for Ny-Ålesund*, diplomoppgave NTH 1982

Hanoa, Rolf: *Kings Bay Kull Comp. A/S 1917-1992*, Chr. Schibsteds Forlag A/S 1993

Hauan, Marit Anne og Reymert, Per Kyrre, red.: *Ny-Ålesund – fortellinger fra gruveliv på Svalbard*, Tromsø Museums Skrifter XXIX 2002

Riksantikvarens informasjon om kulturminner – samleperm med informasjonsblader, også tilgjengelig på internett: www.riksantikvaren.no, se publikasjoner/informasjonsblader

Sysselmannens rapportserie nr 2/2000: *Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010*

Torstein Ramberg AS, registreringer til arealplan for Ny-Ålesund 1998, utført på oppdrag fra Kings Bay AS

Rapport fra 1973 om Ny-Ålesunds brukbarhet som forsyningsbase for oljeleting, utført av Arne R. Reinertsen v/P.K. Haarberg og Arkiplan A/S v/ark. O. G. Øverdahl

Bilder i Kings Bay AS' arkiv

Aktuelle adresser

Kings Bay AS
9173 NY-ÅLESUND
Tlf.: 79 02 72 00

Sysselmannen på Svalbard
Pb. 633
9171 LONGYEARBYEN
Tlf.: 79 02 43 00

Svalbards miljøvernfond
Sysselmannen på Svalbard
Pb. 633
9171 LONGYEARBYEN
Tlf.: 79 02 43 00

Riksantikvaren
Pb. 8196 Dep.
0034 OSLO
Tlf.: 22 94 04 00

Miljøverndepartementet
Pb. 8013 Dep.
0030 OSLO
Tlf.: 22 24 90 90